

บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

ในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

THE MONKS' ROLES IN ORGANIZING THE BUDDHIST ACTIVITIES
AT NAI MUENG SUB-DISTRICT, NAKORNRAJASIMA PROVINCE

พระมหาพงศ์ปณต ญาณเวที (เชื้อเย็น)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๓

บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา
ในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

พระมหาพงศ์ปณต ญาณเวที (เชื้อเย็น)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๓

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

The Monks' Roles in Organizing the Buddhist Activities at Nai Mueng Sub-District, Nakornrajasima Province

Phramaha Phongpanot Ñāṇavedī (Chueayen)

A Thematic Paper Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2020

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์ เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัด นครราชสีมา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ เชิงพุทธ

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.)

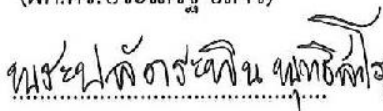
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

ประธานกรรมการ
(พระเมธีธรรมาจารย์, รศ.ดร.)

กรรมการ
(รศ.ดร.อำนาจ บัวศิริ)

กรรมการ
(ผศ.ดร.ประเสริฐ ธิลา)

กรรมการ
(พระปลัดระพิน พุทธิสาร, ผศ.ดร.)

กรรมการ
(พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.)

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

พระปลัดระพิน พุทธิสาร, ผศ.ดร. ประธานกรรมการ
พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร. กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระมหาพงศ์ปณต ญาณเวที)

ชื่อสารนิพนธ์	: บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา
ชื่อผู้วิจัย	: พระมหาพงศ์ปนต์ ญาณเวที (เชื้อเย็น)
ปริญญา	: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)
คณะกรรมการผู้ควบคุมสารนิพนธ์	: พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ผศ. ดร., พธ.บ. (การสอนสังคม), ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์เอเชีย), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา) : พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, ผศ. ดร., ป.ธ. ๖, พธ.บ. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ)
วันสำเร็จการศึกษา	: ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๓

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ๒) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ๓) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลภาคสนามจากประชาชนในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๒๕๐ คน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพมีการวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน ๘ รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิควิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.348) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านบทบาทการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.500) ด้านบทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.402) ด้านบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.365) ตามลำดับ

๒. ความสัมพันธ์บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.705$) โดยด้านที่มีความสัมพันธ์ในลำดับแรกคือ บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($r = 0.642$) รองลงมาคือ บทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ($r = 0.557$) สุดท้ายคือ บทบาทการตัดสินใจ ($r = 0.525$)

๓. ปัญหา อุปสรรคต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ๑) เนื้อหาของข้อมูลที่พระสงฆ์ถ่ายทอดเข้าถึงยากกับความหลากหลายของประชาชนต่างวัยกัน ๒) งบประมาณในการสนับสนุนจัดกิจกรรม ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมนานจนเกินไป และ ๓) การใช้ภาษาของพระสงฆ์ที่เป็นทางการมากจนเกินไป

ข้อเสนอแนะต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ๑) ควรศึกษาถึงสภาพทั่วไปของประชาชน เพื่อปรับเนื้อหาหลักสูตรให้เข้ากับวัยของประชาชนแต่ละคน ๒) พระสงฆ์ควรศึกษาหาข้อมูล ด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดทักษะพื้นฐานในการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง พระสงฆ์ควรมีปฏิสัมพันธ์กับประชาชนมากขึ้น ๓) ควรจัดกิจกรรมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอบรมเช่นการแลกเปลี่ยนข้อมูลธรรมะระหว่างประชาชนที่ร่วมกิจกรรม และ ควรกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจน

Research Paper Title : The Monks' Roles in Organizing the Buddhist Activities at Nai Mueng Sub-District, Nakornrajasima Province

Researcher : Phramaha Phongpanot Ñāṇavedī (chueayen)

Degree : Master of Arts (Buddhist Management)

Research Paper Supervisory Committee

: Phrapalad Rapin Bhudtisaro, Asst. Prof. Dr.,
B.A. (Social Teaching), M.A. (Asian History),
Ph.D. (Buddhism)

: Phramaha Krisada Kittisobhano, Asst. Prof. Dr., Pali VI,
B.A. (Buddhist Management), M.A. (Buddhist
Management), Ph.D. (Buddhist Management)

Date of Graduation : December 23, 2020

Abstract

Objectives of this research were: 1. To study peoples' opinions on the monks' roles in organizing the Buddhist activities at Nai Mueng Sub-District, Nakornrajasima Province 2. To study the relationship between the monks' roles and Buddhist activities organizing at Nai Mueng Sub-District, Nakornrajasima Province and 3. To study the problems, obstacles and recommendations for monks' roles in organizing the Buddhist activities at Nai Mueng Sub-District, Nakornrajasima Province

Methodology was the mixed methods: The quantitative research by survey method, data were collected by questionnaires from 250 samples who were people at Nai Mueng Sub-District, Nakornrajasima Province and analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and the correlation coefficient. The qualitative research, data were collected from 8 key informants, purposefully selected by in-depth-interviewing and analyzed by systematic content descriptive interpretation

Findings were as follows:

1. The people's opinions on the monks' roles in organizing Buddhist activities at Nai Mueng Sub-District, Nakornrajasima Province, by overall were at high level ($\bar{x}$ = 4.38 S.D. = 0.348) and every aspect of activities was at high levels: Decision making

was at ($\bar{x}$ = 4.40 S.D. = 0.500), the role of information exchange was at ($\bar{x}$ = 4.39 S.D. = 0.402), interpersonal relationship was at ($\bar{x}$ = 4.37 S.D. = 0.365) respectively.

2. The relationship between the monks' roles and the Buddhist activities at Nai Mueng Sub-District, Nakornrajasima Province, by overall was at the moderate levels (r = 0.705). The aspect that was more related was the interpersonal relation, secondly the aspect of information exchange was at (r = 0.597) the last aspect was the role in decision making was at (r = 0.525)

3. Problems and obstacles of the monks' roles in organizing the Buddhist activities at Nai Mueng Sub-District, Nakornrajasima Province, were found that 1. The contents of information the monks transmitted were difficult to understand by the people of different ages, 2. Budget supporting the Buddhist activities was allocated too slowly and 3. The language used by the monks was so official.

Recommendations for the roles of the monks in organizing the Buddhist activities at Nai Mueng Sub-District, Nakornrajasima Province were found that 1) There should be studies of general conditions of people to adjust the Dhamma contents to suit the people with different ages, 2) Monks should study general backgrounds and data to have skills in arranging each Buddhist activities and monks should have more inter-relations with people. 3) There should be training activities for the people to exchange Dhamma information between people who participated in the activities. The schedule and duration for the Buddhist activities should be clearly fixed.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับการอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจาก พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ผศ.ดร., พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร. ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้ คำปรึกษาสารนิพนธ์ ช่วยตรวจสอบความถูกต้องทั้งด้านภาษา เนื้อหา ระเบียบวิธีวิจัย และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ที่ผู้วิจัยมีข้อติดขัดให้ความกระจ่างชี้ชัดจนสามารถทำงานบรรลุสำเร็จดังเป้าหมาย

ขอขอบคุณ พระเมธีธรรมมาจารย์,รศ.,ดร,รศ.ดร.อำนาจ บัวศิริ, ผศ.ดร.ประเสริฐ ธิลาวัณ, พระปลัดระพิน พุทธิสารโร,ผศ.ดร., พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ,ผศ.ดร. กรรมการสอบป้องกัน สารนิพนธ์ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณ พระมหานิกธ ฐานุตโร,ดร., ผศ.ดร.ยุพธนา ปรานีต, ดร.กาญจนา ดำจตุ, รศ.เนตรชนก บัวนาถ, และ ผศ.ดร.พีรวิชัย คำเจริญ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถามและคอยให้ คำปรึกษาแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์จนสำเร็จได้ด้วยดี

น้อมกราบขอบพระคุณ พระเดชพระคุณ พระธรรมวรนายก เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์ มหาราชวรวิหาร, พระเทพสีมาภรณ์ เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา ,รองอธิการบดีวิทยาเขต นครราชสีมา, พระครูวิริยธรรมานุศาสน์ ดร. เจ้าคณะตำบลในเมือง เขต ๑ จังหวัดนครราชสีมา, พระมหาเอกรินทร์ ธมมรสี เจ้าคณะ ๖ วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร และขอขอบคุณ จำสับ ตรีจรรย์ งามโคกสูง นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, นางพรสวรรค์ งามโคกสูง นักวิชาการ วัฒนธรรมชำนาญการ, นายนพดล หวังรวมกลาง ประธานชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราช และ นายณัฐภูมิ นาคชลธิ อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา ที่ได้ให้ความเมตตาอนุเคราะห์สละเวลาในการให้สัมภาษณ์ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการตอบแบบสอบถาม อันส่งผลให้ผู้วิจัยนั้นสามารถ เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัยได้เป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อนๆ คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธทุกรูป ที่ได้ให้ความช่วยเหลือให้กำลังใจและให้คำปรึกษาการทำสารนิพนธ์แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด คุณค่าและ ประโยชน์ใดๆ อันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาเป็นกตเวทิตาคุณแด่ครูอุปฌาย์ อาจารย์ ปิตามารดา ญาติมิตรสหาย และผู้มีพระคุณทุกท่าน

พระมหาพงศ์ปณต ญาณเวที (เชื้อเย็น)

มีนาคม ๒๕๖๔

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ญ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฎ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๔
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๕
๑.๕ สมมติฐานในการวิจัย	๕
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการมีบทบาท	๗
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์	๑๗
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับไตรสิกขา	๒๕
๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๓๕
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๕
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๐
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๕๑
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๕๑
๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ	๕๒

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๓.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ	๕๘
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๒
๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๖๒
๔.๒ ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา	๖๓
๔.๓ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย	๗๖
๔.๔ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ	๗๗
๔.๕ ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก	๘๓
๔.๖ องค์ความรู้	๙๒
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๙๘
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๙๘
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๐๔
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๐๖
บรรณานุกรม	๑๐๙
ภาคผนวก	๑๑๖
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๑๗
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	๑๒๙
ภาคผนวก ค ผลการหาค่าความสอดคล้อง IOC และค่า CVI	๑๓๔
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Try out)	๑๔๑
ภาคผนวก จ ค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟา (Alpha coefficient)	๑๔๓
ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)	๑๔๖

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ภาคผนวก ข ภาพการเก็บข้อมูลและการสัมภาษณ์	๑๕๕
ประวัติผู้วิจัย	๑๖๐

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๒.๑ ความหมายของบทบาท	๑๐
๒.๒ ทฤษฎีบทบาท	๑๔
๒.๓ บทบาทของผู้บริหาร	๑๖
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์	๒๓
๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับไตรสิกขา	๓๓
๒.๖ กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา	๓๕
๒.๗ งานวิจัยเกี่ยวกับการมีบทบาท	๓๘
๒.๘ งานวิจัยเกี่ยวกับการมีบทบาทของพระสงฆ์	๔๗
๓.๑ แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยของประชาชนในเขตตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา	๕๓
๔.๑ จำนวนและร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	๖๒
๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อ บทบาทของพระสงฆ์ โดยภาพรวม	๖๓
๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อ บทบาทของพระสงฆ์ ด้านบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	๖๕
๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อ บทบาทของพระสงฆ์ ด้านบทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร	๖๗
๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อ บทบาทของพระสงฆ์ ด้านบทบาทการตัดสินใจ	๖๘
๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อ บทบาทของพระสงฆ์ โดยภาพรวม	๗๐
๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อ บทบาทของพระสงฆ์ ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมศีล (พฤติกรรม)	๗๑
๔.๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อ บทบาทของพระสงฆ์ ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ (จิตใจ)	๗๒

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๙ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา (ความรู้)	๗๔
๔.๑๐ แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา	๗๖
๔.๑๑ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	๗๗
๔.๑๒ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านบทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร	๗๘
๔.๑๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านบทบาทการตัดสินใจ	๗๙
๔.๑๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมศีล (พฤติกรรม)	๘๐
๔.๑๕ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ (จิตใจ)	๘๑
๔.๑๖ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา (ความรู้)	๘๒

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๐
๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้จากวิจัย	๙๒
๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย	๙๕

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในสารนิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่วนคัมภีร์ภาษาไทย ใช้ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การอ้างอิงพระไตรปิฎก จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.สี. (บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗, ที.สี. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๘. หมายถึง ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค ปาฐกถา ภาษาบาลี เล่ม ๙

ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับจุฬาลงกรณ์ ๒๕๐๐, ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

ส่วนคัมภีร์อรรถกถา จะระบุชื่อคัมภีร์ ลำดับเล่ม (ถ้ามี)/เช่น ที.สี.อ. (บาลี) ๑/๒๗๖/๒๔๐ หมายถึง ทีฆนิกาย สุมงคลวิสาลินี ลีลขันธวรรค อรรถกถา ภาษาบาลี เล่ม ๑ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๒๔๐ ฉบับจุฬาลงกรณ์ ตามลำดับดังนี้

๑. คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

		พระวินัยปิฎก	
คำย่อ		ชื่อคัมภีร์	ภาษา
วิ.มหา. (ไทย)	= วินัยปิฎก	มหาวิภังค์	(ภาษาไทย)
วิ.ป. (ไทย)	= วินัยปิฎก	ปริวารวรรค	(ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

คำย่อ		ชื่อคัมภีร์		ภาษา
ที.สี. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลขันธวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปณาสก	(ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปณาสก	(ภาษาไทย)

ม.อ. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุपरิปัณณาสก์	(ภาษาไทย)
ส.นิ. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	นันทาวรรค	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาและคณะสงฆ์เป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิด มีความสัมพันธ์ และมีบทบาทต่อวิถีชีวิตของคนไทย ทั้งชนบทและเมือง วัดและพระสงฆ์ในประเทศไทยส่วนใหญ่นั้นล้วนมาจากพระพุทธศาสนา ซึ่งพระสงฆ์ได้ทำหน้าที่สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน คนไทย ได้ให้การยอมรับพุทธศาสนาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๒ และได้ถือเป็นศาสนาของชาติทำให้พุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำทางด้านจิตใจ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของชุมชน แต่เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้สูญเสียบทบาทในช่วงหลายปีที่ผ่านมาเอง กล่าวคือ เดิมระบบการศึกษาอยู่ที่วัด พระมีบทบาทเป็นผู้นำ แต่ต่อมาได้ย้ายศูนย์กลางการศึกษาจากการดูแลของวัด ทำให้ด้านการให้การศึกษาของพระสงฆ์น้อยลง นำไปสู่ผลกระทบต่อด้านอื่นๆ อีกด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตาม วัดไม่ได้สูญเสียบทบาทไปทั้งหมด ยังคงรักษาสถานการณ์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ เป็นที่พึ่งทางใจแก่พุทธศาสนิกชนอยู่จนกระทั่งปัจจุบัน โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ขับเคลื่อนบทบาทดังกล่าว พระสงฆ์ ถือว่าเป็นศาสนทายาท และเป็นหนึ่งในพระรัตนตรัยซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของพุทธศาสนา เป็นองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับพุทธศาสนาซึ่งเป็นที่ยอมรับของชุมชนในฐานะเป็นผู้นำ ดังนั้น พระสงฆ์ นอกจากต้องทำหน้าที่เพื่อขัดเกลากิเลสของตนเอง ศึกษาไตรสิกขาแล้ว ยังต้องทำหน้าที่เพื่อสังคมหรือชุมชนอีกด้วย เพราะในความเป็นจริงแล้ว ชีวิตของพระสงฆ์มีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับชุมชนทั้งด้านการเป็นอยู่ และความช่วยเหลืออื่น ๆ ในขณะเดียวกัน พระสงฆ์ต้องทำหน้าที่ตอบแทนชุมชน ตามนโยบายที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขแก่มหาชน เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก”^๑

นอกจากนั้น ยังทรงเน้นย้ำถึงความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับชุมชนว่า “ภิกษุทั้งหลาย พราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลายเป็นผู้มีอุปการะมากแก่เธอทั้งหลาย บำรุงเธอทั้งหลายอยู่ด้วยจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และยารักษาโรค แม้เธอทั้งหลาย ก็เป็นผู้มีอุปการะมากแก่พราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย จงแสดงธรรมอันงามในเบื้องต้นท่ามกลาง และที่ สุด จงประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้ง

^๑ ฉลอง พันธจันทร์ และคณะ, การศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในงานพัฒนาชุมชน, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓).

อรรถ พญูชนะที่บริสุทธิ์สิ้นเชิงแก่เขาเหล่านั้น ชาวบ้านและนักบวชทั้งหลาย ต่างอาศัยกันและกัน ด้วยอำนาจอามิสทานและธรรมทาน อยู่ประพาศพิภพธรรมนี้ เพื่อต้องการสลัดโอฆะเพื่อทำความสิ้นทุกข์โดยชอบด้วยอาการอย่างนี้" จะเห็นได้ว่า พระสงฆ์ไม่สามารถจะประกอบอาชีพอย่างคลุหฺสฺสได้ จำเป็นต้องอาศัยปัจจัย ๔ ในการดำรงชีวิต ในขณะที่คลุหฺสฺสไม่ค่อยมีเวลาในการศึกษาเล่าเรียนก็ได้ อาศัยพระสงฆ์ให้คำแนะนำ โดยเฉพาะด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้วยท่าทีของพระพุทธเจ้าดังกล่าว พระสงฆ์ซึ่งเป็นศาสนทายาทจึงต้องขับเคลื่อน และรักษาความสัมพันธ์ดังกล่าวให้สังคมได้อยู่ร่วมกัน อย่างปกติสุข โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน^๒

ทุกวันนี้พระสงฆ์ได้ทำหน้าที่ในการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังสามารถทำหน้าที่ใน การช่วยเหลือสงเคราะห์สังคมในด้านต่างๆ หลายด้านด้วยกันโดยเฉพาะบทบาทด้านการเผยแผ่ศาสนาเป็นบทบาทหลัก จึงทำให้วิถีชีวิตและจิตใจของคนในอดีตมีความใกล้ชิดกับพุทธศาสนา กล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาและคณะสงฆ์มีบทบาทสำคัญต่อชีวิตของชาวไทย อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน สภาพสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต และการดำเนินชีวิตของประชาชนได้เปลี่ยนแปลงไปมาก เช่นเดียวกัน แต่ละคนมีวิถีชีวิตที่ต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดในสังคมสมัยใหม่ เพราะเหตุปัจจัยต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการดำเนินชีวิต ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าว พระพุทธศาสนาและพระสงฆ์ที่เคยเป็นศูนย์กลางของชุมชนในอดีตถูกลดบทบาทความสำคัญ โดยองค์กรสมัยใหม่ในสังคมที่เข้ามาเป็นสื่อกลางการพัฒนา ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะความ เจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่ถอยห่างจากพระพุทธศาสนามากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ มากมาย เช่น ปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม ปัญหาสังคมเป็นต้น อันเป็นผลมาจากการขาดการพัฒนาทางด้านศีลธรรมจริยธรรมอันดีงามซึ่งเป็นเรื่องของ จิตใจให้ควบคู่กันไปกับความเจริญทางวัตถุ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่พระสงฆ์จะต้องปรับ และเพิ่มบทบาทจากอดีตที่ทำงานในเชิงรับ เปลี่ยนเป็นเชิงรุกให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ทางด้านทางเศรษฐกิจและสังคมการเมืองการ พัฒนาศรีพยานุชยในภาวะสังคมที่มีลักษณะเช่นนี้ คุณธรรม และจริยธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่พระสงฆ์จะต้องหันมาเน้นบทบาท มีจิตใจที่งดงามโดยใช้ คุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลัก

ปัจจุบันสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงของวิทยาการทาง วัตถุหรือเทคโนโลยี การประดิษฐ์คิดค้น และการค้นพบความรู้ใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งหักล้างกับความเชื่อหรือหลักคำสอนเดิมของศาสนา โดยเฉพาะเรื่องที่มีลักษณะเป็น อภิปรัชญา ได้แก่ความมีอยู่จริงของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ กฎแห่งกรรม และกำเนิดของจักรวาล มีผลทำให้ความ เลื่อมใสในศาสนาลดลง ประกอบกับวิทยาการทางวัตถุนี้ก็มีลักษณะของความแปลกใหม่ และ

^๒ บุญศรี พานะจิตต์, ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พริกหวาน กราฟฟิก จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๒๐.

ตอบสนองความต้องการในชีวิตประจำวันอย่างรวดเร็ว จึงมีลักษณะของการดึงดูดความสนใจ มากกว่าการศึกษาหลักธรรมทางศาสนา เมื่อหลักธรรมทางศาสนาถูกลดความสำคัญลง บทบาทของ พระสงฆ์ บางด้านก็ลดน้อยตามไปด้วย ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมเศรษฐกิจ ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาความยากจน ฯลฯ จึงจำเป็นที่ทุกฝ่ายต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะคณะสงฆ์จะต้องเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือแก้ไขและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนาที่เป็นบทบาทสำคัญของวัด ต่อชุมชน ต่อสังคม ให้เกิดความเข้มแข็ง สงบร่มเย็น ซึ่งเป็นช่องทางหนึ่งที่สามารถแก้ปัญหาทางสังคม โดยให้การส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น โดยเฉพาะในจังหวัดนครราชสีมาในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น

พระสงฆ์ในอดีตมีส่วนสำคัญในการบริหารพัฒนาชุมชนมาโดยตลอด บวกกับแนวคิดของการเปลี่ยนแปลงที่ พระเทพเวที ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับปัญหาสังคมไทย และการเปลี่ยนแปลงไว้ว่า “วิถีชีวิตของคนไทยในอดีต วัดและชุมชนจะมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง โดยวัดทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของชุมชน เริ่มตั้งแต่การให้การศึกษา เป็นสถานที่พบปะปรึกษาหารือเพื่อจัดกิจกรรมของชุมชน รวมถึงการเพาะบ่มขัดเกลานิสัยของคนในชุมชนให้มีคุณธรรมจริยธรรมอันดีงาม มีความรักใคร่สามัคคีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน โดยมีพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของพระพุทธศาสนาในการเผยแผ่คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “เป็นดังทิศเบื้องบน” และเป็นผู้ดำเนินการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนในท้องถิ่น แต่จากการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมและสังคมไทยดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป ความสัมพันธ์ระหว่างวัด และชุมชนดังเช่นในอดีตก็มีระดับที่มีช่องว่างห่างกันไป ทำให้คนส่วนใหญ่ไม่สามารถสืบทอดและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทยแต่ดั้งเดิมได้ คนในชุมชนเริ่มละเลยศีลธรรมอยู่ในสภาพที่แล้งน้ำใจ และขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน มองไม่เห็นความสำคัญของวัดในทางพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดความขาดแคลนการนับถือทางศาสนาและจริยธรรม และเป็นสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ ในสังคมไทย ดังเช่นที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน” ความตั้งใจจริง ของการสร้างชุมชนของตน ให้เป็นชุมชนเข้มแข็ง โดยอาศัยความร่วมมือจากคนในชุมชน ช่วยกันขับเคลื่อนชุมชน ให้เกิดประสิทธิภาพ^๓

ตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นตำบลที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ เป็นตำบลที่มีวัดกระจายอยู่เป็นจำนวนมาก และมีประชากรอาศัยมากที่สุด ในจังหวัดนครราชสีมา แต่เนื่องจากสังคมในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป ประชาชนเข้าวัดลดน้อยลงเพราะต้องใช้เวลาในการทำมาหาเลี้ยงชีพ ซึ่งมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ประกอบกับค่านิยมทั้งทางด้านวัตถุนิยมและบริโภคนิยมจากอารยธรรมตะวันตกมากขึ้น ความเจริญทางด้านวัตถุนิยมมากขึ้น จากเดิมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็น

^๓ พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), ศาสนาและเยาวชน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๓๓), หน้า ๑๒๔.

กิจกรรมหนึ่งที่สามารถศูนย์รวมคนในชุมชนเข้ามาพบปะพูดคุยกันในวัด เมื่อมีความเจริญอื่นๆเข้ามา คนในชุมชนเริ่มแยกตัวห่างจากวัดมากขึ้น ทำให้คนเข้าวัดน้อยลง กิจกรรมต่างๆลดน้อยลงตามไปด้วย

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา รวมถึงแนวทางส่งเสริมการมีบทบาทของพระสงฆ์จังหวัดนครราชสีมาในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเผยแผ่และการสืบทอดพระพุทธศาสนา ได้แก่ การอุปถัมภ์พระสงฆ์ การชักชวนคนเข้าวัด การสนับสนุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการปกป้องพระพุทธศาสนาโดยศึกษาเฉพาะในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษานอกจากทำให้ทราบถึงการมีบทบาทของพระสงฆ์ในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมาในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา รวมถึงแนวทางในการส่งเสริมการมีบทบาทของคณะสงฆ์จังหวัดนครราชสีมาในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาแล้ว ยังทำให้ได้องค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการ พัฒนาเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์จังหวัดนครราชสีมาในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับไหน

๑.๒.๒ บทบาทของพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมาหรือไม่ อย่างไร

๑.๒.๓ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีอะไรบ้าง

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

๑.๓.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาในการวิจัย คือ บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ตามแนวทางพระพุทธศาสนา และใช้ทฤษฎีตะวันตก คือทฤษฎีการมีบทบาทของ มินต์ซเบิร์ก (Mintzbery) รวมถึงแนวทางส่งเสริมการมีบทบาทของพระสงฆ์จังหวัดนครราชสีมาในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเผยแผ่และการสืบทอดพระพุทธศาสนา ได้แก่ การอุปถัมภ์พระสงฆ์ การชักชวนคนเข้าวัด การสนับสนุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการปกป้องพระพุทธศาสนาโดยศึกษาเฉพาะในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ ๑.ปัจจัยหนึ่งส่วนบุคคลของประชาชนตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และ ๒.บทบาทของพระสงฆ์ ๑.บทบาทความสัมพันธ์ ๒.บทบาทการแลกเปลี่ยน ๓.บทบาทการตัดสินใจ

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การจัดกิจกรรมตามแนวพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักของไตรสิกขา ได้แก่ ๑.กิจกรรมที่ส่งเสริมศีล (พฤติกรรม) ๒.กิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ (จิตใจ) ๓.กิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา (ความรู้)

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร (Population)

ประชากรในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนในเขตตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมาจำนวน ๖๕๗ คน และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจำนวน ๘ รูป/คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่ วัดในเขตตำบลในเมือง เขต ๑ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๖ วัด ได้แก่ ๑.วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร ๒.วัดบึง (พระอารามหลวง) ๓.วัดพายัพ (พระอารามหลวง) ๔.วัดบูรณ ๕.วัดสระแก้ว ๖. วัดอีสาน

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๒ ถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๖๓ เป็นระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานในการวิจัย

บทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีความสัมพันธ์กัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

บทบาท หมายถึง การแสดงหน้าที่ของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

พระสงฆ์ หมายถึง พระสงฆ์ในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา หมายถึง การกำหนด วางแผนในการดำเนินการ กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา กิจกรรมของมหาเถรสมาคม และกิจกรรมของสำนักงานพุทธศาสนาแห่งชาติ

ตำบลในเมือง หมายถึง วัดในเขตตำบลในเมือง เขต ๑ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๖ วัด ได้แก่ ๑. วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร ๒. วัดบึง (พระอารามหลวง) ๓. วัดพายัพ (พระอารามหลวง) ๔. วัดบูรณะ ๕. สระแก้ว ๖. วัดอีสาน

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบถึงระดับความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

๑.๗.๒ ทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร

๑.๗.๓ ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

๑.๗.๓ ผลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่วิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่างๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิจัย พบว่ามีนักวิชาการ นักการศึกษาได้กล่าวถึงไว้ ดังต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการมีบทบาท
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับไตรสิกขา
- ๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย
- ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการมีบทบาท

ในเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับบทบาท ผู้วิจัยได้ทบทวนจากงานวิชาการแล้วพบว่า มีนักวิชาการที่กล่าวถึงความหมาย ทฤษฎีของบทบาท บทบาทของผู้บริหารโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ ความหมายของบทบาท

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากเอกสารทางวิชาการมีทฤษฎีและมีผู้ให้ความหมายของบทบาทไว้ดังนี้

บทบาท หมายถึงการปฏิบัติหน้าที่หรือการแสดงออกของคน ซึ่งคนอื่นคาดคิดหรือคาดหวังว่าเขาจะทำเมื่ออยู่ภายใต้สถานการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง^๑ บทบาทนั้นมี ๒ นัย คือ ทางด้านโครงสร้างบทบาทเป็นตำแหน่งทางสังคม ที่มีชื่อเรียกต่างๆ กันแสดงบทบาทโดยคุณสมบัติและกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้นๆ ส่วนทางด้านการแสดงบทบาท หรือการมีปฏิสัมพันธ์ (Social

^๑ ประภาพศ สัญชาติเจตน์, จิตวิทยาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง, ๒๕๒๔), หน้า ๘๘.

Structure) บทบาทเป็นผลต่อเนื่องที่เกิดจากแบบแผนการกระทำของบุคคลที่ได้เรียนรู้จากสถานการณ์ในสังคม^๒

บทบาท หมายถึงการประกอบพฤติกรรมตามตำแหน่ง ความคาดหวัง หรือตามหน้าที่แสดงจริง^๓ ที่บุคคลจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับตำแหน่งหรือหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นการแสดงพฤติกรรมตามอำนาจหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายให้เหมาะสมสอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ที่มอบหมายอำนาจนั้น^๔ บทบาท คือ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกหรือลงมือปฏิบัติตามความคาดหวังของผู้อื่น ตามสถานภาพ และตำแหน่งที่ตนดำรงในขณะนั้นๆ^๕

บทบาท คือแบบแผนของพฤติกรรมซึ่งเป็นไปตามตำแหน่งหรือสถานภาพของบุคคล อันเกิดจากความคาดหวังของบุคคลในสังคมนั้นๆ และบทบาทอาจเปลี่ยนไปได้ตามตำแหน่งหน้าที่เปลี่ยนไป^๖ การกระทำต่างๆ ตาม “บท” ที่กำหนดไว้ให้ผู้แสดงต้องทำ トラบดที่ยังอยู่ใน “บท” นั้นเปรียบได้เหมือน “บท” ของตัวละครที่กำหนดให้ผู้แสดงในละครเรื่องนั้นๆ เป็นตัวอะไร มีบทบาทที่จะต้องแสดงอย่างไร^๗ บทบาทของคนในสังคมย่อมขึ้นกับสถานภาพที่ตนครองอยู่ และคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคล บทบาทของบุคคลจึงแตกต่างไปตามลักษณะของสถานภาพ อุปนิสัย ความคิด ความรู้ ความสามารถ มูลเหตุ จูงใจ การอบรมขัดเกลาความพอใจ^๘

บทบาท คือสิ่งที่เราทำ หรือหน้าที่ที่เราต้องทำ เมื่อเราเป็นอะไรสักอย่างหนึ่ง สิ่งที่เราทำต้องมาคู่กับสิ่งที่เราเป็นสถานภาพ^๙ บทบาท หมายถึง การประกอบพฤติกรรมตามตำแหน่ง ซึ่งเป็นไป

^๒ ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง, **สถานภาพและบทบาท**, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖), หน้า ๑๘.

^๓ ขนิษฐา วิเศษสาร และมุกดา ศรียงค์, **จิตวิทยาสังคมและมนุษย์สัมพันธ์**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, ๒๕๒๖), หน้า ๙.

^๔ ปราชญา กล้าผจญ, **พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐), หน้า ๓๔.

^๕ พระมหาสุภา อุทโท, “บทบาทพระสงฆ์ในทศวรรษหน้า (๒๕๔๑ - ๒๕๖๐)”, **วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนบัณฑิต**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑), หน้า ๙

^๖ พัทธี วรกวิน, **จิตวิทยาสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิชย์, ๒๕๒๖), หน้า ๕๒.

^๗ พัทธยา สายหู, **กลไกของสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙), หน้า ๔๗.

^๘ ไพบุลย์ ช่างเรียน, **สารานุกรมศัพท์ทางสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : แพรววิทยา, ๒๕๑๖), หน้า ๒๙-๓๐.

^๙ วราคม ทีสุภะ, **สังคมวิทยาสำหรับผู้เริ่มเรียน**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิชย์, ๒๕๓๔), หน้า ๒๙.

ตามความคาดหวังของสังคมหรือตามลักษณะการรับรู้ หรือตามที่แสดงจริงได้แบ่งลักษณะบทบาทออกเป็น ๕ ประเภท คือ

๑) บทบาทที่กำหนด หมายถึง บทบาทที่สังคม กลุ่ม หรือองค์กรกำหนดไว้ว่าเป็นรูปแบบของพฤติกรรมประจำตำแหน่งต่างๆที่มีอยู่ในสังคม กลุ่ม หรือองค์กรนั้นๆ

๒) บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวัง หมายถึงบทบาท หรือรูปแบบของพฤติกรรมที่คนอื่น (ผู้เกี่ยวข้อง) คาดหวังว่าผู้อื่นอยู่ในตำแหน่งจะถือปฏิบัติ เช่น นักเรียนคาดหวังว่าครูจะช่วยอธิบายปัญหาข้อข้องใจเกี่ยวกับบทเรียนให้กับตน เป็นต้น บทบาทนี้มักจะสอดคล้องกับบทบาทที่กำหนด

๓) บทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่ง หมายถึง รูปแบบของพฤติกรรมที่บุคคลผู้อยู่ในตำแหน่งคิด และเชื่อว่าเป็นบทบาทของตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่

๔) บทบาทที่ปฏิบัติจริง หมายถึงพฤติกรรมที่ผู้อยู่ในตำแหน่งได้ปฏิบัติ หรือแสดงออกมาให้เห็น ซึ่งมักเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบทบาทตามความคิดของเจ้าตัวอยู่ในตำแหน่ง

๕) บทบาทผู้อื่นรับรู้ หมายถึงรูปแบบพฤติกรรมที่ผู้อื่นได้รับทราบเกี่ยวกับการปฏิบัติบทบาทของผู้อื่นในตำแหน่ง^{๑๐}

บทบาท หมายถึง การแสดงออกหรือการกระทำหน้าที่ของบุคคลซึ่งสมาชิกคนอื่นของสังคมมุ่งหวังให้เขาทำ ภายใต้สถานการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่งโดยเอื้อฐานะและหน้าที่ทางสังคมของบุคคลนั้นเป็นมูลฐาน บทบาทที่ทำให้คนในสังคมสามารถคาดคะเนพฤติกรรมของบุคคลอื่น รู้ว่าบุคคลอื่นต้องการอะไรจากตน ทำให้เกิดประโยชน์ในการทำงานร่วมกันเป็นทีม^{๑๑} “บทบาทมีความหมายใกล้เคียงกับสถานภาพมากบทบาทเป็นสิ่งที่บุคคลในสถานภาพต่างๆ พึงกระทำนั้น คือเมื่อสังคมกำหนดสิทธิ และหน้าที่ให้สถานภาพใด อย่างไร แล้วบุคคลในสถานภาพนั้นๆ จะต้องประพฤติหรือปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้”^{๑๒}

สรุปได้ว่า บทบาท ก็คือพฤติกรรมที่แสดงออกตามสถานของบุคคลในสังคม บทบาทเป็นแบบแผน ความต้องการ เป้าประสงค์ ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยมและการกระทำของสมาชิกที่ชุมชนคาดหวังว่าจะต้องเป็นตามลักษณะของตำแหน่งนั้นๆ หรืออาจกล่าวสั้นๆ ว่าบทบาทคือสิทธิหน้าที่ในการกระทำของบุคคลหนึ่งที่มีต่อบุคคลอื่นในสังคมตามสถานภาพของตนเอง

^{๑๐} สงวนศรี สุทธิเลิศอรุณ, **จิตวิทยาสังคมเพื่อการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : เกรียงศักดิ์การพิมพ์, ๒๕๒๕), หน้า ๕๘.

^{๑๑} โสภา ชูพิกุลชัย, **จิตวิทยาสังคมประยุกต์**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิชย์, ๒๕๒๒), หน้า ๔๕.

^{๑๒} สุชา จันทรเฒ, **จิตวิทยาสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : แพรววิทยา, ๒๕๒๐), หน้า ๔๖.

ตารางที่ ๒.๑ ความหมายของบทบาท

นักวิชาการ	สรุปแนวคิด
ประภาพิศ สัญชาติเจตน์, (๒๕๒๔)	การปฏิบัติหน้าที่หรือการแสดงออกของคน ซึ่งคนอื่นคาดคิดหรือคาดหวังว่าเขาจะทำเมื่ออยู่ภายใต้สถานการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง
ประเสริฐ แยมกลีนฟูง, (๒๕๑๖)	๑. ตำแหน่งทางสังคม ๒. การแสดงบทบาท หรือการมีปฏิสัมพันธ์
ชนิษฐา วิเศษสาธิต และมุกดา ศรียงค์, (๒๕๒๖)	การประกอบพฤติกรรมตามตำแหน่ง ความคาดหวัง หรือตามหน้าที่แสดงจริง
ปราชญา กล้าผจญ, (๒๕๔๐)	การแสดงพฤติกรรมตามอำนาจหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายให้เหมาะสมสอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ที่มอบหมายอำนาจนั้น
พระมหาสุภา อุทโท, (๒๕๔๑)	พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกหรือลงมือปฏิบัติตามความคาดหวังของผู้อื่น ตามสถานภาพ และตำแหน่งที่ตนดำรงในขณะนั้นๆ
พัชนี วรกวิน, (๒๕๒๖)	แบบแผนของพฤติกรรมซึ่งเป็นไปตามตำแหน่งหรือสถานภาพของบุคคล อันเกิดจากความคาดหวังของบุคคลในสังคมนั้นๆ และบทบาทอาจเปลี่ยนไปได้ตามตำแหน่งหน้าที่เปลี่ยนไป
พัทยา สายหู, (๒๕๒๙)	การกระทำต่างๆ ตามกำหนดให้ผู้แสดงในละครเรื่องนั้นๆ เป็นตัวอะไร มีบทบาทที่จะต้องแสดงอย่างไร
ไพบูลย์ ช่างเรียน, (๒๕๑๖)	บทบาทของคนในสังคมย่อมขึ้นกับสถานภาพที่ตนครองอยู่ และคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคล
วราคม ทีสุกะ, (๒๕๓๔)	สิ่งที่เราทำ หรือหน้าที่ที่เราต้องทำ เมื่อเราเป็นอะไรสักอย่างหนึ่ง สิ่งที่เราทำต้องมาคู่กับสิ่งที่เราเป็นสถานภาพ
สงวนศรี สุทธิเลิศอรุณ, (๒๕๒๕)	การประกอบพฤติกรรมตามตำแหน่ง ซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของสังคมหรือตามลักษณะการรับรู้ หรือตามที่แสดงจริงได้

ตารางที่ ๒.๑ ความหมายของบทบาท (ต่อ)

นักวิชาการ	สรุปแนวคิด
โสภา ชูพิกุลชัย, (๒๕๒๒)	บทบาทที่ทำให้คนในสังคมสามารถคาดคะเนพฤติกรรมของบุคคลอื่น รู้ว่าบุคคลอื่นต้องการอะไรจากตน ทำให้เกิดประโยชน์ในการทำงานร่วมกันเป็นทีม
สุชา จันทร์อม, (๒๕๒๐)	บทบาทเป็นสิ่งที่บุคคลในสถานภาพต่างๆ พึงกระทำนั้น จะต้องประพฤติหรือปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้

๒.๑.๒ ทฤษฎีบทบาท (Role Theory)

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอทฤษฎีบทบาท (Role Theory) ผู้ที่เข้าใจ บทบาทหน้าที่ และการเข้าใจทฤษฎีบทบาทจะทำให้สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมของมนุษย์ได้ดี ดังนั้นสมาชิกทุกคนในสังคม จึงควรที่จะเรียนรู้บทบาทของกันและกันว่า เมื่อไหร่ เวลาไหน และที่ใด บุคคลจะแสดงบทบาทอย่างไร จึงจะเหมาะสมอันเป็นที่พึงพอใจของทุกฝ่าย ซึ่งมีรายละเอียดของทฤษฎีบทบาทต่างๆ ดังต่อไปนี้

ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติงานในบทบาท ๑๐ บทบาทด้วยกัน ซึ่งสามารถจัดแบ่งออกได้เป็น ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มบทบาทด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และกลุ่มบทบาทการตัดสินใจ

๑) บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Roles) ได้แก่ บทบาทของความเป็นหัวหน้าในเชิงสัญลักษณ์ (Figurehead Role) เช่น ประธานในพิธีการต่างๆ บทบาทการแสดงออกในฐานะผู้นำ (Leader) ได้แก่ การจูงใจ การอบรม การกระตุ้นจิตใจ และการรักษาระเบียบวินัยของผู้ใต้บังคับบัญชา ส่วนบทบาทสุดท้าย คือ บทบาทการประสานงานในกลุ่ม (Liaison role) ได้แก่ การกระทำกิจกรรมซึ่งต้องสัมพันธ์กับบุคคลหรือกลุ่มที่อยู่ภายใน และภายนอกองค์กร เช่น ผู้จัดการฝ่ายการตลาดขอข้อมูลด้านกำลังคนจากผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล ถือเป็นการติดต่อประสานงานกันภายในองค์กรแต่หากผู้จัดการฝ่ายการตลาดติดต่อสื่อสารกับพนักงานของบริษัทอื่น ก็ถือเป็นการประสานงานกันนอกองค์กร เป็นต้น

๒) บทบาทด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารจากใน และนอกองค์กรของตน กระทำได้โดยการอ่านวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ แล้วนำมาพูดคุยกับผู้บริหารคนอื่นๆ เช่น องค์กร คู่แข่งขันมีการวางแผนอะไรในช่วงนี้ รับออกกกฎหมายใหม่มีผลกระทบต่อบริษัทหรือไม่ เป็นต้น มินต์ซ

เบอร์ก (Mintzberg) เรียกบทบาทนี้ว่า บทบาทการตรวจสอบ (Monitor Role) ส่วนบทบาทแพร่กระจายข่าวสาร (Disseminator Role) ก็เป็นอีกบทบาทหนึ่งของผู้บริหารในการดำรงตนเปรียบเสมือนช่องทางที่ส่งต่อข่าวสารต่างๆ ไปยังสมาชิกในองค์กร และเมื่อถูกเชิญไปเป็นตัวแทนขององค์กรหรือสถาบันอื่นๆ ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนในฐานะบทบาทโฆษก (Spoken Role) ขององค์กรด้วย

๓) บทบาทการตัดสินใจ (Decisional Roles) มินต์ซเบิร์ก (Mintzberg) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารในด้านนี้ไว้ ๔ ประการ คือ บทบาทในฐานะผู้ประกอบการ (Entrepreneurs) คือ ผู้ดูแลโครงการใหม่ๆ ที่จะปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์กรให้ดีขึ้น บทบาทของผู้จัดการความวุ่นวายหรือปัญหาต่างๆ (Disturbance Handles) ที่เป็นปัญหาเกิดขึ้นอยู่นอกเหนือคาดหมาย (unforeseen problems) บทบาทของผู้จัดสรรทรัพยากร (Resource Allocators) ในการรับผิดชอบกระจายทรัพยากร คน สิ่งของ และเงินไปตามส่วนต่างๆ ขององค์กรและสุดท้ายคือบทบาทของผู้เจรจาต่อรอง (Negotiators) เพื่อทำหน้าที่ถกเถียงและเจรจาต่อรองกับกลุ่มอื่นๆ ซึ่งอาจจะเป็นสหภาพแรงงาน ผู้ถือหุ้น ฯลฯ ในการเพิ่มผลประโยชน์ให้องค์การที่ตนทำงานอยู่^{๑๓}

“ตำแหน่ง สถานภาพ เป็นผู้กำหนดบทบาท ผู้ที่มีตำแหน่งจะปฏิบัติหน้าที่ได้สมบทบาทหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น บุคลิกภาพของผู้สวมบทบาท ลักษณะของสังคม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมนั้นด้วย”^{๑๔}

บทบาทของคนในสังคมไว้ดังนี้ คือ

๑) บทบาทที่กำหนดไว้ หรือบทบาทตามอุดมคติ (The Socially prescribed or Edeal Role) เป็นบทบาทตามอุดมคติที่กำหนดสิทธิ และหน้าที่ของตำแหน่งไว้

๒) บทบาทที่ควรกระทำ (Perceived Role) เป็นบทบาทของแต่ละบุคคลเชื่อว่าควรกระทำในหน้าที่ของตำแหน่งนั้นๆ ซึ่งอาจไม่ตรง ตามบทบาทของอุดมคติทุกประการ และอาจแตกต่างกันไปแต่ละบุคคลก็ได้

^{๑๓} ตูลา มหาพสุธานนท์, หลักการจัดการ หลักการ, ท่าเรือแหลมฉบัง LAEM CHABANG PORT, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ตำรวจ, ๒๕๔๖), หน้า ๔๖.

^{๑๔} นุจรี เกตุปรานย์, บทบาทของประธานคณะกรรมการพัฒนาจังหวัดทั่วประเทศ ในการพัฒนาสตรี จังหวัด, รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๔), หน้า ๑๐.

๓) บทบาทที่กระทำจริง (The performed Role) บทบาทที่บุคคลได้กระทำจริงตามความเชื่อ ความคาดหวัง ตลอดจนความกดดันและโอกาสที่กระทำในแต่ละสังคมในช่วงเวลาหนึ่งๆ^{๑๕}

การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจ เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกันทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคน จูงใจคนไปยังจุดประสงค์โดยทั่วไปแล้ว ผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดี เรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (Positive leader) ผู้นำพลวัตร คือ เคลื่อนไหวนำทำงานอยู่เสมอ (Dynamic Leader) และผู้นำในทางที่ไม่ดี คือ ไม่มีผลงานที่สรรค์ ที่เรียกว่า ผู้นำนิเสธ (Negative Leader)^{๑๖} บทบาทเป็นลักษณะพฤติกรรมที่กำหนด และยังแบ่งหน้าที่ออกเป็น “บทบาทตามอุดมคติ” (Ideal Role) หรือบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งของสังคมควรปฏิบัติ และเป็นผลรวมของบทบาทตามอุดมคติ บุคลิกภาพของผู้ดำรงตำแหน่ง ขณะแสดงบทบาทและอุปกรณ์ของผู้ดำรงตำแหน่งที่มีอยู่ สรุปบทบาททางสังคมไว้ดังนี้ คือ

๑) มีสถานภาพ (Status) อยู่จริงในสังคม และมีอยู่ก่อนตัวคนจะเข้าไปครอง

๒) มีบทบาทที่ควรจะเป็นประจำอยู่ในแต่ละตำแหน่ง

๓) วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ในสังคมนั้นๆ เป็นส่วนหนึ่งซึ่งสำคัญในการกำหนดฐานะ ตำแหน่งและบทบาทที่ควรจะเป็น

๔) ฐานะตำแหน่งและบทบาทหน้าที่นั้นได้มาจากการขัดเกลาทางสังคม (Socioialization) ในสังคมนั้น

๕) บทบาทที่ควรจะเป็นนั้นไม่แน่นอนเสมอไปว่าจะเหมือนกัน พฤติกรรมที่จริงของคนที่ครองฐานตำแหน่ง เพราะพฤติกรรมจริงเป็นผลของปฏิกิริยาของคนที่มีบทบาทที่ควรจะเป็นเป็นบุคลิกภาพของตนเอง และเครื่องกระตุ้น (Stimulus) ที่มีอยู่ในเวลา และสถานที่ที่เกิดการติดต่อทางสังคม^{๑๗}

สรุปได้ว่า ทฤษฎีบทบาท หมายถึงพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคล ซึ่งอยู่ในฐานะหรือตำแหน่งหรือมีสถานภาพอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งสังคมได้กำหนดให้มีหน้าที่ต้องปฏิบัติบทบาท และ

^{๑๕} กรรณิกา ขวัญอารีย์, บทบาทผู้นำท้องถิ่นต่อการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กในชุมชนที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสุรินทร์, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๒.

^{๑๖} งามตา สุขประเสริฐ, การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี, รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๒), หน้า ๕๐.

^{๑๗} จิตยา สุวรรณชัย, พัฒนาการ : ความคาดหวังบทบาทของพัฒนาการ คณะกรรมการหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ระดับตำบล : ส่วนท้องถิ่น สังคมวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิชย์, ๒๕๒๗), หน้า ๔๓.

สถานภาพเป็นสิ่งที่ควบคู่กัน นั่นคือสถานภาพจะกำหนดว่าบุคคลนั้นๆ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร ส่วนบทบาทเป็นการปฏิบัติตามหน้าที่สังคมได้กำหนดไว้ ในแต่ละสถานภาพ การแสดงบทบาท เมื่อบุคคลดำรงอยู่ในบทบาทหนึ่งแล้ว จะต้องกระทำตามบทบาทของตนให้ดีที่สุด เพื่อสร้างคุณค่าแก่ตัวเอง และสร้างประโยชน์ให้แก่ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศ ตลอดจนมนุษยชาติให้มากที่สุด โดยที่ไม่ทำให้ตนเอง และผู้ที่อยู่รอบข้างเดือดร้อนจากการกระทำของตน กล่าวคือ กระทำทั้งประโยชน์บุคคลอื่นให้สมบูรณ์

ตารางที่ ๒.๒ ทฤษฎีบทบาท

นักวิชาการ	สรุปแนวคิด
ตุลา มหาพสุธารนนท์, (๒๕๔๖)	๑. บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ๒. บทบาทด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ๓. บทบาทการตัดสินใจ
นุจรี เกตุปราญ์, (๒๕๔๔)	ตำแหน่ง สถานภาพ เป็นผู้กำหนดบทบาท
กรรณิกา ขวัญอารีย์, (๒๕๓๕)	๑. บทบาทที่กำหนดไว้ ๒. บทบาทที่ควรกระทำ ๓. บทบาทที่กระทำจริง
งามตา สุขประเสริฐ, (๒๕๔๒)	การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจ เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกันทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคน จูงใจคนไปยังจุดประสงค์
จิตยา สุวรรณชัย, (๒๕๒๓)	๑. มีสถานภาพอยู่จริงในสังคม และมีอยู่ก่อนตัวคนจะเข้าไปครอง ๒. มีบทบาทที่ควรจะเป็นประจำอยู่ในแต่ละตำแหน่ง ๓. วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ในสังคมนั้นๆ เป็นส่วนหนึ่งซึ่งสำคัญในการกำหนดฐานะ ตำแหน่งและบทบาทที่ควรจะเป็น ๔. ฐานะตำแหน่งและบทบาทหน้าที่นั้นได้มาจากการขัดเกลาทางสังคม ในสังคมนั้น

๕. บทบาทที่ควรจะเป็นนั้นไม่แน่นอนจนสมอไป
ว่าจะเหมือนกัน

๒.๑.๓ บทบาทของผู้บริหาร

บทบาทของผู้บริหารที่เกิดขึ้นในองค์กรและบทบาทที่สัมพันธ์กับคนภายนอกองค์กรมีดังนี้

๑) บทบาทที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล ในบทบาทส่วนนี้เป็นบทบาทภายในองค์กรนั้นผู้บริหารต้องมีการสื่อสารข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นต่างๆ ให้พนักงานรับทราบตลอดจนให้ข้อมูลต่างๆ เป็นเครื่องมือในการควบคุมและประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานด้วยในเชิงบทบาทของด้านนี้ที่เกี่ยวข้องกับภายนอกองค์กร คือการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลที่เหมาะสมให้กับบุคคลภายนอก เช่น ลูกค้าหรือสาธารณะชนได้รับข้อมูลที่เหมาะสมขององค์กร

๒) บทบาทที่เกี่ยวข้องกับคนภายในองค์กร คือผู้บริหารจะมีบทบาทในการนำ เช่น การจูงใจ การสอนงาน การตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เป็นต้น สำหรับบทบาทที่เกี่ยวข้องกับภายนอกองค์กร พบว่าในปัจจุบันนี้ ผู้บริหารมีบทบาทอย่างมากในการเชื่อมโยงเพื่อสร้างสัมพันธ์มิตร และเครือข่ายในทางธุรกิจเพื่อประโยชน์ขององค์กร

๓) บทบาทในด้านการปฏิบัติงานภายในองค์กรนั้นผู้บริหารต้องมีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติงาน ผู้บริหารจะต้องอำนวยความสะดวกช่วยแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการกระทำใดๆ ที่จะช่วยให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างสัมฤทธิ์ผลในบทบาทต่อองค์กรนั้นๆ ผู้บริหารจะต้องมีบทบาทในการเจรจาข้อตกลงพันธะสัญญาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อผลสำเร็จขององค์กร เช่น การซื้อกิจการ การควบรวมกิจการ การรับสัมปทานต่างๆ เป็นต้น^{๑๘}

บทบาทของผู้บริหารในการเป็นผู้นำ ซึ่งมีพฤติกรรมบ่งชี้ ๔ ประการ ได้แก่

๑) กล้าเผชิญร่วมงานและผู้อื่นอย่างเปิดเผยและโดยตรง เกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน โดยใช้ความสามารถทั้งศิลปะและศาสตร์ อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และบุคคล

๒) กล้ายืนหยัดในเรื่องมาตรฐานการปฏิบัติงาน กล้าเรียกร้องภาพการเพิ่มคุณภาพปฏิบัติงาน และยืนหยัดในการปฏิบัติตามคำสั่ง หรือข้อเรียกร้องในเรื่องเหล่านั้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงจุดยืนของผู้บริหารที่มั่นคง ชัดเจน ไม่โลเลเปลี่ยนแปลงไปตามแรงกดดันที่ไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรม

๓) กล้าปฏิเสธคำร้องขอที่ไร้เหตุผลของผู้ร่วมงานหรือผู้อื่น ซึ่งอาจคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้องของตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม กล้ากำหนดขอบเขตพฤติกรรมของผู้ร่วมงานและผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม โดยยึดประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ

^{๑๘} สุพาณี สฤษฏ์วานิช, พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่ : แนวคิดและทฤษฎี, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๒๐๗ – ๒๗๑.

๔) กล้าสั่งการ ชี้นำ มอบหมายงาน หรือแนะนำ โดยให้รายละเอียดอย่างชัดเจน ผู้ปฏิบัติงานความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ถูกต้อง สามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้เป็นอย่างดี บทบาทในการสร้างทีมงานและการประสานงาน ซึ่งมีพฤติกรรมบ่งชี้ ๕ ประการ ได้แก่

๑. เหนียวนำ อำนวยความคิด และความเห็น เพื่อให้เกิดการตัดสินใจ รวมทั้งการจัดทำแผนปฏิบัติงาน โดยใช้กระบวนการบริหารอย่างเป็นระบบ มีการสร้างทีมงานที่มีคุณภาพและการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ

๒. ทำให้บุคคลรู้ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลาด้วยกระบวนการกลุ่มเป็นการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ต่อเนื่อง และยั่งยืนขึ้นในหน่วยงาน

๓. แสดงความคาดหวังในทางที่ดีต่อผู้ร่วมงานและผู้อื่น มีเจตคติต่อหน่วยงานต่อเพื่อนร่วมงานและผู้อื่นในทางบวก เสริมสร้างพลังใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้แก่ผู้ร่วมงานและผู้อื่นอย่างต่อเนื่อง

๔. กรณีที่บุคคลประสบความสำเร็จ ต้องให้เครดิตและยกย่องอย่างเปิดเผย

๕. ปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานและผู้อื่นด้วยการให้กำลังใจ สร้างความรู้สึกสำคัญให้เกิดขึ้นกับผู้ร่วมงานและผู้อื่น

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารที่เกิดขึ้นในองค์กรมีดังนี้ ๑. บทบาทที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล ๒. บทบาทที่เกี่ยวข้องกับคน บทบาทภายในองค์กร ๓. บทบาทในด้านการปฏิบัติงาน บทบาทภายในองค์กรนั้น บทบาทของบริหารในการเป็นผู้นำซึ่งพฤติกรรม ๔ ประการ ได้แก่ ๑. กล้าเผชิญหน้ากับผู้ร่วมงาน และผู้อื่นอย่างเปิดเผยและโดยตรง ๒. กล้ายืนหยัดในเรื่องมาตรฐานการปฏิบัติงาน ๓. กล้าปฏิเสธคำร้องขอที่ไร้เหตุผลของผู้ร่วมงานหรือผู้อื่น ๔. กล้าสั่งการ ชี้นำ มอบหมายงาน หรือแนะนำ บทบาทในการสร้างทีมงานซึ่งมีพฤติกรรม ๕ ประการ ได้แก่ ๑. เหนียวนำ อำนวยความคิด และความเห็น ๒. ทำให้บุคคลรู้ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลาด้วยกระบวนการกลุ่ม ๓. แสดงความคาดหวังในทางที่ดีต่อผู้ร่วมงานและผู้อื่น ๔. กรณีที่บุคคลประสบความสำเร็จ ต้องให้เครดิตและยกย่องอย่างเปิดเผย ๕. ปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานและผู้อื่นด้วยการให้กำลังใจ

ตารางที่ ๒.๓ บทบาทของผู้บริหาร

นักวิชาการ	สรุปแนวคิด
สุพาณี สฤกษ์วานิช (๒๕๔๙)	๑. บทบาทที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล ๒. บทบาทที่เกี่ยวข้องกับคนภายในองค์กร ๓. บทบาทในด้านการปฏิบัติงานภายในองค์กร

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์

ในเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ ผู้วิจัยได้ทบทวนจากงานวิชาการแล้วพบว่า มีนักวิชาการที่กล่าวถึงบทบาทของพระสงฆ์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การปกครองคณะสงฆ์หรือสถาบันสงฆ์ในสมัยพุทธกาลนั้น พระพุทธเจ้าจะทรงดูแลด้วยพระองค์เองทรงอยู่ในฐานะประมุข และทรงให้ความสำคัญเสมอภาคในการบัญญัติสิกขาบทต่างๆ พระองค์จะทรงทำท่ามกลางสงฆ์สังฆกรรมต่างๆ ที่กระทำได้ต้องได้รับเสียงเอกฉันท์จากคณะสงฆ์จึงจะสามารถดำเนินต่อไป ทำให้พระพุทธศาสนาเผยแผ่ไปอย่างรวดเร็ว สิ่งที่พระพุทธองค์ทรงทิ้งไว้เป็นมรดกมาถึงปัจจุบันก็คือพระธรรมวินัยซึ่งจะเป็นหลักในการที่สถาบันสงฆ์จะใช้เป็นสื่อในการสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้กับชาวโลกต่อไป และจะเป็นสิ่งกำหนดบทบาทหรือจุดยืนในต้นความสัมพันธ์ระหว่างสงฆ์กับสังคมชาวโลกในปัจจุบันและอนาคตอีกด้วย^{๑๙} เช่นเดียวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ย่อมต้องมีความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำในการบริหาร โดยบริหารตามหลักภาวะผู้นำนั้น มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล โดยพระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้นำที่มีหน้าที่ในการดูแลปกครองคณะสงฆ์ แม้ว่าจะเกิดปัญหาจากภายในและภายนอกคณะสงฆ์ก็ตาม พระพุทธองค์ทรงมีพระปรีชาสามารถบริหารกิจการคณะสงฆ์ ให้รอดพ้นจากภัยต่างๆ ได้ จนกระทั่งเสด็จดับขันธปรินิพพาน หลังจากที่พระพุทธองค์เสด็จปรินิพพานแล้ว พระมหากัสสปะ ผู้เป็นพระสาวกสำคัญยิ่งที่ได้รับการคัดเลือกจากคณะสงฆ์ให้เป็นประธานใหญ่ในการทำสังคายนาครั้งที่ ๑ ที่ถ้ำสัตตบรรณในเขาเวภาระเขตกรุงราชคฤห์^{๒๐} หลังจากสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งที่ ๓ พระเจ้าอโศกมหาราชได้ส่งพระมหาเถระไปประกาศพระพุทธศาสนา ๙ สายและประเทศไทยได้รับผลจากการเผยแผ่คราวนั้นด้วย^{๒๑} ทำให้พระพุทธศาสนาได้ประดิษฐานในดินแดนสุวรรณภูมิ อันเป็นที่ตั้งของประเทศไทย และอีกหลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มาตั้งแต่ยุคกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีของไทย ก็ยังมีการใช้หลักภาวะผู้นำควบคู่กับหลักพุทธธรรมในการบริหารกิจการคณะสงฆ์มาโดยตลอดจนถึงในยุคปัจจุบันนี้

การปรับระบบบริหารองค์การชาวพุทธไว้ในหนังสือเรื่องพระพุทธศาสนา ในยุคโลกภิวัตน์ว่า การบริหารองค์การชาวพุทธควรจะกระจายอำนาจให้มากขึ้นแม้แต่การปกครองคณะสงฆ์ก็ไม่จำเป็นต้องเลียนแบบระบบราชการที่ชักช้าไม่ทันการ และคณะสงฆ์อาจจะคิดระบบการปกครองให้มุ่ง

^{๑๙} พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), การศึกษาที่สากลบนพื้นฐานแห่งภูมิปัญญาไทย, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป, ๒๕๓๔), หน้า ๓๒.

^{๒๐} สง่า หล่อสำราญ, ตำนานพระพุทธสาวก, (กรุงเทพมหานคร : อักษรสยามการพิมพ์, ๒๕๔๑), หน้า ๑๗.

^{๒๑} พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), พุทธบริษัทกับพระธรรมวินัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญา, ๒๕๓๒), หน้า ๙.

พัฒนาให้วัดแต่ละวัด ให้เข้มแข็งเป็นที่พึ่งของชุมชนอย่างแท้จริง จากนั้นวัดทั้งหลายก็ต้องสร้างเครือข่ายโยงใยร่วมกันทำงานทั่วประเทศ ทั้งพยายามลดขั้นตอนสายบังคับบัญชาที่ซ้ำซ้อนไม่ทันการณ์โดยปรับปรุงระบบพระสังฆาธิการหรือทำ เอนจิเนียริงให้กับการบริหารกิจการคณะสงฆ์อีกประการหนึ่ง การปกครองคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน ถือว่าเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีสมเด็จพระสังฆราชเป็นประธาน มีการบังคับบัญชากันลงไปตามลำดับชั้นนับตั้งแต่ระดับมหาเถรสมาคมลงไปจนถึงเจ้าอาวาสอันเป็นการปกครองบังคับบัญชาตามเจตนารมณ์ ของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์(ฉบับที่๒) พ.ศ.๒๕๓๕^{๒๒}

บทบาท คือ พฤติกรรมที่แสดงออกตามสถานของบุคคลในสังคม บทบาท เป็นแบบแผนความต้องการ เป้าประสงค์ ความเชื่อ ทศคติ ค่านิยมและการกระทำของสมาชิกที่ชุมชนคาดหวังว่า จะต้องเป็นตามลักษณะของตำแหน่งนั้นๆ หรืออาจกล่าวสั้นๆ ว่า บทบาทคือสิทธิหน้าที่ในการกระทำของบุคคลหนึ่งที่มีต่อบุคคลอื่นในสังคมตามสถานภาพของตนเอง

บทบาทการบริหารงาน คือ ผู้บริหารใช้ศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินงานขององค์กรให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพโดยผ่านกระบวนการ การวางแผน การจัดองค์การ หรือการจัดหน่วยงานต่างๆ ภายในองค์กร กาสรรหาบุคคลเข้าทำงาน การสั่งการ การประสานงาน การรายงานผลการปฏิบัติงาน การงบประมาณ เป็นต้น

บทบาทผู้บริหารงานกิจการคณะสงฆ์ คือ พระสังฆาธิการได้ดำเนินการบริหารกิจการของคณะสงฆ์ตามบทบาทหน้าที่ของพระสังฆาธิการซึ่งมีอยู่ ๖ ด้านคือ ๑) บทบาทด้านการปกครอง ๒) บทบาทด้านการศึกษา ๓) บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ ๔) บทบาทด้านการเผยแผ่ ๕) บทบาทด้านการสาธารณูปการ ๖) บทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การเผยแผ่พุทธศาสนาเป็นบทบาทหน้าที่ของพระสังฆาธิการจักต้องกระทำโดยการจัดการเทศนา อบรม สั่งสอน ประชาชน ให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา และตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ

กรมการศาสนา กำหนดหน้าที่หรือบทบาทที่วัดต่างๆ เจ้าคณะตำบล คณะสงฆ์อำเภอ และคณะสงฆ์จังหวัด เกี่ยวกับการเผยแผ่ ไว้ดังนี้

๑. หาอุบายวิธีให้ได้ยินได้ฟังโอวาท คำสั่งสอนหรือข้อแนะนำที่เป็นประโยชน์
๒. แนะนำ สั่งสอน อบรม ประชาชนให้เข้าใจในศาสนพิธีและการปฏิบัติ

^{๒๒} พระเมธีธรรมมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต), การปกครองคณะสงฆ์ไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙), หน้า ๗๖.

๓. เทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมและให้ได้ยินได้ฟังเกี่ยวกับพระศาสนาโดยถูกต้อง^{๒๓}

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ว่าทั้งวัดและพระสงฆ์ได้ทำ งานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นพิเศษ ดังจะเห็นได้จากมีหน่วยพระธรรมทูต ธรรมจาริก ธรรมพัฒนาและหน่วยพัฒนาทางจิต ซึ่งมีหน่วยอบรม อ.ป.ต.(หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล) ทั้งนี้ การเผยแผ่จะได้ผลก็ต่อเมื่อ

๑. พระสงฆ์จะต้องศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจในพระธรรมวินัย และปฏิบัติตามอย่างจริงจัง สอนอย่างไร ปฏิบัติได้ออย่างนั้น

๒. ไม่สอนให้คลาดเคลื่อนจากความจริง เพื่อผลประโยชน์ของตน

๓. ไม่ติดยึดในแง่ใดแง่หนึ่งของหลักธรรม

๔. ไม่เห็นแก่ความง่าย ดีความธรรมวินัยตามชอบใจหรือตามความต้องการของประชาชน

๕. ไม่สนองความต้องการของผู้มีอำนาจ

๖. ประสานความเข้าใจ ความเชื่อหรือลัทธิศาสนาอื่นๆพุทธศาสนิกชนทุกคนมีหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างไกลออกไป เพื่อประโยชน์สุขของชาวโลก ความวัฒนาสถาพรของพระพุทธศาสนาและความมั่นคงของชาติไทย ผู้ที่จะทำหน้าที่เผยแผ่ศาสนาได้ดีต้องเป็นผู้รู้ศาสนาและปฏิบัติตนตามหลักธรรมในศาสนาได้โดยสมบูรณ์เป็นนิจ การเผยแผ่ศาสนามีคำ ที่ใช้อยู่ ๒ คำ คือ คำว่า "เผยแผร์" และ "เผยแผ่" คำ ว่า เผยแผร์ เป็นลักษณะของมิชชันนารี คือมุ่งมันจะให้ผู้อื่นยอมรับในศาสนาของตน ซึ่งเป็นลักษณะแห่งการจูงใจให้อีกฝ่ายหนึ่งหันมานับถือคำสอนนั้น ๆ ส่วนคำว่า เผยแผ่ หมายถึงการประกาศให้ทราบ หากทราบแล้วสนใจจะเป็นพุทธศาสนิกชนก็ไม่เป็นที่รังเกียจ การเผยแผ่เป็นศัพท์ที่มีลักษณะอะลุ่มอล่วยและแสดงถึงการมีใจกว้าง ไม่ผูกมัดผู้อื่นด้วยความคิดของตนเองหรือศาสนาของตน^{๒๔}

^{๒๓} สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามกุฎราชกุมาร (ช่วง วรปัญญา), **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่อง การคณะสงฆ์และการพระศาสนาในทวี พลรัตน (บรรณาธิการ)**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๑๔๘ - ๑๕๕.

^{๒๔} พระมหาสมทรง สิรินธโร, นายแพทย์ประเวส วะสี, นายสมบุรณ์ สุขสำราญ และส.ศิริรักษ์, **บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต**, อ้างถึงใน พระปลัดเกียรติศักดิ์ สันทวีวรกุล, “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดกระบี่” **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (การบริหารการศึกษา)**, หน้า ๓๑.

ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่า การเผยแพร่ของพระสงฆ์ วัด และคณะสงฆ์ ในปัจจุบัน มีทั้งแบบ ประเพณี แบบปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน และแบบที่จัดเป็นคณะหรือหน่วยงานขึ้น ดำเนินการ คือ

๑. การเผยแพร่ตามประเพณีคณะสงฆ์ และประเพณีไทย ได้แก่การเทศนาอบรมสั่งสอน ประชาชนที่วัด ที่บ้าน ที่มีผู้อาราธนาและที่อื่นๆ ในโอกาสต่างๆ ทั้งแบบเทศนาธรรมดา คือ เทศน์รูปเดียว หรือเทศน์ปจฉาวิสัชนา ๒ รูปขึ้นไป

๒. การเผยแพร่แบบปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน ได้แก่ การบรรยายธรรม การสนทนาธรรม การปาฐกถาธรรม ในที่ประชุมที่วัด หรือที่อื่นๆ ในโอกาสต่างๆ หรือ โดยทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ บันทึกลงแผ่นเสียง หรือแถบบันทึกเสียง ไปเผยแพร่ที่อื่นในโอกาสต่างๆ รวมทั้งการพิมพ์หนังสือเทศน์ หนังสือธรรมะ ออกเผยแพร่ หรือลงในหนังสือพิมพ์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ออกเผยแพร่

๓. การเผยแพร่แบบจัดเป็นคณะหรือหน่วยงานเผยแพร่หรือสถานศึกษาเป็นประจำหรือครั้งคราว หรือจัดเป็นกิจกรรมพิเศษ ในวัดหรือในหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น งานพระธรรมทูต งานพระธรรมจาริก งานอบรมประชาชนประจำตำบล หน่วยสงเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นต้น

การเผยแพร่ หมายถึงการทำให้หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนายาย กว้างขวางออกไป ทำให้เป็นที่เผยแพร่หลายต่อสาธารณชนเป็นการสื่อสารเพื่อการพัฒนาบุคคลทางด้านจิตใจให้มี ความเคารพเลื่อมใสยำเกรงต่อพระรัตนตรัยน้อมนำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติตามสมควรแก่การปฏิบัติ นั้น สมดังพระดำริที่พระพุทธองค์ส่ง พระอรหันต์สาวก ๖๐ รูป ออกไปเผยแพร่พุทธธรรมให้ชาวโลกรับรู้ จึงได้ตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า จรณ ภิกขเว จาริกัม พุทฺชนหิตาย พุทฺชนสุขาย โลกานุกมปาย อตถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสสานัม แปลว่า ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวไปเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขแก่เหล่าทวยเทพและมนุษย์ และให้เกิดประโยชน์สูงสุด การที่พระองค์ ประสงค์ว่า ๓ ประการคือ

๑. ติฏฐธรรมมิกัตถะ คือ ประโยชน์ปัจจุบัน ประโยชน์โลกนี้ ประโยชน์ขั้นต้น

๒. สัมปรายิกกัตถะ คือ ประโยชน์เบื้องหน้าหรือภพหน้า หรือประโยชน์สูงขึ้น

๓. ปรมัตถะ คือ ประโยชน์สูงสุด จุดหมายสูงสุด คือนิพพาน วิธีที่พระสงฆ์ใช้ในการเผยแพร่ธรรมะ ในปัจจุบันได้แก่ ๑.การเทศนา ๒.ปาฐกถาธรรม ๓.อภิปรายธรรม ๔.สนทนาธรรม ๕.การสอน สมถะกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน ๖.การใช้สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอนธรรมะ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ การทำให้พระพุทธศาสนาขยายวงกว้างออกไป ให้แพร่หลาย ได้แก่ การดำเนินการเพื่อให้หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเผยแพร่ออกไป ทำให้มีผู้เคารพเลื่อมใสศรัทธาในพระรัตนตรัย น้อมนำเอาหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดแก่ผู้ปฏิบัติเหล่านั้น เพราะพระพุทธศาสนาบังเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลกหัวใจสำคัญของการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธศาสนา ก็เพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลกโดยให้เกิดประโยชน์สุข ตามที่พระพุทธองค์ทรงประสงค์ ๓ ประการ คือ ทิฐุธรรมมิกัตถประโยชน์ (ประโยชน์ในชาตินี้) สัมปรายิกัตถประโยชน์ (ประโยชน์ในชาติหน้า) และปรมาตถประโยชน์ (ประโยชน์อย่างยิ่ง คือ พระนิพพาน) พระภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาส และเจ้าคณะทุกชั้น มีหน้าที่จะต้องรับผิดชอบ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตามบทบัญญัติมาตรา ๓๗ (๓) แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕^{๒๕} ดังนี้

ตามบทบัญญัตินี้ ได้จำแนกการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอันเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสหรือผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสจะต้องปฏิบัติรับผิดชอบ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จะต้องจัดทำ อันเป็นภารกิจประจำตลอดเวลาที่ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส หรือตำแหน่งที่สูงขึ้นไป แยกออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. เป็นฐานะในการจัดการศึกษา อบรมสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิต
๒. เป็นฐานะในการอบรม และสั่งสอนธรรมะแก่คฤหัสถ์

องค์การ สมาคมต่างๆ ที่ตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา จะใช้คำว่าเผยแผ่พระพุทธศาสนา แต่ถ้าเป็นหน้าที่ของพระภิกษุสามเณรหรือพระสงฆ์จะใช้คำว่า เผยแผ่ เช่น "พระพุทธศาสนาแพร่หลายมาจนถึงทุกวันนี้ ก็เพราะพระสาวกได้ช่วยกันเผยแผ่พระพุทธศาสนาถ้าขาดการเผยแผ่แล้ว พระพุทธศาสนาจักไม่แพร่หลายมาจนถึงทุกวันนี้" หน้าที่ในการเผยแผ่หลักธรรมของวัดหรือพระสงฆ์ ส่วนมากเป็นการจัดการเทศนาอบรมสั่งสอนประชาชนให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา แล้วตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัดจะต้องทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังนี้

๑. อบรมพระภิกษุสามเณร ให้เป็นสมณะสัญญา และอบรมเรื่องจรรยา มารยาท ตลอดจนถึงการปฏิบัติอันเกี่ยวกับพิธีหรือแบบอย่างต่างๆ
๒. อบรมการทำวัตรสวดมนต์ให้เป็นไปโดยมีระเบียบเรียบร้อย

^{๒๕} กรมการศาสนา, กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, พ.ศ. ๒๕๔๐), หน้า ๑๓๔ - ๑๓๕.

๓. หาอุบายวิธีให้ได้ยินได้ฟังโอวาท คำสั่งสอนหรือคำแนะนำที่เป็นประโยชน์
๔. แนะนำสั่งสอนธรรมประชาชนให้เข้าใจศาสนพิธี และการปฏิบัติ
๕. เทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรม และได้ยินได้ฟังเรื่องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาโดยถูกต้อง
๖. หาอุบายวิธีสกัดกั้นสัทธรรมปฏิรูปมิให้เกิดขึ้น หรือบำบัดที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไปโดยที่ชอบ
๗. ขวนขวายเพื่อให้ศิษย์วัดมีความรู้ในเรื่องพระศาสนา และอบรมในทางศีลธรรม มีการไหว้พระสวดมนต์เป็นต้น
๘. ขวนขวายจัดตั้งห้องสมุด เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาธรรมบาลี เพื่อประโยชน์แก่ประชาชน หรือขวนขวายจัดหาหนังสือเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปบ้าง ที่เกี่ยวกับการไหว้พระสวดมนต์บ้าง ที่เกี่ยวกับศีลธรรมบ้าง ที่เกี่ยวกับประวัติพระบ้าง เพื่อให้ผู้รักาศิลปวัฒนธรรมตามวัดต่างๆ ได้ท่อง ได้อ่านได้ ได้ฟังตามสมควรแก่สถานที่ และโอกาส
๙. ขวนขวายจัดหาอุปกรณ์การเรียนภาษาไทยบางประเภทสำหรับชั้นประถมขึ้นไว้เพื่อให้เด็กที่ขัดสนได้ใช้เรียนกิจกรรมเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ วัด และคณะสงฆ์ในปัจจุบันมีทั้งแบบประเพณี และปรับปรุง ให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน และแบบที่จัดเป็นคณะ หรือหน่วยงานเฉพาะจัดขึ้น มีการดำเนินการ ดังนี้
 - ๙.๑ การเผยแพร่ตามประเพณีคณะสงฆ์และตามประเพณีไทย ได้แก่ การเทศนาอบรมสั่งสอนประชาชนที่วัด ที่บ้าน และผู้อาราธนาที่อื่นๆ ในโอกาสต่างๆ ทั้งแบบเทศน์ธรรมดา คือเทศน์รูปเดียว หรือเทศน์ปุจฉาวิสัชนา ๒ รูปขึ้นไป และได้มีการปรับปรุงการเทศน์ทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือบันทึกเสียงหรือแถบบันทึกเสียง นำไปเผยแพร่ในที่ต่างๆ และโอกาสต่างๆ
 - ๙.๒ การเผยแพร่แบบปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน ได้แก่ การบรรยายธรรม การสนทนา การปาฐกถาธรรม ในที่ประชุม ที่วัดหรือที่อื่นๆ ในโอกาสต่างๆ หรือทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ บันทึกเสียงหรือแถบบันทึกเสียงนำไปเผยแพร่ในที่อื่นๆ ในโอกาสต่างๆ รวมถึงตลอดการพิมพ์หนังสือเทศน์ หนังสือธรรมะออกเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์
 - ๙.๓ การเผยแพร่แบบจัดเป็นคณะ หรือหน่วยงานเผยแพร่ หรือเป็นสถานศึกษาเป็นที่ประจำหรือครั้งคราว หรือจัดเป็นกิจกรรมพิเศษภายในวัด หรือในหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น งานพระธรรมทูต งานพระธรรมจาริก งานอบรมประชาชน (อ.ป.ต.) หน่วยสงเคราะห์ พุทธมามกะผู้เยาว์ โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นต้น
 - ๙.๔ การเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านวิทยุทัศน์ มีการตั้งเป็นสมาคมเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนา เช่น พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยใน

พระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมส่งเสริมพระพุทธศาสนาต่างๆ การบรรยายธรรมในที่ประชุมและทางสื่อมวลชนต่างๆ การตั้งชมรมพุทธศาสนาในมหาวิทยาลัยและโรงเรียนต่างๆ

๙.๕ การจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต่างๆ บางวัดจัดให้มีปาฐกถาเป็นประจำทุกสัปดาห์ หรือจัดกิจกรรมหลายประการ เช่น การหล่อเทียนพรรษา วันสงกรานต์มีการจัดพิธีสงฆ์น้ำพระ การแห่พระ การขนทรายเข้าวัด การก่อเจดีย์ทราย

นอกจากนั้น กิจกรรมการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเป็นการจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต่างๆ จัดให้มีการเทศน์ หรือปาฐกถาธรรมเป็นประจำทุกสัปดาห์ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอีกหลายประการ เช่น การหล่อเทียนพรรษา มีการประกวดเทียนพรรษา วันสงกรานต์มีการจัดพิธีสงฆ์น้ำพระ การแห่พระ การก่อเจดีย์ทราย การขนทรายเข้าวัด การรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ การเวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น

ผู้วิจัยเห็นว่า บทบาทด้านการเผยแผ่ คือ การทำให้พระพุทธศาสนาขยายวงกว้างออกไปให้แพร่หลาย ได้แก่ การดำเนินการเพื่อให้หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเผยแพร่ออกไปทำให้มีผู้เคารพเลื่อมใสศรัทธาในพระรัตนตรัย น้อมนำเอาหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดแก่ผู้ปฏิบัติเหล่านั้น เพราะพระพุทธศาสนาบังเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลกหัวใจสำคัญของการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธศาสนา ก็เพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลกโดยให้เกิดประโยชน์สุข ตามที่พระพุทธองค์ทรงประสงค์ ๓ ประการ คือ ภูมิฐานมิกัตถประโยชน์ (ประโยชน์ในชาตินี้) สัมปรายิกัตถประโยชน์ (ประโยชน์ในชาติหน้า) และปรมาตถประโยชน์ (ประโยชน์อย่างยิ่ง คือ พระนิพพาน) พระภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาส และเจ้าคณะทุกชั้น มีหน้าที่จะต้องรับผิดชอบ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ตารางที่ ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์

นักวิชาการ	สรุปแนวคิด
พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), (๒๕๓๔)	การปกครองคณะสงฆ์หรือสถาบันสงฆ์ในสมัยพุทธกาลนั้น พระพุทธเจ้าจะทรงดูแลด้วยพระองค์เองทรงอยู่ในฐานะประมุข และทรงให้ความสำคัญเสมอภาคในการบัญญัติสิกขาบท
สง่า หล่อสำราญ, (๒๕๔๑)	การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ย่อมต้องมีความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำในการบริหาร โดยบริหารตามหลักภาวะผู้นำนั้น มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล โดยพระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้นำที่มีหน้าที่ในการดูแลปกครองคณะสงฆ์

ตารางที่ ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ (ต่อ)

นักวิชาการ	สรุปแนวคิด
พระเมธีธรรมมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), (๒๕๓๙)	การปกครองคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน ถือว่าเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีสมเด็จพระสังฆราชเป็นประธาน มีการบังคับบัญชากันลงไปตามลำดับชั้น
สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญฺโญ), (๒๕๔๐)	๑. หาอุบายวิธีให้ได้ยินได้ฟังโอวาท คำสั่งสอน หรือข้อแนะนำที่เป็นประโยชน์ ๒. แนะนำ สั่งสอน อบรม ประชาชนให้เข้าใจในศาสนพิธีและการปฏิบัติ ๓. เทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรม และให้ได้ยินได้ฟังเกี่ยวกับพระศาสนาโดยถูกต้อง
พระมหาสมทรง สิรินธโร, นายแพทย์ประเวส วะสี, นายสมบุรณ์ สุขสำราญ และส. ศิวรักษ์, (๒๕๔๙)	๑. พระสงฆ์จะต้องศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจในพระธรรมวินัย และปฏิบัติตามอย่างจริงจัง สอนอย่างไร ปฏิบัติได้นั้น ๒. ไม่สอนให้คลาดเคลื่อนจากความจริง เพื่อผลประโยชน์ของตน ๓. ไม่ติดยึดในแง่ใดแง่หนึ่งของหลักธรรม ๔. ไม่สนองความต้องการของผู้มีอำนาจ ๕. ประสานความเข้าใจ ความเชื่อหรือลัทธิศาสนาอื่นๆ ติกรรมที่บุคคลแสดงออกหรือลงมือปฏิบัติตามความคาดหวังของผู้อื่น ตามสถานภาพ และตำแหน่งที่ตนดำรงในขณะนั้นๆ
กรมการศาสนา, กระทรวงศึกษาธิการ, (๒๕๔๐)	เจ้าคณะทุกชั้น มีหน้าที่จะต้องรับผิดชอบ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตามบทบัญญัติมาตรา ๓๗ (๓) แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับไตรสิกขา

ในเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับไตรสิกขา ผู้วิจัยได้ทบทวนจากงานวิชาการแล้วพบว่า มีนักวิชาการที่กล่าวถึงความหมายของไตรสิกขา องค์ประกอบของไตรสิกขา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๓.๑ ความหมายของไตรสิกขา

ไตรสิกขา เป็นกระบวนการศึกษาที่มีลักษณะบูรณาการ เพราะองค์ประกอบของไตรสิกขา ประกอบด้วยศีล สมาธิ ปัญญา ทั้ง ๓ ตัวนี้อาศัยกันและกันทำให้ชีวิตบริสุทธิ์ เพราะเมื่อรักษาศีลดีแล้วก็ต้องประคับประคองตนไว้ด้วยความไม่ประมาทก็ต้องรักษาจิตด้วยสติอยู่เสมอ คือ การก้าวเข้าสู่แดนแห่งสมาธิ ถือความสงบมั่นคงแห่งจิตอันเป็นอุปกรณ์สำคัญในการใช้ปัญญา เมื่อจิตไม่ฟุ้งซ่านไม่สับสนไม่วุ่นวายย่อมใช้ปัญญาได้ดี ปัญญาที่ใช้บ่อยๆทำให้เฉียบคม ว่องไวพอกพูนมากขึ้น ซึ่งจะเป็นปัจจัยให้ศีล สมาธิดีขึ้นด้วย^{๒๖}

ไตรสิกขา ได้แก่ ศีลสิกขา จิตสิกขา ปัญญาสิกขา หรือ ศีลสิกขา จิตสิกขา ปัญญาสิกขา ซึ่งนับว่าเป็นประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษาในพระพุทธศาสนาโดยลำดับ ธรรมที่พระพุทธเจ้าสอนให้ปฏิบัติทุกประการรวมลงในหลักไตรสิกขานี้ ศีลสิกขาเกี่ยวกับความประพฤติทั้งปวงจิตสิกขาเกี่ยวกับภาวะทางจิตใจทุกอย่าง ปัญญาสิกขาเกี่ยวกับความรู้ความเห็นทุกประการ คนเราทุกคนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ต้องมีความประพฤติของตน ต้องมีจิตใจของตน ต้องมีความรู้ความเห็นของตน จึงมีหน้าที่หรือมีความสมควรจะพึงศึกษาในเรื่องเหล่านี้ ซึ่งเป็นการศึกษาเรื่องตนแท้ ๆ และต้องศึกษาอยู่เรื่อยไปจึงจะมีความเฉลียวฉลาดต่อตนเองอยู่เสมอ ไม่เช่นนั้นก็จะโง่เขลาต่อตนเอง ฉะนั้นไตรสิกขาของพระพุทธเจ้า จึงจำเป็นแก่ชีวิตร่างกาย หยุดหายใจเมื่อใดก็ตายเมื่อนั้น หยุดศึกษาเมื่อใดก็ตายจากความดีและความรู้เมื่อนั้น คนตายย่อมไม่มีความรู้สึกตัว คนที่ไม่รู้จักตนเองจึงเหมือนคนตาย ไตรสิกขาของพระองค์จึงเป็นหลักที่บริสุทธิ์บริบูรณ์และรวบรัด เข้าใจง่ายมีเหตุผล ปฏิบัติ ให้สำเร็จผลได้จริง^{๒๗}

ไตรสิกขาเป็นระบบการฝึกอบรมจากภายนอกเข้าไปหาภายใน จากส่วนที่หยาบเข้าไปหาส่วนที่ละเอียดและจากส่วนที่ง่ายกว่าเข้าไปหาส่วนที่ยากและลึกซึ้งกว่า เมื่อแรกเริ่ม การฝึกอาศัยความเห็นชอบหรือความรู้ความเข้าใจถูกต้องที่เรียกว่าสัมมาทิฐิเป็นเชื้อ หรือเป็นคำให้เพียงเล็กน้อยพอให้รู้ว่าตนจะไปไหน ทางไหนจะตั้งต้นที่ไหนเท่านั้น การเข้าใจปัญหาและการมองโลกและชีวิตตามความเป็นจริง คือจุดเริ่มต้นที่ถูกต้องและคือความหมายพื้นฐานของสัมมาทิฐิ ส่วนในระหว่างการศึกษา

^{๒๖} วศิน อินทสระ, **พุทธวิธีในการสอน**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา, ๒๕๓๙), หน้า ๑๘.

^{๒๗} สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช, **หลักการศึกษาของพระพุทธเจ้า**, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๔๘-๔๙.

การฝึกส่วนที่หยาบภายนอกในชั้นศีล ช่วยเป็นฐานให้แก่การฝึกส่วนละเอียดภายใน ทำให้พร้อมและสะดวกที่จะฝึกในชั้นจิตและปัญญาให้ได้ผลดียิ่งขึ้น เมื่อฝึกชั้นละเอียดภายในคือชั้นจิตและปัญญา ผลก็ส่งกลับมาช่วยการดำเนินชีวิตด้านนอก เช่น มีความประพฤติสุจริต มั่นคง มีศีลที่เป็นไปโดยปกติธรรมดาของตนเอง ไม่ต้องฝืนใจ หรือตั้งใจควบคุมรักษา คิดแก้ปัญหาและทำกิจต่างๆ ด้วยปัญญาบริสุทธิ์ เมื่อฝึกตลอดระบบสิกขาแล้ว ระบบการดำเนินชีวิตทั้งหมดก็กลายเป็นระบบของมรรค สอดคล้องกันทั้งหมดภายนอกและภายใน^{๒๘}

ศีลเป็นการปฏิบัติเพื่อความสงบเรียบร้อย ปราศจากโทษขั้นต้น ๆ ทางกาย วาจา ของตน ที่เกี่ยวกับสังคมและส่วนรวม หรือเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นแก่การเป็นอยู่ สมาธิ เป็นการบังคับจิตใจของตัวเองไว้ให้อยู่ในสภาพที่จะทำประโยชน์ให้มากที่สุด ตามที่ตนต้องการ ส่วนปัญญาหมายถึงการฝึกฝนอบรมทำให้เกิดความเข้าใจให้เห็นแจ้งในสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นจริงโดยสมบูรณ์^{๒๙}

การศึกษาตามหลักไตรสิกขานั้นต้องเป็นการฝึกหัดอบรมตนด้วยตนเอง และประเมิณผลสำเร็จด้วยตนเอง แต่มิได้ปิดกั้นการรับคำแนะนำสั่งสอนจากกัลยาณมิตร ไตรสิกขาเป็นการฝึกหัดอบรมที่เป็นขั้นตอนสืบเนื่อง เริ่มจากรูปธรรมไปสู่นามธรรม เป็นการพัฒนามนุษย์ทั้งกาย วาจา ความคิด จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การฝึกหัดอบรมตามหลักไตรสิกขามีลักษณะเป็นบูรณาการและปัจจัยการที่ว่าบูรณาการนั้นเพราะทุกองค์ประกอบอันมีศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งครอบคลุมมรรคมงคลแปดมีลักษณะผสมผสานกลมกลืนอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน มีความสอดคล้องรองรับกันทั้งในด้านที่ต้องละเว้นและในด้านที่เจริญ ยากที่จะแยกออกมาโดดเดี่ยวและไม่สามารถตัดองค์ประกอบข้อใดทิ้งไปได้ที่ว่าไตรสิกขาเป็นปัจจัยการนั้น เพราะมี ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นปัจจัยต่อเนื่องอิงอาศัยกันโดยตลอดจะเริ่มที่ปัญญา หรือสมาธิ หรือศีล ก็ได้^{๓๐}

๒.๓.๒ องค์ประกอบของไตรสิกขา

๑.ศีล คือ ความประพฤติดีทางกาย และวาจา ความเป็นปกติทางกายวาจา เป็นเรื่องของ การฝึกในด้านพฤติกรรม โดยเฉพาะพฤติกรรมที่เคยชิน เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกศีลก็คือวินัย วินัยเป็น จุดเริ่มต้นในกระบวนการศึกษาและการพัฒนามนุษย์ เพราะว่าวินัยเป็นตัวจัดเตรียมชีวิตให้อยู่ใน สภาพที่เอื้อต่อการพัฒนา โดยจัดระเบียบความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคมให้

^{๒๘} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **พุทธธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๑๗

^{๒๙} พุทธทาสภิกขุ, **คู่มือมนุษย์**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๒), หน้า ๕๖ – ๕๗

^{๓๐} สุมณ อมรวิวัฒน์, **หลักการบูรณาการทางการศึกษาตามนัยแห่งพุทธธรรม**. (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๔), หน้า ๓๕.

เหมาะกับการพัฒนาและเอื้อโอกาสในการที่จะพัฒนาเมื่อฝึกได้ผลจากคนมีพฤติกรรมเคยชินที่ดีตามวินัยนั้นแล้วก็เกิดเป็นศีล ดังนั้นโดยสรุป วินัยจะมาในรูปของการฝึกพฤติกรรมเคยชินที่ดี และการจัดสภาพแวดล้อมที่จะป้องกันไม่ให้มีพฤติกรรมที่ไม่ดี แต่เอื้อต่อการมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์^{๓๑}

การปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดความถูกต้องดีงามทางกายและวาจา นั้น บุคคลต้องปฏิบัติตามหลักที่เรียกว่าศีลพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ๓ ด้าน คือ ด้านสัมมาวาจา ด้านสัมมากัมมันตะและด้านสัมมาอาชีวะ ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

๑.๑ สัมมาวาจา เจรจาชอบ ได้แก่

- ละมุสาวาท เว้นการพูดเท็จ รวมถึงสัจวาจาพูดคำจริง
- ละปิสุณาวาจา เว้นการพูดส่อเสียด รวมถึงพูดคำสมานสามัคคี
- ละผรุสวาจา เว้นการพูดคำหยาบ รวมถึงพูดคำอ่อนหวานสุภาพ
- ละสัมผัปปลาปะ เว้นการพูดเพ้อเจ้อ รวมถึงพูดคำที่มีประโยชน์

๑.๒ สัมมากัมมันตะ กระทำชอบ ได้แก่

- ละปาณาติบาต เว้นการทำลายชีวิต รวมถึงการกระทำที่ช่วยเหลือเกื้อกูล
- ละอทินนาทาน เว้นการเอาของของเขาที่เขาไม่ได้ให้ (คู่อยู่ที่สัมมาอาชีวะ หรือทาน
- ละกามสุมิฉาจาร เว้นความประพฤติดุคในกาม รวมถึงสันโดษ

๑.๓ สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ ได้แก่ ละมิจฉาชีพ เลี้ยงชีพด้วยสัมมาชีพ รวมถึงความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพสุจริต

การฝึกหัดศีลมี ๒ ลักษณะ คือ

๑. การฝึกศีลที่อาศัยความเคยชินและศรัทธา เป็นวิธีที่เน้นหนักด้านระเบียบ วินัย โดยการฝึกปฏิบัติให้เกิดความคุ้นเคยและเคยชินเป็นนิสัย พร้อมกันนั้นก็สร้างเสริมศรัทธาโดยให้กลายมนตรแนะนำชักจูงให้เห็นว่า การประพฤติดีมีระเบียบวินัยเช่นนั้นมีประโยชน์หรือมีคุณค่าอย่างไร เมื่อพ้นจากขั้นประพฤติไปตามกรอบหรือตามบังคับ มาถึงขั้นเห็นคุณค่าใฝ่เนียมที่จะทำอย่างนั้น แล้วก็เข้าขั้นเป็นสัมมาทิฐิ การฝึกศีลที่อาศัยความเคยชินและศรัทธานี้ เป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาวินัยในตนเองได้ การพัฒนาวินัยในตนเองโดยวิธีนี้ เป็นการพัฒนาที่อาศัยความเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์ที่ว่าเมื่อได้ทำอะไรไปแล้ว ๓ - ๔ ครั้ง ก็จะเกิดความเคยชินในพฤติกรรมที่ทำเมื่อเกิดความเคยชินแล้วก็กลายเป็นพฤติกรรมถาวรยากแก่การแก้ไข ดังนั้นถ้าเรานำเสนอพฤติกรรมที่ดี

^{๓๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พุทธธรรม, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๓๕ - ๓๗

ตั้งแต่ตอนเริ่มแรกของการเริ่มต้นชีวิต การเข้าสู่สังคม การเข้าสู่ชีวิตใหม่ บุคคลก็จะเกิดความเคยชิน เป็นพฤติกรรมที่ถาวรขึ้น เมื่อเกิดเป็นพฤติกรรมที่ถาวรก็ยากแก่การที่จะเปลี่ยนแปลงไปเป็น พฤติกรรมที่ไม่ดีได้ พฤติกรรมที่ไม่ดีจึงยากที่จะเข้ามาแทนที่พฤติกรรมที่ดีการเสริมสร้างวินัยโดยวิธีนี้ ใช้ได้ผลดีกับเด็ก โดยเฉพาะเด็กเล็ก ๆ ที่ยังไม่มีพฤติกรรมเคยชินอะไรมาก่อน ถ้าพ่อแม่ผู้ปกครอง คน ในชุมชนประพัตินอย่างมีระเบียบวินัย เด็กก็จะทำตามอย่างนั้น เกิดเป็นพฤติกรรมที่เคยชินโดยไม่รู้ตัว ถ้าเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับวินัยก็จะกลายเป็นความมีวินัยขึ้นภายในบุคคล ดังนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครอง คนในชุมชน คนในที่ทำงาน จึงเป็นตัวอย่างที่สำคัญที่จะเป็นต้นแบบพฤติกรรมให้กับสมาชิก ใหม่ กล่าวคือ ถ้าพ่อแม่ผู้ปกครอง คนในชุมชน คนในที่ทำงานเก่าประพติปฏิบัติอย่างไร สมาชิกใหม่ ก็จะประพติปฏิบัติอย่างนั้น ฉะนั้นถ้าพ่อแม่ผู้ปกครอง คนในชุมชน คนในที่ทำงาน เป็นคนมีปัญญามีสติสัมปชัญญะดี ควรรับนำทางพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในตอนแรก ก็จะเกิดพฤติกรรมที่เคยชิน ถ้าเป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับวินัยก็จะกลายเป็นบุคคลที่มีวินัยในตนเอง ผู้ที่เป็นตัวอย่างหรือเป็นแบบอย่าง พฤติกรรมที่ดีงามก็คือกัลยาณมิตร

ดังนั้นจะเห็นว่า ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมในการสร้างควมมีวินัยด้านกัลยาณมิตรสามารถที่จะนำไปใช้ในการช่วยเสริมการพัฒนาควมมีวินัยให้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการสร้างวินัย โดยใช้ระบบสัมพันธ์ขององค์กรวม (ระบบการฝึกที่เน้นการทำหน้าที่ร่วมกันของศีล สมาธิ ปัญญา) กัลยาณมิตรจะช่วยหนุนให้ระบบสัมพันธ์ขององค์กรวมทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒. การฝึกศีลที่ใช้โยนิโสมนสิการกำกับ เป็นวิธีที่เน้นความเข้าใจในความหมายของการกระทำหรือการปฏิบัติ ผู้กระทำจะมีความมั่นใจการกระทำของตน เป็นการปฏิบัติอย่างมั่นใจด้วยปัญญา ทำให้เกิดความเข้าใจ เป็นสัมมาทิฐิเพิ่มพูนขึ้นอยู่เรื่อยไป พร้อมกันกับการฝึกศีลและปิดช่องที่กลายเป็นความประพติปฏิบัติศีลด้วยความมกมายที่เรียกว่า สลัพตพรามาส การฝึกศีลวิธีนี้เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากใช้ได้เฉพาะกับคนที่มีสติปัญญาสูงจริงๆ จึงจะสามารถเข้าใจความหมายของการกระทำหรือการปฏิบัติศีล ได้อย่างกระจ่างชัด

ในระบบของการฝึกอบรมของไตรสิกขา ศีลยังไม่ใช่อุปปฏิบัติให้ถึงจุดหมายสูงสุดโดยตัวของมันเอง แต่เป็นวิธีการเพื่อก้าวหน้าไปสู่ความเจริญขั้นต่อไป คือ สมาธิ ปัญญา หรือกล่าวได้ว่า การประพติในขั้นศีล มีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือเพื่อเป็นฐานของสมาธิ เมื่อมีจิตใจ สงบเป็นสมาธิแล้ว ก็เกิดการคล่องตัวในการที่จะใช้ปัญญาคิดหาเหตุผลและหาทางดำเนินการสร้างสรรค์ควมดีต่างๆ ให้ได้ผลในขั้นต่อไป

การนำองค์ประกอบด้านศีลมาเป็นแนวทางในการฝึกวินัยนั้น เป็นการนำมาใช้ในด้าน พฤติกรรม โดยการสร้างพฤติกรรม เช่น การกำหนดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องมีการเรียนรู้ถึงวิธีปฏิบัติและได้ปฏิบัติจริงในสิ่งที่ฝึกอบรมด้านควมรับผิดชอบ ความตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์ และ

การเคารพในสิทธิของผู้อื่น ก็ต้องให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เรียนรู้วิธีปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีลักษณะดังกล่าว มีการสำรวจตนเองถึงข้อบกพร่องและปฏิบัติการแก้ไขข้อบกพร่องพร้อมทั้งจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีพฤติกรรมอันพึงประสงค์เหล่านี้^{๓๒}

๒. สมานะ คือความตั้งมั่นขจรจิต หรือภาวะที่จิตแน่วแน่ต่อสิ่งที่กำหนด ไม่ฟุ้งซ่านหายไปจิตตั้งมั่นในลักษณะที่พร้อมที่จะปฏิบัติงาน การฝึกอบรมสมานะเป็นเรื่องของการฝึกในด้านจิต หรือ ระดับจิตใจ ได้แก่การพัฒนาคุณสมบัติต่างๆ ของจิต ทั้งในด้านคุณธรรม เช่น ความเมตตา ความกรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ในด้านความสามารถของจิต เช่น ความอิมใจ ความร่าเริง เบิกบานใจ ความสดชื่นผ่องใส ความรู้สึกพอใจ

๒.๑ ประเภทของการเจริญสมานะ

ประเภทของเจริญสมานะไว้ ๔ ประเภท

๒.๑.๑ การเจริญสมานะตามวิถีธรรมชาติ คือ การปฏิบัติตามหลักการเกิดขึ้นของสมานะในกระบวนการที่เป็นไปเองตามธรรมชาติของธรรมชาติ สารสำคัญของกระบวนการนี้คือกระทำสิ่งที่ดีงามอย่างใดอย่างหนึ่งให้เกิดปราชัยขึ้น จากนั้นก็จะเกิดมีปิติ ซึ่งตามมาด้วยปัสสัทธิ สุข และสมานะในที่สุด พูดเป็นคำไทยว่า เกิดความปลื้มปิติบังเกิดใจ จากนั้นก็จะเกิดความอิมเอิบใจ ร่างกายผ่อนคลายสงบ จิตใจสบายมีความสงบ แล้วสมานะก็จะเกิดขึ้นได้

๒.๑.๒ การเจริญสมานะตามหลักอิทธิบาท อิทธิบาท แปลว่า ธรรมเครื่องให้ถึงอิทธิฤทธิ์ (ความสำเร็จ) หรือธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จ หรือแปลง่ายๆ ว่าทางแห่งความสำเร็จ มี ๔ อย่าง คือ ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิดจดจ่อ) และวิมังสา (ความสอบสวนไตร่สวน) แปลให้จำง่ายตามลำดับว่า มีใจรัก พากเพียร เอาจิตฝึกใฝ่ใช้ปัญญาสอบสวนสรรหาสร้างสมานะตามหลักอิทธิบาท ก็คืออางาน สิ่งที่ทำ หรือจุดหมายที่ต้องการเป็นอารมณ์ของจิต แล้วปลุกเร้าระดมฉันทะ วิริยะ จิตตะ หรือวิมังสา เข้าหนุนสมานะก็เกิดขึ้นและมีกำลังแข็งแกร่ง ช่วยให้ทำงานอย่างมีความสุขและบรรลุผลสำเร็จด้วยดี

๒.๑.๓ การเจริญสมานะอย่างเป็นแบบแผน เป็นวิธีการเจริญสมานะที่ปฏิบัติกันอย่างเอาใจจริงอาจจะเป็นการเป็นงาน โดยมุ่งฝึกเฉพาะแต่ตัวสมานะแท้ๆ ภายในขอบเขตที่โลกีย์ทั้งหมด ซึ่งกำหนดวางกันไว้เป็นรูปแบบ โดยเริ่มจากการชำระศีลให้บริสุทธิ์เป็นเบื้องต้นแล้วจึงปฏิบัติดังต่อไปนี้

^{๓๒} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), วินัยเรื่องใหญ่กว่าที่คิด, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๓๘),

๑) จัดเครื่องผูกพันให้ใจพะวักพะวนห้วงกังวล ทำให้เกิดสมาธิได้ยาก เช่นการจัดการกับงานต่างๆ ที่คั่งค้างอยู่ให้เสร็จเรียบร้อย การรักษาอาการป่วยไข้ ให้หายดีก่อน เป็นต้น

๒) เข้าหากัลยาณมิตร คือครู อาจารย์ผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะให้ grunnan กับตนได้ อันได้แก่ ผู้ที่ประกอบด้วยกัลยาณมิตรธรรม ๗ ประการ คือ น่ารัก น่าเคารพ น่าเจริญใจ รู้จักว่า รู้จักพูด ยอมให้พูด ยอมให้ว่า แลลงเรื่องลึกซึ้งได้ และไม่ชักนำในเรื่องไม่ควร

๓) รับเอากรณฐานอย่างใดอย่างหนึ่งที่เหมาะกับจริตของตน กรณฐาน คือสิ่งที่เอามาให้จิตกำหนด เป็นที่ตั้งของจิต ชักนำให้จิตแน่วแน่ จนเกิดสมาธิมั่นคง

๔) อยู่ในวัดที่อยู่อาศัย หรือสถานที่ปฏิบัติที่เหมาะสมและเกื้อกูลต่อการเกิดสมาธิและตัดข้อกังวลเกี่ยวกับร่างกาย เครื่องใช้ส่วนตัว

๕) ปฏิบัติตามวิธีเจริญสมาธิ กรณฐานวิธีแต่ละประเภท มีรายละเอียดวิธีเจริญสมาธิแตกต่างกันไป ซึ่งพอสรุปเป็นหลักการทั่วไปอย่างกว้างๆ ได้ดังนี้ คือ

(๑) บริกรรมภาวนา คือ การเจริญสมาธิขั้นต้น ได้แก่ การกำหนดถือเอาสิ่งที่ใช้เป็นอารมณ์กรณฐาน เช่น เพ่งดวงกลีณ กำหนดลมหายใจเข้าออกที่กระทบปลายจมูก หรือ นึกถึงพุทธคุณว่าอยู่ในใจ จนมองเห็นภาพสิ่งนั้นเกิดติดตา ติดใจ แม่นยำจิตก็เป็นสมาธิขั้นต้นที่ เรียกว่า ฌณิกสมาธิ

(๒) อุปะการภาวนา คือ การเอาจิตกำหนดภาพติดตาติดใจจากขั้นฌณิกสมาธิจนกระทั่งแน่วแน่มั่นใจในใจ นิเวธกีสงบระจับ จิตก็ตั้งมั่นเป็นอุปะการสมาธิ

(๓) อัปปนาภาวนา คือ การเจริญอุปะการสมาธิอย่างสม่ำเสมอ หรือการพยายามรักษาภาพติดใจไว้ไม่ให้เลื่อนหายไปเสีย หลีกเสี่ยงสถานที่ บุคคล อาหาร และสิ่งต่างๆ ที่ไม่เหมาะสม ไม่เกื้อกูล และรู้จักประคับประคองจิตให้พอดี จนเกิดเป็นอัปปนาสมาธิ

๒.๑.๔ การเจริญสมาธิอย่างสามัญ หรือฝึกสมาธิโดยใช้สติเป็นตัวนำการฝึกสมาธิด้วยสติ เป็นหลัก แยกได้เป็น ๒ วิธีใหญ่ ๆ คือ

๑) การฝึกเพื่อใช้งานทางปัญญา หรือมุ่งประโยชน์ทางปัญญา คือใช้สติตั้งกมฺจิตอยู่กับอารมณ์แล้ว ปัญญาพิจารณา หรือรู้เข้าใจอารมณ์นั้น วิธีนี้สมาธิไม่ใช่ตัวเน้นแต่พลอยได้รับการฝึกไปด้วย เจริญไปด้วย พร้อมกับช่วยส่งเสริมการใช้ปัญญาให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ด้วยการฝึกแบบนี้ได้แก่ วิธีส่วนใหญ่ของสติปัฏฐาน เรียกได้ว่าเป็นวิธีเจริญสมาธิในชีวิตประจำวัน

๒) การฝึกเพื่อสร้างสมาธิล้วน ๆ หรือมุ่งลึกลงไปในทางสมาธิเพียงด้านเดียวได้แก่ การใช้สติคอยจับอารมณ์ให้ติดอยู่กับอารมณ์นั้นไม่คลาดจากกัน หรือตรึงจิตให้อยู่กับอารมณ์ที่กำลังกำหนดนั้นเรื่อยไป เป็นวิธีการนั้นสมาธิโดยตรง^{๓๓}

๒.๒ ระดับของสมาธิ

ระดับของสมาธิแยกออกเป็น ๓ ระดับ คือ

๑. **สมาธิชั่วขณะ** (Momentary Concentration) เป็นสมาธิขั้นต้นที่คนทั่วไปอาจใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่การงานในชีวิตประจำวันให้ได้ผลดี และจะใช้เป็นจุดตั้งต้นในการเจริญวิปัสสนาก็ได้

๒. **สมาธิเฉียดๆ หรือ สมาธิจวนจะแน่วแน่** (Access Concentration) เป็นสมาธิขั้นระดับนิรณได้ ก่อนที่จะเข้าสู่ภาวะแห่งฌาน หรือสมาธิในบุพภาคแห่งอัปปานาสมาธิ

๓. **สมาธิแน่วแน่ หรือ สมาธิที่แนบสนิท** (Attainment Concentration) เป็นสมาธิระดับสูงสุด ซึ่งมีในฌานทั้งหลาย หรือว่าเป็นผลสำเร็จที่ต้องเจริญสมาธิ^{๓๔}

ลักษณะของจิตที่เป็นสมาธิ เป็นภาวะที่จิตมีคุณภาพ และสมรรถภาพที่ดี ซึ่งมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

๑. แข็งแรง มีพลังมาก เปรียบเหมือนกระแสน้ำ ที่ถูกควบคุมให้ไหลพุ่งไปในทิศทางเดียว ย่อมมีกำลังแรงกว่าน้ำที่ถูกปล่อยให้ไหลกระจายออกไป

๒.ราบเรียบ สงบซึ่ง เหมือนสระหรือบึงใหญ่ ที่มีน้ำนิ่ง ไม่มีลมพัดต้องไม่มีสิ่งรบกวนให้กระเพื่อมไหว

๓. ใส กระฉ่าง มองเห็นอะไรๆ ได้ชัด เหมือนน้ำสงบนิ่ง ไม่เป็นริ้วคลื่นและฝุ่นละอองที่มีตะกอน นอนก้นหมด

๔. นุ่มนวล ควรแก่งาน หรือเหมาะแก่การใช้งาน เพราะไม่เครียดไม่กระด้าง ไม่วุ่น ไม่ขุ่น มัว ไม่สับสน ไม่เร่าร้อน ไม่กระวนกระวายประโยชน์ของสมาธิ^{๓๕}

^{๓๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **พุทธธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๓๘

^{๓๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **พุทธธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๔๐

^{๓๕} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), หน้า ๕๖

๓. ปัญญา คือ ความรอบรู้ รู้ทั่วเข้าใจ ลึกซึ้งการนำองค์ประกอบด้านปัญญามาเป็นแนวทางในการเสริมสร้างวินัยในตนเองนั้น ผู้วิจัยนำมาใช้ในคันการคิด โดยเชื่อว่าการคิดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการเสริมสร้างวินัยในตนเอง การที่บุคคลจะมีวินัยในตนเองนั้นจะต้องมีความรู้ชัดถึงประโยชน์ คุณค่าและความสำคัญของการมีวินัยที่ดี เห็นว่าวินัยเป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตเจริญก้าวหน้า ดังนั้นการจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยในตนเอง จะต้องคำนึงถึงการให้ผู้เข้ารับการฝึกได้มีโอกาสคิดพิจารณา จนเกิดความรู้ชัดในสิ่งที่ตนเองฝึก นอกจากนั้นเมื่อผู้เข้ารับการฝึกมองเห็นประโยชน์ คุณค่า และความสำคัญของการฝึกแล้ว ยังก่อให้เกิดผลโดยอัตโนมัติต่อด้านจิตใจและด้านพฤติกรรมให้ทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การพัฒนาปัญญาทางพระพุทธศาสนานั้น ต้องใช้ทั้งปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก หรือปรโตโมสะนั้นต้องอาศัยกัลยาณมิตรช่วยสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดความสุข ความสบายใจ อันจะเอื้อต่อการเรียนรู้ และกระตุ้นความสนใจใฝ่รู้ ตลอดจนให้ความรู้และคำแนะนำ ส่วนปัจจัยภายในนั้นมีความสำคัญโดยตรงต่อการพัฒนาปัญญา ปัจจัยภายในที่เกี่ยวกับการพัฒนาปัญญาคือ โยนิโสมนสิการ เป็นการสอนให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างมีระเบียบ มีเหตุผล และถูกวิธี^{๓๖}

ผู้วิจัยเห็นว่า แนวคิดในเรื่องการปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาเป็นระบบวิชาความรู้ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยวิชาความรู้ดังกล่าวจะก่อให้เกิดการพัฒนาชีวิตทั้งกาย จิต ปัญญา และรวมถึงการพัฒนาสภาพแวดล้อมของชีวิตด้วย ทั้งนี้เพราะพระพุทธศาสนาองสรรพลิงเป็นธรรมชาติแวดล้อมซึ่งกันและกัน จึงต้องปฏิบัติต่อทุกสิ่งให้เสมือนต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของโลก และเป็นสิ่งที่เกื้อกูลกัน ทำให้สามารถนำหลักการหรือ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคนให้มีวิถีชีวิตที่ดี ย่อมทำให้ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ตลอดจนถึงสังคมและประเทศให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน คุณธรรม จริยธรรม หมายถึง คุณลักษณะที่เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติ ตลอดจนการคิดในทางที่ถูกต้อง ดีงาม มีคุณประโยชน์ทั้งตนเอง และส่วนรวมสามารถควบคุมตนเองในการประพฤติปฏิบัติ และการปรับตัวเพื่อความสงบสุขในการอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขในสังคม

^{๓๖} ทิศนา ขัมมณี และคนอื่นๆ, หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๗๘.

ตารางที่ ๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับไตรสิกขา

นักวิชาการ	สรุปแนวคิด
วศิน อินทสระ, (๒๕๓๙)	ไตรสิกขา เป็นกระบวนการศึกษาที่มีลักษณะ บูรณาการ เพราะองค์ประกอบของไตรสิกขา ประกอบด้วยศีล สมาธิ ปัญญา ทั้ง ๓ ตัวนี้อาศัย กันและกันทำให้ชีวิตบริสุทธิ์
สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช, (๒๕๔๑)	ไตรสิกขา ได้แก่ ศีลสิกขา จิตสิกขา ปัญญาสิกขา หรือ ศีลสิกขา จิตสิกขา ปัญญาสิกขา ซึ่งนับว่า เป็นประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษาใน พระพุทธศาสนาโดยลำดับ
พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), (๒๕๔๑)	ไตรสิกขาเป็นระบบการฝึกอบรมจากภายนอก เข้าไปภายใน จากส่วนที่หยาบเข้าไปหาส่วน ที่ละเอียดและจากส่วนที่ง่ายกว่าเข้าไปหาส่วนที่ ยากและลึกซึ้งกว่า
พุทธทาสภิกขุ, (๒๕๔๒)	๑. ศีล การปฏิบัติเพื่อความสงบเรียบร้อย ๒. สมาธิ การบังคับจิตใจของตัวเองไว้ให้อยู่ใน สภาพที่จะทำประโยชน์ให้มากที่สุด ๓. ปัญญา การฝึกฝนอบรมทำให้เกิดความเข้าใจ ให้เห็นแจ้งในสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นจริงโดย สมบูรณ์
สุนน อมรวิวัฒน์, (๒๕๔๔)	กัลยาณมิตร ไตรสิกขาเป็นการฝึกหัดอบรมที่ เป็นขั้นตอนสืบเนื่อง เริ่มจากรูปธรรมไปสู่ นามธรรม เป็นการพัฒนามนุษย์ทั้งกาย วาจา ความคิด จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), (๒๕๔๑)	๑. สมาธิชั่วขณะ ๒. สมาธิเฉียดๆ หรือ สมาธิจวนจะแน่วแน่ ๓. สมาธิแน่วแน่ หรือ สมาธิที่แนบสนิท

ตารางที่ ๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับไตรสิกขา (ต่อ)

นักวิชาการ	สรุปแนวคิด
พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), (๒๕๔๑)	๑. แข็งแรง มีพลังมาก ๒. ราบเรียบ สงบซึ่ง ๓. ใส กระจ่าง มองเห็นอะไรๆ ได้ชัด ๔. นุ่มนวล ควรแก่งาน หรือเหมาะแก่การใช้ งาน
ทิตินา แคมมณี และคนอื่นๆ, (๒๕๓๕)	การพัฒนาปัญญาทางพระพุทธศาสนานั้น ต้อง ใช้ทั้งปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน ปัจจัย ภายนอก

๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

การศึกษาการวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา”

วัดในเขตตำบลในเมือง เขต ๑ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๖ วัด ได้แก่ ๑.วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร ๒.วัดบึง (พระอารามหลวง) ๓.วัดพายัพ (พระอารามหลวง) ๔.วัดบูรณ ๕.วัดสระแก้ว ๖.วัดอีสาน

ตารางที่ ๒.๖ กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

วัด กิจกรรม	วัดพระ นารายณ์ มหาราช	วัดบึง	วัดพายัพ	วัดบูรณ	วัดสระแก้ว	วัดอีสาน
วันมาฆบูชา	✓	✓	✓	✓	✓	✓
วันวิสาขบูชา	✓	✓	✓	✓	✓	✓
วันอัฐมีบูชา	-	-	-	-	-	✓
วันอาสาฬหบูชา	✓	✓	✓	✓	✓	✓
วันเข้าพรรษา	✓	✓	✓	✓	✓	✓
วันออกพรรษา	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ตักบาตร เทโวโรหณะ	✓	✓	-	-	✓	-
สวดมนต์ข้ามปี	✓	✓	✓	✓	✓	✓
วันธรรมะสวนะ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
บรรพชาสามเณร ภาคฤดูร้อน	✓	✓	-	-	-	✓

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ดำเนินการค้นคว้าทางด้านงานวิจัย โดยมุ่งเน้นไปที่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์ จากการทบทวนการวิจัยที่เกี่ยวข้องได้มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงทัศนะไว้ ดังนี้

๒.๕.๑ งานวิจัยเกี่ยวกับการมีบทบาท

บทบาท หมายถึงการปฏิบัติหน้าที่หรือการแสดงออกของคน ซึ่งคนอื่นคาดคิดหรือคาดหวังว่าเขาจะทำเมื่ออยู่ภายใต้สถานการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง^{๓๗} บทบาทนั้นมี ๒ นัย คือ ทางด้านโครงสร้างบทบาทเป็นตำแหน่งทางสังคม ที่มีชื่อเรียกต่างๆ กันแสดงบทบาทโดยคุณสมบัติและกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้นๆ ส่วนทางด้านการแสดงบทบาท หรือการมีปฏิสัมพันธ์ (Social Structure) บทบาทเป็นผลต่อเนื่องที่เกิดจากแบบแผนการกระทำของบุคคลที่ได้เรียนรู้จากสถานการณ์ในสังคม^{๓๘}

บทบาท หมายถึงการประกอบพฤติกรรมตามตำแหน่ง ความคาดหวัง หรือตามหน้าที่แสดงจริง^{๓๙} ที่บุคคลจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับตำแหน่งหรือหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นการแสดงพฤติกรรมตามอำนาจหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายให้เหมาะสมสอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ที่มอบหมายอำนาจนั้น^{๔๐} บทบาท คือ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกหรือลงมือปฏิบัติตามความคาดหวังของผู้อื่น ตามสถานภาพ และตำแหน่งที่ตนดำรงในขณะนั้นๆ^{๔๑}

บทบาท คือแบบแผนของพฤติกรรมซึ่งเป็นไปตามตำแหน่งหรือสถานภาพของบุคคล อันเกิดจากความคาดหวังของบุคคลในสังคมนั้นๆ และบทบาทอาจเปลี่ยนไปได้ตามตำแหน่งหน้าที่เปลี่ยนไป^{๔๒} การกระทำต่างๆ ตาม “บท” ที่กำหนดไว้ให้ผู้แสดงต้องทำ トラบดที่ยังอยู่ใน “บท” นั้นเปรียบได้เหมือน “บท” ของตัวละครที่กำหนดให้ผู้แสดงในละครเรื่องนั้นๆ เป็นตัวอะไร มีบทบาทที่จะต้องแสดงอย่างไร^{๔๓} บทบาทของคนในสังคมย่อมขึ้นกับสถานภาพที่ตนครองอยู่ และคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคล บทบาทของบุคคลจึงแตกต่างกันไปตามลักษณะของสถานภาพ อุปนิสัย ความคิด ความรู้ ความสามารถ มูลเหตุ จูงใจ การอบรมขัดเกลาความพอใจ^{๔๔}

บทบาท คือสิ่งที่เราทำ หรือหน้าที่ที่เราต้องทำ เมื่อเราเป็นอะไรสักอย่างหนึ่ง สิ่งที่เราทำต้องมาคู่กับสิ่งที่เราเป็นสถานภาพ^{๔๕} บทบาท หมายถึง การประกอบพฤติกรรมตามตำแหน่ง ซึ่ง

^{๓๗} อ้างแล้ว : หน้า ๘๙.

^{๓๘} อ้างแล้ว : หน้า ๑๘.

^{๓๙} อ้างแล้ว : หน้า ๙.

^{๔๐} อ้างแล้ว : หน้า ๓๔.

^{๔๑} อ้างแล้ว : หน้า ๙.

^{๔๒} อ้างแล้ว : หน้า ๕๒.

^{๔๓} อ้างแล้ว : หน้า ๔๗.

^{๔๔} อ้างแล้ว : หน้า ๒๙ – ๓๐.

^{๔๕} อ้างแล้ว : หน้า ๒๙.

เป็นไปตามความคาดหวังของสังคมหรือตามลักษณะการรับรู้ หรือตามที่แสดงจริงได้แบ่งลักษณะ บทบาทออกเป็น ๕ ประเภท คือ

๑) บทบาทที่กำหนด หมายถึง บทบาทที่สังคม กลุ่ม หรือองค์กรกำหนดไว้ว่าเป็นรูปแบบ ของพฤติกรรมประจำตำแหน่งต่างๆที่มีอยู่ในสังคม กลุ่ม หรือองค์กรนั้นๆ

๒) บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวัง หมายถึงบทบาท หรือรูปแบบของพฤติกรรมที่คนอื่น (ผู้เกี่ยวข้อง) คาดหวังว่าผู้อื่นอยู่ในตำแหน่งจะถือปฏิบัติ เช่น นักเรียนคาดหวังว่าครูจะช่วยอธิบาย ปัญหาข้อข้องใจเกี่ยวกับบทเรียนให้กับตน เป็นต้น บทบาทนี้มักจะสอดคล้องกับบทบาทที่กำหนด

๓) บทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่ง หมายถึง รูปแบบของพฤติกรรมที่บุคคลผู้อยู่ ในตำแหน่งคิด และเชื่อว่าเป็นบทบาทของตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่

๔) บทบาทที่ปฏิบัติจริง หมายถึงพฤติกรรมที่ผู้อยู่ในตำแหน่งได้ปฏิบัติ หรือแสดงออกมา ให้เห็น ซึ่งมักเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบทบาทตามความคิดของเจ้าตัวอยู่ในตำแหน่ง

๕) บทบาทผู้อื่นรับรู้ หมายถึงรูปแบบพฤติกรรมที่ผู้อื่นได้รับทราบเกี่ยวกับกับการปฏิบัติ บทบาทของผู้อื่นในตำแหน่ง^{๔๖}

บทบาท หมายถึง การแสดงออกหรือการกระทำหน้าที่ของบุคคลซึ่งสมาชิกคนอื่นของ สังคมมุ่งหวังให้เขาทำ ภายใต้สถานการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่งโดยเอาฐานะและหน้าที่ทางสังคมของ บุคคลนั้นเป็นมูลฐาน บทบาทที่ทำให้คนในสังคมสามารถคาดคะเนพฤติกรรมของบุคคลอื่น รู้ว่าบุคคล อื่นต้องการอะไรจากตน ทำให้เกิดประโยชน์ในการทำงานร่วมกันเป็นทีม^{๔๗} “บทบาทมีความหมาย ไกลเคียงกับสถานภาพมากบทบาทเป็นสิ่งที่บุคคลในสถานภาพต่างๆ พึงกระทำนั้น คือเมื่อสังคม กำหนดสิทธิ และหน้าที่ให้สถานภาพใด อย่างไรก็ดี แล้วบุคคลในสถานภาพนั้นๆ จะต้องประพฤติหรือ ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้”^{๔๘}

สรุปได้ว่า บทบาท ก็คือพฤติกรรมที่แสดงออกตามสถานของบุคคลในสังคม บทบาทเป็น แบบแผน ความต้องการ เป้าประสงค์ ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยมและการกระทำของสมาชิกที่ชุมชน คาดหวังว่าจะต้องเป็นตามลักษณะของตำแหน่งนั้นๆ หรืออาจกล่าวสั้นๆ ว่าบทบาทคือสิทธิหน้าที่ใน การกระทำของบุคคลหนึ่งที่มีต่อบุคคลอื่นในสังคมตามสถานภาพของตนเอง

^{๔๖} อ้างแล้ว : หน้า ๕๘.

^{๔๗} อ้างแล้ว : หน้า ๔๕.

^{๔๘} อ้างแล้ว : หน้า ๔๖.

ตารางที่ ๒.๗ งานวิจัยเกี่ยวกับการมีบทบาท

นักวิชาการ	สรุปแนวคิด
ประภาพิศ สัญชาติเจตน์, (๒๕๒๔)	การปฏิบัติหน้าที่หรือการแสดงออกของคน ซึ่งคนอื่นคาดคิดหรือคาดหวังว่าเขาจะทำเมื่ออยู่ภายใต้สถานการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง
ประเสริฐ แยมกลีนฟูง, (๒๕๑๖)	๑.ตำแหน่งทางสังคม
ชนิษฐา วิเศษสาธิต และมุกดา ศรียงค์, (๒๕๒๖)	๒.การแสดงบทบาท หรือการมีปฏิสัมพันธ์
ปราชญา กล้าผจญ, (๒๕๔๐)	การประกอบพฤติกรรมตามตำแหน่ง ความคาดหวัง หรือตามหน้าที่แสดงจริง
พระมหาสุภา อุทโท, (๒๕๔๑)	การแสดงพฤติกรรมตามอำนาจหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายให้เหมาะสมสอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ที่มอบหมายอำนาจนั้น
พชันี วรกวิน, (๒๕๒๖)	พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกหรือลงมือปฏิบัติ ตามความคาดหวังของผู้อื่น ตามสถานภาพ และตำแหน่งที่ตนดำรงในขณะนั้นๆ
พัทยา สายหู, (๒๕๒๔)	แบบแผนของพฤติกรรมซึ่งเป็นไปตามตำแหน่งหรือสถานภาพของบุคคล อันเกิดจากความคาดหวังของบุคคลในสังคมนั้นๆ และบทบาทอาจเปลี่ยนไปได้ตามตำแหน่งหน้าที่เปลี่ยนไป
ไพบุลย์ ช่างเรียน, (๒๕๑๖)	การกระทำต่างๆ ตามกำหนดให้ผู้แสดงในละครเรื่องนั้นๆ เป็นตัวอะไร มีบทบาทที่จะต้องแสดงอย่างไร
วราคม ทีสุกะ, (๒๕๓๔)	บทบาทของคนในสังคมย่อมขึ้นกับสถานภาพที่ตนครองอยู่ และคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคล
สงวนศรี สุทธิเลิศอรุณ, (๒๕๒๕)	สิ่งที่เราทำ หรือหน้าที่ที่เราต้องทำ เมื่อเราเป็นอะไรสักอย่างหนึ่ง สิ่งที่เราทำต้องมาคู่กับสิ่งที่เราเป็นสถานภาพ
	การประกอบพฤติกรรมตามตำแหน่ง ซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของสังคมหรือตามลักษณะการรับรู้ หรือตามที่แสดงจริงได้

ตารางที่ ๒.๗ งานวิจัยเกี่ยวกับการมีบทบาท (ต่อ)

นักวิชาการ	สรุปแนวคิด
โสภา ชูพิกุลชัย, (๒๕๒๒)	บทบาทที่ทำให้คนในสังคมสามารถคาดคะเนพฤติกรรมของบุคคลอื่น รู้ว่าบุคคลอื่นต้องการอะไรจากตน ทำให้เกิดประโยชน์ในการทำงานร่วมกันเป็นทีม
สุชา จันทร์เอม, (๒๕๒๐)	บทบาทเป็นสิ่งที่บุคคลในสถานภาพต่างๆ พึงกระทำนั้น จะต้องประพฤติหรือปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้

๒.๕.๒ งานวิจัยเกี่ยวกับการมีบทบาทของพระสงฆ์

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงทัศนะไว้ ดังนี้
ทัศนะของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาที่สำคัญสรุปได้ ดังนี้

จักรพงษ์ ปรางค์วิเศษ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาทัศนะของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า :

๑) คณะกรรมการหมู่บ้าน เรียงลำดับความสำคัญของบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน คือ ด้านสังคมและวัฒนธรรม มีความสำคัญมากที่สุด เป็นอันดับที่ ๑ รองลงมาด้านการศึกษา อันดับที่ ๒ ด้านการเมืองการปกครองอันดับที่ ๓ ด้านสาธารณสุขอันดับที่ ๔ และบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนน้อยที่สุดคือ ด้านเศรษฐกิจและอาชีพเป็นอันดับที่ ๕

๒) กรรมการหมู่บ้านข้อคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนมากที่สุด ๕ ด้าน ดังนี้

๒.๑ ด้านการศึกษา ควรส่งเสริมให้พระสงฆ์ในท้องถิ่นได้ศึกษาทั้งสายสามัญและธรรมะ เพื่อจะได้มีความรู้ ประสบการณ์ที่สามารถไปเป็นวิทยากรให้การฝึกอบรมได้ทุกโอกาส

๒.๒ ด้านเศรษฐกิจและอาชีพ ควรตั้งกองทุนมูลนิธิสหกรณ์การผลิตจำหน่ายสินค้าที่จำเป็น โดยมีชาวบ้านร่วมกันเป็นกรรมการและเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ ฝึกอบรมและแนะนำการจัดการเพิ่มผลผลิต

๒.๓ ด้านสาธารณสุข พระสงฆ์ควรให้ความสนใจดูแลสัตว์เลี้ยงที่นำมาเลี้ยงหรือเข้ามาอาศัยในวัดให้ปลอดภัยกว่าเป็นตัวนำพาหะของโรคภัยต่างๆ อันอาจนำมาติดต่อกับประชาชนได้

๒.๔ ด้านสังคมและวัฒนธรรม พระสงฆ์ควรเป็นผู้ให้คำปรึกษา หรือแนวคิดเกี่ยวกับการนำระบบการลงแขกมาใช้เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานหรืออาจตั้งธนาคารแรงงานอาสาสมัครช่วยกันผลิตงาน

๒.๕ ด้านการเมืองและการปกครอง พระสงฆ์ควรเป็นตัวกลางต่อรองค่าเช่าหรือเป็นผู้ค้าประกันความมั่นคงการรับซื้อผลผลิตของประชาชนในหมู่บ้าน^{๔๙}

ชัยพร พิบูลศิริ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “พระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม” ผลการวิจัยพบว่า : ปัจจุบันสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงไป ทำให้บทบาทของพระสงฆ์ส่วนใหญ่กำลังล้าสมัย ไม่แน่ใจว่าตนอยู่ในตำแหน่งใดของสังคม และควรมีบทบาทอย่างไรกันแน่ การศึกษาข้อมูลเอกสารพบว่า ควรส่งเสริมให้พระสงฆ์มีบทบาทต่อสังคมมากขึ้น และบทบาทที่ควรกระทำในด้านการพัฒนา คือ

๑) การให้คำแนะนำจิตใจโดยการช่วยให้มีการประพฤติปฏิบัติธรรมที่เป็นประโยชน์แผ่ออกไปในสังคมอย่างกว้างขวาง ตลอดจนเป็นผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับปัญหาการดำรงชีวิตต่างๆ

๒) เมื่อชาวบ้านยังไม่พร้อมที่จะช่วยตนเองในการพัฒนาได้ พระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้นำในท้องถิ่นอยู่แต่เดิมแล้ว หากได้เป็นศูนย์กลางหรือเป็นผู้ประสานงานและได้มีโอกาสเตรียมตัวพร้อมก็อาจเป็นผู้เปิดช่องว่างที่มีอยู่ในการพัฒนาและเป็นผู้นำที่ชี้ช่องทางในการที่ท้องถิ่นจะได้รับความเจริญใหม่ๆ ได้^{๕๐}

ณรงค์ คงนวล ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์วัดชลประทานรังสฤษฎ์กับการพัฒนาสังคม” ผลการวิจัยพบว่า : พระสงฆ์ที่สอนหนังสือในสถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากกว่าพระสงฆ์ที่ไม่ได้สอนหนังสือในสถานศึกษา พระสงฆ์ที่ปฏิบัติงานด้านการสงเคราะห์

^{๔๙} จักรพงษ์ ปรางค์วิเศษ, “การศึกษาทัศนะของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์”, ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่, (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๕๑), หน้า ๑๑๐

^{๕๐} ชัยพร พิบูลศิริ, “พระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม”, รายงานการวิจัย, (สำนักวิจัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๑.

ประชาชนมีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากกว่าพระสงฆ์ที่ไม่ได้ส่งเคราะห์ประชาชน และ พระสงฆ์ที่เผยแผ่ธรรมะ มีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากกว่าพระสงฆ์ที่ไม่ได้เผยแผ่ธรรมะ^{๕๑}

พรณิภา วงษ์มิตร ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนากับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษันิเวศน์” ผลการวิจัยพบว่า :

๑) พระสงฆ์มีความเป็นผู้นำในระดับสูง มีความน่าเชื่อถือในระดับสูง มีพฤติกรรมการสื่อสารในระดับมาก ประชาชนมีปริมาณการรับสารจากพระสงฆ์ปานกลาง และประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการธรรมรักษันิเวศน์น้อยที่สุด

๒) ลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเป็นผู้นำทางความคิดเห็น ความน่าเชื่อถือ พฤติกรรมการสื่อสารของพระสงฆ์ ปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์และการมีส่วนร่วมในโครงการธรรมรักษันิเวศน์ไม่แตกต่างกัน

๓) ความเป็นผู้นำทางความคิดเห็น ความน่าเชื่อถือ พฤติกรรมการสื่อสารของพระสงฆ์ ปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษันิเวศน์

๔) ปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์มีผลสูงต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษันิเวศน์ รองลงมาคือ ความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์ พฤติกรรมการสื่อสารของพระสงฆ์ และการเป็นผู้นำความคิดเห็นของพระสงฆ์ ตามลำดับ^{๕๒}

พระมหาถวิล พลเตมา ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษา พระครูสุธีปริยัตโยดม ผลการวิจัย” ผลการวิจัยพบว่า : บทบาทการพัฒนาของพระครูสุธีปริยัตโยดม ที่ปรากฏเป็นรูปธรรมในทัศนะของชุมชนมากที่สุดคือ การเผยแพร่วัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนที่อยากเห็นบทบาทการพัฒนาชุมชนในอนาคตของพระครูสุธี

^{๕๑} ณรงค์ คงนวล, “บทบาทพระสงฆ์วัดชลประทานรังสฤษฎ์กับการพัฒนาสังคม”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๑๒.

^{๕๒} พรณิภา วงษ์มิตร, “บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนากับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษันิเวศน์”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐),

ปริยัติโยดม ด้านศีลธรรมมากกว่าบทบาทอื่น เพราะชีวิตจะดีงามมีความสุขประเทศชาติจะรุ่งเรืองมั่นคง สังคมจะร่มเย็นเป็นสุขด้วยการพัฒนาทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจควบคู่กันไป^{๕๓}

นภพล เมธาวิทย์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า : โครงการพัฒนาที่ดำเนินโดยพระสงฆ์ส่วนใหญ่เกิดจากการคิดริเริ่มของพระสงฆ์เอง และบางโครงการเกิดจากการผลักดันและการสนับสนุนจากรัฐบาล พระสงฆ์เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนเนื่องจากความเมตตาสงสาร และต้องการช่วยเหลือชาวบ้านให้พ้นจากความทุกข์ยาก ซึ่งความต้องการนี้ก็ตรงกับความคาดหวังของชาวบ้านที่เห็นว่าพระสงฆ์ควรมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนา รัฐบาลมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนา รัฐบาลมีส่วนสนับสนุนให้พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยการก่อตั้งโครงการพระธรรมทูตและโครงการพระธรรมจาริกซึ่งการส่งพระสงฆ์ออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในชนบท รวมทั้งให้ความรู้และคำแนะนำเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ทำให้พระสงฆ์ต้องพยายามประนีประนอมความเชื่อทางศาสนากับเป้าหมายทางเศรษฐกิจ มีการนำพุทธธรรมเน้นหรือขยายความให้เกี่ยวข้องกับการพัฒนามากขึ้น งานพัฒนาของพระสงฆ์ประสบปัญหาและอุปสรรคไม่น้อย เนื่องจากชาวบ้านมีลักษณะปัจเจกบุคคลสูงและสนใจแต่ประโยชน์ระยะสั้นและพระสงฆ์นักพัฒนาส่วนใหญ่ไม่ได้รับการฝึกฝนทางด้านการพัฒนาโดยตรงทำให้งานพัฒนาดำเนินไปอย่างไม่มีระบบและประกอบกับโครงการพัฒนาส่วนใหญ่เป็นโครงการระยะสั้น ซึ่งมีจุดประสงค์ที่แก้ปัญหาเฉพาะหน้าให้แก่ชาวบ้านเท่านั้น^{๕๔}

สุภา อุทโท ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ใน ๒ ทศวรรษหน้า (๒๕๔๑-๒๕๖๐)” ผลการวิจัยพบว่า :

๑) สภาพสังคมไทยใน ๒ ทศวรรษหน้า พบว่า กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกจะมีผลกระทบต่อสังคมไทยอย่างสูง ทำให้การเมืองมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยสูงขึ้น การติดต่อสื่อสารของคนจะทำได้รวดเร็วและทันสมัยมากขึ้น เศรษฐกิจไทยจะมีการเจริญเติบโตแต่เป็นไปในอัตราที่สูงไม่มากนัก ค่านิยมบริโภคจะมีอิทธิพลสูงต่อความคิดของคนในเมือง จะมีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่หลากหลายขณะเดียวกันปัญหาสังคมต่างๆ จะมีความสลับซับซ้อนขึ้นส่วนในชนบทจะมีปัญหาการ

^{๕๓} พระมหาถวิล พลเตมา, “บทบาทพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษาพระครูสุธีปริยัติโยดม” , วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา : สถาบันราชภัฏเลย, ๒๕๔๖).

^{๕๔} นภพล เมธาวิทย์, “บทบาทพระสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น” , วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏพระนคร, ๒๕๔๖).

แย่งชิงทรัพยากรมากขึ้น อันนำไปสู่การลดลงของทรัพยากรต่างๆ พร้อมกันนั้นชนบทจะเป็นฐานการผลิตของคนเมืองต่อไป

๒) บทบาทพระสงฆ์ใน ๒ ทศวรรษหน้า ควรมีบทบาท ๓ ด้าน คือ บทบาทต่อตนเองได้แก่ การศึกษาพระธรรมวินัยให้แตกฉาน บทบาทต่อองค์กรสงฆ์ ได้แก่ การจัดวัดให้สงบ สะอาด และมีที่ปฏิบัติธรรม จัดกิจกรรมต่าง ๆ ในวัดให้หลากหลายยิ่งขึ้น ตั้งวิทยาลัยพัฒนาพระสงฆ์การศึกษาทั่วประเทศและปรับปรุงพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ให้ทันสมัยมากขึ้น และบทบาทต่อสังคม ได้แก่ การเรียนรู้วิชาทางโลกและสภาพสังคม สอนศีลธรรมแก่ประชาชนทุกระดับ ให้คำปรึกษาปัญหาชีวิตแก่ประชาชน ให้การศึกษาแก่คนในชุมชน สงเคราะห์คนในชุมชนประสานงานกับกลุ่มต่างๆ ส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และจัดตั้งกลุ่มต่างๆ

๓) บทบาทที่เหมาะสมของพระสงฆ์ต่อสังคมไทยใน ๒ ทศวรรษหน้า ซึ่งพิจารณาจากเกณฑ์ความสอดคล้องกับหลักพระธรรมวินัยและบทบาทพระนักพัฒนา พบว่า พระสงฆ์ควรเรียนรู้และวิจัยสังคม โดยการแสวงหาความรู้ในวิชาทางโลก สร้างความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและชุมชน ปลุกจิตสำนึกและสอนศีลธรรมแก่ประชาชนทุกระดับทั้งในวัดและนอกวัด ให้คำปรึกษาในปัญหาชีวิตต่างๆ แก่ประชาชน ให้คำปรึกษาการศึกษาในวิชาการต่างๆ ตามความต้องการของคนในชุมชน ประสานงานกับคนระดับต่างๆ ส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและส่งเสริมการแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยกลุ่ม^{๕๕}

พระครูโสภณกาญจนาวัดพน (สมาน อภิวิฑฺฒโน) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี” ผลการวิจัยพบว่า :

๑) บทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๘ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านบทบาทในการรณรงค์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๘ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านบทบาทในการจัดอบรมศีลธรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๗

๒) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน ได้แก่ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน มีผลให้ความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการ

^{๕๕} สุภา อุทโท, “บทบาทของพระสงฆ์ใน ๒ ทศวรรษหน้า (๒๕๔๑-๒๕๖๐)”, วิทยานิพนธ์ปริญญา สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑).

ป้องกันปัญหาเสพติดในอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ๆ ได้แก่ เพศ และอายุ ไม่พบความแตกต่าง

๓) ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหาเสพติดในอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า พระสงฆ์บางรูปยังติดบุหรี, มีการทำงานทับซ้อนกับหน่วยงานราชการ, วัดส่วนใหญ่เน้นการจัดกิจกรรมเฉพาะในวันอัมมะสวันนะ (วันพระ), ขาดความร่วมมือกับสถาบันครอบครัว, เน้นการสอนให้สวดมนต์มากเกินไป, การจัดกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมปีละ ๑ ครั้ง ไม่เพียงพอ, วัดบางวัดเป็นแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่นและคนที่ติดยาเสพติด, ไม่ได้ใช้พื้นที่ของวัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด และข้อเสนอแนะในการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหาเสพติดในอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ควรเป็นแบบอย่างที่ดีทางความประพฤติ, ควรประสานการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชน วัด และโรงเรียน, ควรปรับปรุงแบบการจัดกิจกรรมการณรงค์ระดับชุมชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน, ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสถาบันครอบครัว, ควรเน้นการสอนทำสมาธิในรูปแบบเหมาะสมกับวัยของกลุ่มเป้าหมาย, ควรร่วมมือกับสถานศึกษาในพื้นที่ขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนศีล ๕, ควรมีมาตรการป้องกันไม่ให้วัดเป็นแหล่งมั่วสุม, และควรใช้พื้นที่ของวัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน^{๕๖}

พระสุชินนะ อนินฺทชิโต (พรหมนิล) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี” ผลการวิจัยพบว่า :

๑) บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๖ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสังคม ด้านอาชีพ ด้านวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสาธารณสุข อยู่ในระดับมากทุกด้าน

๒) ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ ไม่แตกต่างกัน และทางด้าน อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามนั้นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนอำเภอแก่งกระจานในด้านอาชีพ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสาธารณสุข มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนบทบาทในด้านสังคม และด้านวัฒนธรรมประชาชนมีความเห็นไม่มีความแตกต่างกัน

^{๕๖} พระครูโสภณกาญจนาภิวัฒน์ (สมาน อภิวิฑฒโน), “บทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหาเสพติดในอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (กาญจนบุรี : การจัดการเชิงพุทธมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

๓) ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ ด้านสังคม พบว่า ควรจัดให้มีการจัดโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ให้เป็นแหล่งเรียนรู้แบบต่อเนื่องทั้งภายในวัด หรือตามสถานที่ต่าง ๆ และให้การประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ให้กับประชาชน ด้านอาชีพ พบว่า ควรจัดให้มีเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง จัดตั้งองค์กรชุมชน เช่น มูลนิธิ กองทุน ศูนย์ ฯลฯ สนับสนุนกลุ่มอาชีพดั้งเดิมในเป็นจุดแข็งในพื้นที่นั้นๆ ด้านวัฒนธรรม พบว่า ควรมีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในความสำคัญของวัฒนธรรม ประเพณี วันสำคัญของพุทธศาสนา และความสำคัญของพระสงฆ์ในการส่งเสริมวัฒนธรรมของชุมชน

ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ควรมีการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน รักษาและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ด้านสาธารณสุข พบว่า ควรมีส่งเสริมการให้ความรู้ความเข้าใจงานด้านสาธารณสุขแก่พระสงฆ์ และประชาชน ในความรู้ด้านการดูแลสุขภาพลักษณะ^{๕๗}

พระครูพินิตปริยัติกิจ (สมบัติ วรรณโม) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดใน เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2” ผลการวิจัยพบว่า : ๑) สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ พบว่า พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดอยู่ ๑๐ ด้าน คือ ๑) เทศนาหรืออบรมคุณธรรม จริยธรรม ๒) เป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ๓) ร่วมกับทางจังหวัดจัดกิจกรรม “งดเหล้า เข้าพรรษา” “เทเหล้า เผาบุหรี” ๔) จัดนิทรรศการรณรงค์ให้เห็นโทษภัยของยาเสพติด ๕) ป้องกันปัญหายาเสพติดภายในวัด ๖) จัดอบรมพระสังฆาธิการและผู้บริหารโรงเรียน ๗) ประสานงานกับเจ้าคณะผู้ปกครอง ๘) ร่วมมือกับเรือนจำ จัดแสดงธรรมขัดเกลานักโทษคดียาเสพติด ๙) ขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน ในการแก้ไขอย่างจริงจัง ๑๐) เข้าร่วมกิจกรรมของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดโรงพยาบาลโดยส่งวัดเข้าประกวดวัดส่งเสริมสุขภาพ ลานวัด ลานกีฬา ด้านยาเสพติด

๒) กระบวนการการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ ๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ได้แก่ ๑) การมีส่วนร่วมในขั้นต้น ๒) การมีส่วนร่วมขั้นเตรียมการ และ ๓) การมีส่วนร่วมในขั้นตัดสินใจปฏิบัติการ ขั้นตอนที่ ๒.การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ได้แก่ ๑) การมีส่วนร่วมในการสละ

^{๕๗} พระสุชินนระ อนิลขิโต (พรหมนิล), “บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (เพชรบุรี : การจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

ทรัพยากร ๒) การมีส่วนร่วมในการบริหาร และการประสานงาน และ ๓) การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการขั้นตอนที่ ๓. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ได้แก่ ๑) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านวัตถุ ๒) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม และ ๓) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล ขั้นตอนที่ ๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ได้แก่ ๑.การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม ๒.การประเมินปัจจัยเบื้องต้น ๓.การประเมินกระบวนการ ๔.การประเมินผลผลิตหรือผลงาน

๓) รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ มี ๕ รูปแบบ คือ รูปแบบที่หนึ่ง ร่วมคิด พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๔ ขั้นตอน กล่าวคือ ขั้นระบุปัญหา ได้แก่ การแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มพระสงฆ์ และเยาวชนขึ้นหาสาเหตุ ได้แก่ สาเหตุ จากตัวพระสงฆ์เอง จากกลุ่มฆราวาสที่เกี่ยวข้อง ขึ้นหาวิธีแก้ ได้แก่ แนวคิด “กาแพง ๗ ชั้น” ของ ศอ.ปส. ขั้นปฏิบัติการ ได้แก่ จัดทำเป็นนโยบายคณะสงฆ์และให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รูปแบบที่สอง ร่วมตัดสินใจ พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๔ ขั้นตอน กล่าวคือ ขั้นระบุปัญหา ได้แก่ พระวินยาศึกษาความรู้ในการแก้ปัญหายาเสพติด ขึ้นหาสาเหตุ ได้แก่ ไม่มีหลักสูตรอบรม ไม่มีอำนาจหน้าที่ มีคดี ๔ ขึ้นหาวิธีแก้ ได้แก่ จัดอบรมถวายความรู้ เพิ่มอำนาจหน้าที่ให้พระวินยาศึกษา ขั้นปฏิบัติการ ได้แก่ หลักสูตรถวายความรู้พระวินยาศึกษา เพื่อเป็นผู้นำแนวทางวัดสีขาวสู่การปฏิบัติ รูปแบบที่สาม ร่วมทำ พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๔ ขั้นตอน กล่าวคือ ขั้นระบุปัญหา ได้แก่ ขาดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่พระสงฆ์ พระสงฆ์มีเงิน และเวลามากขึ้น ขึ้นหาสาเหตุ ได้แก่ ไม่มีหลักสูตรอบรมพระสงฆ์ที่บวชใหม่ ไม่มีกิจกรรมให้พระสงฆ์ทำ ขึ้นหาวิธีแก้ ได้แก่ จัดทำหลักสูตรสำหรับพระบวชใหม่ เพิ่มกิจกรรมให้พระสงฆ์ทำมากขึ้น ขั้นปฏิบัติการ ได้แก่ หลักสูตรศาสนศึกษา สำหรับผู้บวชระยะสั้น กิจกรรมสวดมนต์ เจริญภาวนา รูปแบบที่สี่ ร่วมติดตาม พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๔ ขั้นตอน กล่าวคือ ขั้นระบุปัญหา ได้แก่ ขาดการกำกับดูแล สอดส่อง พระภิกษุสามเณรอย่างทั่วถึง ขึ้นหาสาเหตุ ได้แก่ ไม่มีกระบวนการคัดกรองพระสงฆ์ที่เข้ามาบวชและอยู่วัด ขึ้นหาวิธีแก้ ได้แก่ เพิ่มกระบวนการและขั้นตอนในการคัดกรองพระบวชใหม่และพระที่จะมาอาศัยอยู่ ขั้นปฏิบัติการ ได้แก่ กำกับ ติดตามพฤติกรรมของพระสงฆ์อย่างต่อเนื่อง รูปแบบที่ห้า ร่วมรับผิดชอบ พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๔ ขั้นตอน กล่าวคือ ขั้นระบุปัญหา ได้แก่ ขาดการแก้ไขปัญหาและเยียวยาพระสงฆ์ที่ติดยาเสพติด ขึ้นหาสาเหตุ ได้แก่ เจ้าอาวาสเกิดความกลัวและภัยที่จะ

เกิดกับพระสงฆ์กลุ่มดังกล่าว ขึ้นหาวิธีแก้ได้แก่ ทาความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขึ้นปฏิบัติการ ได้แก่ อบรบ และดูแลพระสงฆ์ที่ติดยาอย่างใกล้ชิด และให้กำลังใจเสมอ^{๕๘}

สรุปได้ว่า พระสงฆ์มีบทบาทเป็นอย่างยิ่งในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาในเจริญขึ้น เป็นผู้ปลูกจิตสำนึกและสอนศีลธรรมอันดีงามให้แก่พุทธศาสนิกชนต่อสังคมส่วนรวม

ตารางที่ ๒.๘ งานวิจัยเกี่ยวกับการมีบทบาทของพระสงฆ์

นักวิชาการ	สรุปแนวคิด
จักรพงษ์ ปรารังคิเศษ, (๒๕๔๑)	๑. ด้านการศึกษา ๒. ด้านเศรษฐกิจและอาชีพ ๓. ด้านสาธารณสุข ๔. ด้านสังคมและวัฒนธรรม ๕. ด้านการเมืองและการปกครอง
ชัยพร พิบูลศิริ, (๒๕๓๐)	๑. การให้คำแนะนำจิตใจ ๒. ผู้นำที่ชี้ช่องทาง
ณรงค์ คงนวล, (๒๕๓๙)	๑. พระสงฆ์ที่สอนหนังสือในสถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากกว่าพระสงฆ์ที่ไม่ได้สอนหนังสือในสถานศึกษา ๒. พระสงฆ์ที่ปฏิบัติงานด้านการสงเคราะห์ประชาชนมีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากกว่าพระสงฆ์ที่ไม่ได้สงเคราะห์ประชาชน ๓. พระสงฆ์ที่เผยแผ่ธรรมะ มีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากกว่าพระสงฆ์ที่ไม่ได้เผยแผ่ธรรมะ

^{๕๘}พระครูพินิตปริยัติกิจ (สมบัติ วรรณโม), “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดใน เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒”, วารสารสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (กรกฎาคม – กันยายน ๒๕๖๑).

ตารางที่ ๒.๘ งานวิจัยเกี่ยวกับการมีบทบาทของพระสงฆ์ (ต่อ)

นักวิชาการ	สรุปแนวคิด
พรณิภา วงษ์มิตร (๒๕๔๐)	๑. พระสงฆ์มีความเป็นผู้นำในระดับสูง ๒. ลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกัน ๓. ความเป็นผู้นำทางความคิดเห็น ๔. ปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์มีผลสูง
พระมหาถวิล พลเตมา, (๒๕๔๖)	การเผยแพร่ศีลธรรม ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนที่อยากเห็นบทบาทการพัฒนาชุมชนในอนาคตของพระครูสุริย์ปริยัตยาคม ด้านศีลธรรมมากกว่าบทบาทอื่น เพราะชีวิตจะดีงามมีความสุข ประเทศชาติจะรุ่งเรืองมั่นคง สังคมจะร่มเย็นเป็นสุขด้วยการพัฒนาทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจควบคู่กันไป
นภพล เมธาวิทย์, (๒๕๔๖)	พระสงฆ์เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนเนื่องจากความเมตตาสงสาร และต้องการช่วยเหลือชาวบ้านให้พ้นจากความทุกข์ยาก ซึ่งความต้องการนี้ก็ตรงกับความคาดหวังของชาวบ้านที่เห็นว่า พระสงฆ์ควรมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนา รัฐบาลมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนา รัฐบาลมีส่วนสนับสนุนให้พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
สุภา อุทโท, (๒๕๔๑)	๑. บทบาทต่อตนเอง ๒. บทบาทต่อองค์กรสงฆ์ ๓. บทบาทต่อสังคม

ตารางที่ ๒.๘ งานวิจัยเกี่ยวกับการมีบทบาทของพระสงฆ์ (ต่อ)

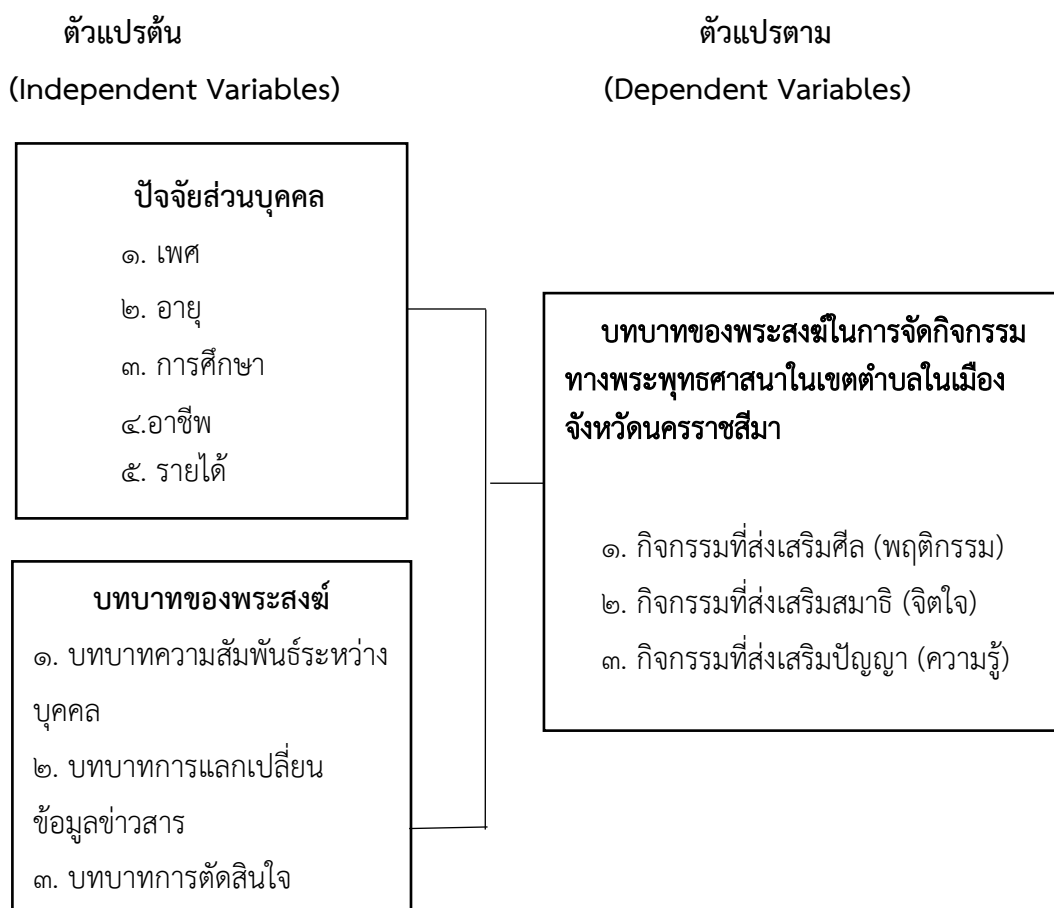
นักวิชาการ	สรุปแนวคิด
พระครูโสภณกาญจนาภิวัฒน์, (๒๕๖๑)	๑. บทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในอำเภอดำม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ๒. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในอำเภอดำม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ๓. ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในอำเภอดำม่วง จังหวัดกาญจนบุรี
พระสุชินนะ อนัญชิต (พรหมนิล), (๒๕๖๑)	๑. บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนอำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี ๒. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนอำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี ๓. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปแผนกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ตัวแปรต้น (Indepent Variables) ได้แก่ ๑.ปัจจัยหนึ่งส่วนบุคคลของประชาชนตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และ ๒.บทบาทของพระสงฆ์ ๑.บทบาทความสัมพันธ์ ๒.บทบาทการแลกเปลี่ยน ๓.บทบาทการตัดสินใจ

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การจัดกิจกรรมตามแนวพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักของไตรสิกขา ได้แก่ ๑.กิจกรรมที่ส่งเสริมศีล (พฤติกรรม) ๒.กิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ (จิตใจ) ๓.กิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา (ความรู้)

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ”ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ไว้ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ
- ๓.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาโดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) จากกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

๑. ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. กำหนด หัวข้อปัญหา และวัตถุประสงค์ในการวิจัย และสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย
๓. กำหนดประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
๔. สร้างเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลการวิจัยร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา
๕. นำเครื่องมือเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์
๖. ทดสอบเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (Try out)
๗. ดำเนินการส่งข้อมูลให้กลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมข้อมูล
๘. วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูล
๙. สรุปและรายงานผลการศึกษาค้นคว้าวิจัย

๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในเขตตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๖๕๗ คน และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจำนวน ๘ รูป/คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้ทำการสุ่มมาจากประชากรจำนวน ๖๕๗ คน โดยคำนวณตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ดังนี้^๑

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ ๐.๐๕

$$\begin{aligned} \text{แทนค่าในสูตร} \quad n &= \frac{657}{1 + 657(0.05)^2} \\ &= 249.628193 \end{aligned}$$

ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๕๐ คน

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างข้างต้นผู้วิจัยจึงนำมาคำนวณตามสัดส่วนที่เหมาะสม โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{สูตร} \quad n &= \frac{nN}{N^{\circ}} \\ \text{โดยที่} \quad n &= \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด} \\ N &= \text{จำนวนประชากรทั้งหมด} \\ N^{\circ} &= \text{จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม} \end{aligned}$$

^๑ สุวริย์ ศิริโกคาภิรมย์, การวิจัยทางการศึกษา, (ลพบุรี : ฝ่ายเอกสารการพิมพ์สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๖), หน้า ๑๒๙ - ๑๓๐.

$$\begin{aligned} \text{ตัวอย่าง ประชาชนในเขตตำบลในเมือง} &= \frac{๑๑๕ \times ๒๕๐}{๖๕๗} \\ &= ๔๔ \end{aligned}$$

ตารางที่ ๓.๑ แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยของประชาชนในเขตตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มประชากรที่ศึกษา	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (รูป)	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร	๑๐๕	๔๔
วัดบึง (พระอารามหลวง)	๑๔๒	๕๔
วัดพายัพ (พระอารามหลวง)	๙๗	๓๗
วัดบุรณ	๑๒๑	๔๖
วัดสระแก้ว	๘๔	๓๒
วัดอีสาน	๙๘	๓๗
รวม	๖๕๗	๒๕๐

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งสังเคราะห์มาจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประเด็นศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ก. การสร้างเครื่องมือ

๑. ศึกษาหลักการและเอกสารแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

๒. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากที่ปรึกษาสารนิพนธ์

๔. สร้างเครื่องมือการวิจัย

๕. นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖. นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๗. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

๘. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

ข. ลักษณะสร้างเครื่องมือ

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) หรือตรวจสอบรายการโดยถามเกี่ยวกับ ๑.เพศ ๒.อายุ ๓.การศึกษา ๔.อาชีพ ๕.รายได้

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นประชาชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ของวัดในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา รวม ๖ ด้าน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น ดังนี้

๑. บทบาทความสัมพันธ์	มีคำถามทั้งหมด ๔ ข้อ
๒. บทบาทการแลกเปลี่ยน	มีคำถามทั้งหมด ๔ ข้อ
๓. บทบาทการตัดสินใจ	มีคำถามทั้งหมด ๔ ข้อ
๔. กิจกรรมที่ส่งเสริมศีล (พฤติกรรม)	มีคำถามทั้งหมด ๔ ข้อ
๕. กิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ (จิตใจ)	มีคำถามทั้งหมด ๔ ข้อ
๖. กิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา (ความรู้)	มีคำถามทั้งหมด ๔ ข้อ

มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

๕ หมายถึง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

๔ หมายถึง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

๓ หมายถึง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

๒ หมายถึง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

๑ หมายถึง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๐-๕.๐๐ หมายความว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
 ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๐-๔.๔๙ หมายความว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
 ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๐-๓.๔๙ หมายความว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
 ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๐-๒.๔๙ หมายความว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
 ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐-๑.๔๙ หมายความว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อพระสงฆ์ใน
 จังหวัดนครราชสีมา ที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลใน
 เมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

ค. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างไว้ไปดำเนินการตรวจสอบหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

๑) การวิเคราะห์ Face validity (ความตรงเชิงพินิจ) ซึ่งเป็นการตรวจสอบประเมิน
 คุณภาพของเครื่องมือการวิจัย โดยที่ปรีกษาสารนิพนธ์ ทั้ง ๒ ท่าน ด้วยการตรวจสอบประเมินกรอบ
 เนื้อหา ขอบเขตของแบบสอบถามประเด็นสำคัญของการสอบถาม ตลอดจนการใช้ถ้อยคำสำนวน
 ภาษาเชิงวิชาการที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ในการเก็บข้อมูล

๒) การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Contents validity) โดยการหาค่าดัชนีความ
 สอดคล้องของประเด็นคำถามการวิจัยกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในรูปแบบของเทคนิคการวิเคราะห์
 IOC (Index of Congruence)^{๖๐} โดยผู้เชี่ยวชาญการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยและเนื้อหาวิจัยไม่
 น้อยกว่า ๕ ท่าน ได้ผลการหาค่า IOC เท่ากับ ๑.๐๐ ทุกข้อ โดยมีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการ
 หาค่า IOC จำนวน ๕ ท่าน ดังนี้

๑.) พระมหานิกธ ฐานุตโร,ดร.อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

๒.) ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

๓.) ดร.กาญจนา ดำจตุติ อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

๔.) รศ.เนตรชนก บัวนาถ อาจารย์ประจำสาขาวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

^{๖๐} สุรวิทย์ ศิริโกการภิรมย์, การวิจัยทางการศึกษา, (ลพบุรี : ฝ่ายเอกสารการพิมพ์ สถาบันราชภัฏ
 เทพสตรี, ๒๕๕๖), หน้า ๑๒๙ - ๑๓๐.

๕.) ผศ.ดร.พีรวิชญ์ คำเจริญ อาจารย์ประจำสาขาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

๓) การหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงจากขั้นตอนการหาค่า IOC แล้วไปแจกให้กลุ่มบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ประชากรของงานวิจัย จำนวน ๓๐ ชุด ได้แก่ ประชาชนทุ่งสว่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient)^{๖๑} ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของความเชื่อมั่นแบบสอบถาม (Try Out) ทั้งฉบับ เท่ากับ ๐.๗๓๕

๔) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัยที่วิเคราะห์ผลได้จากการทดลองใช้ (Try Out) ตามคำแนะนำของที่ปรึกษาสารนิพนธ์

๕) สร้างเครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์และนำเสนอต่อที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นและจัดพิมพ์ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ในการเก็บข้อมูลการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ตรงตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

๒) ผู้วิจัยเสนอติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงพระสงฆ์ในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

๓) ผู้วิจัยกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการแจกแบบการแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) กับกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๔๔ คน ตามสัดส่วนประชากรจากตารางที่ ๓.๑ โดยในการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจก และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองพร้อมผู้ช่วยการวิจัย ระหว่างวันที่ ๑-๓๑ กรกฎาคม รวมใช้ระยะเวลา ๑ เดือน ซึ่งจำนวนแบบสอบถามที่สามารถเก็บคืนได้ มีจำนวน ๒๕๐ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

^{๖๑} สีน พันธุ์พินิจ, เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทจุฬนพับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๔๗), หน้า ๑๙๑.

๔) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมา ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้ว ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

๑) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

๒) ความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับบทบาทของ พระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ใช้สถิติการ วิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

๓) การทดสอบสมมติฐานในการวิจัยใช้สถิติสหสัมพันธ์ (Correlation) โดยใช้ค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Product Moment Correlation) เพื่อบอกทิศทางและขนาด ความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ในการแปลความหมาย ดังนี้

ลักษณะของความสัมพันธ์ (r)

ข้อมูลมีความสัมพันธ์กันมากอย่างสมบูรณ์

- สัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์ทางบวก
- สัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์ทางลบ

ข้อมูลมีความสัมพันธ์กันมากอย่างไม่สมบูรณ์

- สัมพันธ์กันอย่างไม่สมบูรณ์ทางบวก
- สัมพันธ์กันอย่างไม่สมบูรณ์ทางลบ

ข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์

- ค่าความสัมพันธ์จะเป็นศูนย์

โดยมีเกณฑ์การแปลค่า ดังนี้^{๖๒}

- ๐.๘๑ – ๑.๐๐ หมายถึง มีความสัมพันธ์กันมาก
- ๐.๕๑ – ๐.๘๐ หมายถึง มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
- ๐.๒๑ – ๐.๕๐ หมายถึง มีความสัมพันธ์กันน้อยหรือต่ำ
- ๐.๐๑ – ๐.๒๐ หมายถึง มีความสัมพันธ์กันน้อยมาก
- ๐.๐๐ หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กัน

^{๖๒}Bartz, A.E., *Basic Statistical Concepts*, 4th ed., (New Jersey: Prentice-Hall, 1999),

๔) ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา วิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis technic)

๓.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๓.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงลึก แบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มพระสงฆ์ที่เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมาจำนวน ๒ รูป คือ

๑) พระธรรมวรนายก	เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร
๒) พระเทพสิมาภรณ์	เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา ,รองอธิการบดี
วิทยาเขตนครราชสีมา

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมาจำนวน ๒ คน คือ

๑) จำสิบตรี จรรย์ งามโคกสูง	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
๒) นางพรสวรรค์ งามโคกสูง	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มผู้นำท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๒ คน คือ

๑) นายนพดล หวังรวมกลาง	ประธานชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราช
๒) นายณัฐวุฒิ นาคชลธิ์	อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา

กลุ่มที่ ๔ กลุ่มนักวิชาการทางการจัดการเชิงพุทธที่เกี่ยวกับการส่งเสริมความสมานฉันท์ตามแนวพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชนของวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๒ รูป คือ

๑) พระครูวิริยธรรมานุศาสน์ ดร.	เจ้าคณะตำบลในเมืองเขต ๑ จังหวัดนครราชสีมา
๒) พระมหาเอกรินทร์ ธมมรสี	เจ้าคณะ ๖ วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) แบ่งออกเป็น ๒ ตอน คือ ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของตอบแบบสอบถาม ตอนที่ ๒ เป็นข้อความจำนวน ๖ ด้าน คือ ๑.ด้านบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ๒.ด้านบทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ๓.ด้านบทบาทการตัดสินใจ ๔.ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมศิลป(พฤติกรรม) ๕.ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ(จิตใจ) ๖.ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา(ความรู้) ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่า IOC ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญ (Experts) จำนวน ๕ รูปหรือคน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาทฤษฎี ด้านระเบียบวิธีวิจัย และด้านพระพุทธศาสนาหรือด้านการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัยเป็นผู้ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ได้แก่

๑.) พระมหานิกธ ฐานุตโร,ดร.อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

๒.) ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

๓.) ดร.กาญจนา คำจตุติ อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

๔.) รศ.เนตรชนก บัวนาถ อาจารย์ประจำสาขาวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

๕.) ผศ.ดร.พีรวิชญ์ คำเจริญ อาจารย์ประจำสาขาวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม รูปแบบของแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ ๐.๘ ถึง ๑.๐ และมีการใช้ภาษาไม่เหมาะสมในบางข้อ จึงต้องปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น ๒ ระยะ คือ ระยะที่หนึ่ง เป็นขั้นตอนการเตรียมการสัมภาษณ์ แบ่งเป็น ๔ ขั้นตอนดังนี้

๑) ทำการนัดหมายวันเวลาที่จะไปขอสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๒) ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาการจัดการเชิงพุทธ

๓) ส่งหนังสือและแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญล่วงหน้าอย่างน้อย ๗ วัน

๔) เตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป เตรียมสมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

ระยะที่สอง เป็นขั้นตอนการดำเนินการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น ๓ ขั้นตอนดังนี้

- ๑) แนะนำตัวผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อสร้างความคุ้นเคย
- ๒) แจ้งวัตถุประสงค์ของการมาสัมภาษณ์ และอธิบายลำดับขั้นตอนในการสัมภาษณ์
- ๓) ขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการใช้เครื่องบันทึกเสียงและกล้องถ่ายรูป ในขณะที่ทำการสัมภาษณ์ เพื่อใช้อ้างอิงในการสรุปผลการวิจัย

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ๒) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการตอบแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๘ รูปหรือคน เพื่ออธิบายผลการวิจัยเชิงปริมาณให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผลการวิจัย แบ่งออกเป็น ๕ ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

๔.๓ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

๔.๔ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

๔.๕ ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก

๔.๖ องค์ความรู้

๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา มีรายละเอียดดังในตารางที่ ๔.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

(n = ๒๕๐)

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๑๑๕	๔๖.๐
หญิง	๑๓๕	๕๔.๐
รวม	๒๕๐	๑๐๐.๐
อายุ		
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๔๒	๑๖.๘
๒๑-๖๐ ปี	๑๔๐	๕๖.๐
๖๑ ปีขึ้นไป	๖๘	๒๗.๒
รวม	๒๕๐	๑๐๐.๐
อาชีพ		
นักเรียน	๓๒	๑๒.๘
รับจ้าง	๘๑	๓๒.๔
ค้าขาย	๖๕	๒๖.๐
รับราชการ และ รัฐวิสาหกิจ	๓๘	๑๕.๒
อื่นๆ	๓๔	๑๓.๖
รวม	๒๕๐	๑๐๐.๐
การศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๑๓๖	๕๔.๔
ปริญญาตรี	๘๖	๓๔.๔
สูงกว่าปริญญาตรี	๒๘	๑๑.๒
รวม	๒๕๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ตอบแบบสอบถามมีรายละเอียดดังนี้

เพศ พบว่า เพศของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ เพศหญิง จำนวน ๑๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๐ และเพศชาย จำนวน ๑๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๐

อายุ พบว่า อายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ อายุ ๒๑-๖๐ ปี จำนวน ๑๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๐ รองลงมาคือ อายุ ๖๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๒ และ น้อยที่สุดคือ อายุต่ำกว่า ๒๐ ปี จำนวน ๔๒ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๘

อาชีพ พบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ รับจ้าง จำนวน ๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๔ รองลงมาคือ ค้าขาย จำนวน ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๐ และน้อยที่สุดคือนักเรียน จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๘

การศึกษา พบว่า การศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๔ รองลงมาคือ ปริญญาตรี จำนวน ๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๔ และน้อยที่สุดคือ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๒

๔.๒ ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

๔.๒.๑ ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์

ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ โดยภาพรวมใน ๓ ด้าน ได้แก่ ๑.บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ๒.บทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ๓.บทบาทการตัดสินใจ ดังรายละเอียดที่แสดงตัวอย่างค่าเฉลี่ย ($\text{Mean} = \bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.) ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ โดยภาพรวม

(n = ๒๕๐)

บทบาทของพระสงฆ์	ระดับความคิดเห็น		
	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
๑. บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	๔.๓๗	๐.๓๖๕	มาก
๒. บทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร	๔.๓๙	๐.๔๐๒	มาก
๓. บทบาทการตัดสินใจ	๔.๔๐	๐.๕๐๐	มาก
รวมเฉลี่ย	๔.๓๘	๐.๓๔๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ โดยภาพรวมพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๘$, S.D. = ๐.๓๔๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านดังนี้

๑. ด้านบทบาทการตัดสินใจ ($\bar{X} = ๔.๔๐$, S.D. = ๐.๕๐๐)
๒. ด้านบทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X} = ๔.๓๙$, S.D. = ๐.๔๐๒)
๓. ด้านบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($\bar{X} = ๔.๓๗$, S.D. = ๐.๓๖๕) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาท
ของพระสงฆ์ ด้านบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

(n = ๒๕๐)

ด้านบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	ระดับความคิดเห็น		
	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
๑. พระสงฆ์ถ่ายทอดข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างเหมาะสม	๔.๗๙	๐.๕๒๙	มาก
๒. พระสงฆ์เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการตัดสินใจในการทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา	๔.๑๙	๐.๕๓๘	มาก
๓. ได้รับการสนับสนุนการทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาจากพระสงฆ์ในด้านต่างๆ	๔.๕๐	๐.๖๗๘	มาก
๔. ได้รับคำแนะนำจากพระสงฆ์เมื่อได้รับมอบหมายงานด้านกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ไม่คุ้นเคย	๔.๑๙	๐.๖๒๑	มาก
๕. มีความยุติธรรมปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรงไม่มีความลำเอียง	๔.๓๘	๐.๗๕๗	มาก
๖. รู้สึกอบอุ่นเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับพระสงฆ์	๔.๑๙	๐.๖๘๓	มาก
รวมทั้งหมด	๔.๓๗	๐.๓๖๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ ด้านบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๔.๓๗, S.D. = ๐.๓๕๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

๑. พระสงฆ์ถ่ายทอดข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X}$ = ๔.๗๙, S.D. = ๐.๕๒๙)

๒. ได้รับการสนับสนุนการทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาจากพระสงฆ์ในด้านต่างๆ ($\bar{X}$ = ๔.๕๐, S.D. = ๐.๖๗๘)

๓. มีความยุติธรรมปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรงไม่มีความลำเอียง ($\bar{X}$ = ๔.๓๘, S.D. = ๐.๗๕๗)

๔. พระสงฆ์เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการตัดสินใจในการทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X}$ = ๔.๑๙, S.D. = ๐.๕๓๘)

๕. ได้รับคำแนะนำจากพระสงฆ์เมื่อได้รับมอบหมายงานด้านกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา
ที่ไม่คุ้นเคย ($\bar{X} = ๔.๑๙$, S.D. = ๐.๖๒๑)

๖. รู้สึกอบอุ่นเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับพระสงฆ์ ($\bar{X} = ๔.๑๙$, S.D. = ๐.๖๘๓) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาท
ของพระสงฆ์ ด้านบทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

(n = ๒๕๐)

บทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร	ระดับความคิดเห็น		
	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
๑. เข้าร่วมประชุมการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา	๔.๔๔	๐.๖๙๓	มาก
๒. รับทราบข้อมูลการจัดทำกิจกรรมทางพระพุทธ ศาสนา	๔.๒๒	๐.๖๙๘	มาก
๓. รับมอบหมายหน้าที่การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา	๔.๖๔	๐.๖๐๖	มาก
๔. แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมทาง พระพุทธศาสนา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม	๔.๒๘	๐.๖๒๒	มาก
๕. ได้รับการสนับสนุนให้ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา	๔.๕๐	๐.๖๔๘	มาก
๖. กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าถึงในชุมชนท้องถิ่น	๔.๒๖	๐.๖๖๖	
รวมทั้งหมด	๔.๓๙	๐.๔๐๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ ด้านบทบาท
การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๔.๓๙, S.D. = ๐.๔๐๒) เมื่อพิจารณาเป็นราย
ด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

๑. รับมอบหมายหน้าที่การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X}$ = ๔.๖๔,
S.D. = ๐.๖๐๖)

๒. ได้รับการสนับสนุนให้ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา
($\bar{X}$ = ๔.๕๐, S.D. = ๐.๖๔๘)

๓. เข้าร่วมประชุมการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X}$ = ๔.๔๔, S.D. = ๐.๖๙๓)

๔. แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำไปสู่การ
ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ($\bar{X}$ = ๔.๒๘, S.D. = ๐.๖๒๒)

๕. กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าถึงในชุมชนท้องถิ่น ($\bar{X}$ = ๔.๒๖, S.D. = ๐.๖๖๖)

๖. รับทราบข้อมูลการจัดทำกิจกรรมทางพระพุทธ ศาสนา ($\bar{X}$ = ๔.๒๒, S.D. = ๐.๖๙๘)
ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาท
ของพระสงฆ์ ด้านบทบาทการสันทัดสนใจ

(n = ๒๕๐)

ด้านบทบาทการสันทัดสนใจ	ระดับความคิดเห็น		
	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
๑. พระสงฆ์มีส่วนร่วมนำเสนอการจัดกิจกรรมทาง พระพุทธศาสนา	๔.๕๐	๐.๖๕๔	มาก
๒. พระสงฆ์มีส่วนร่วมจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ เป็นระบบ	๔.๒๔	๐.๖๗๗	มาก
๓. พระสงฆ์มีส่วนร่วมจัดทางงบประมาณการจัดกิจกรรม ทางพระพุทธศาสนา	๔.๔๔	๐.๗๐๕	มาก
๔. พระสงฆ์มีส่วนปรับเปลี่ยนกิจกรรมทาง พระพุทธศาสนาตามสถานการณ์	๔.๔๐	๑.๙๔๕	มาก
๕. พระสงฆ์มีส่วนร่วมปรับปรุงรูปแบบและวิธีการจัด กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา	๔.๔๓	๐.๗๒๖	มาก
๖. พระสงฆ์มีส่วนร่วมเสนอแนะปัญหาและอุปสรรค กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่อาจเกิดขึ้น	๔.๓๙	๐.๖๓๙	มาก
รวมทั้งหมด	๔.๔๐	๐.๕๐๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ ด้านบทบาท
การสันทัดสนใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๐, S.D. = ๐.๕๐๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ใน
ระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

๑. พระสงฆ์มีส่วนร่วมนำเสนอการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X}$ = ๔.๕๐, S.D. = ๐.๖๕๔)

๒. พระสงฆ์มีส่วนร่วมจัดทางงบประมาณการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X}$ = ๔.๔๔, S.D. = ๐.๗๐๕)

๓. พระสงฆ์มีส่วนร่วมปรับปรุงรูปแบบและวิธีการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X}$ = ๔.๔๓, S.D. = ๐.๗๒๖)

๔. พระสงฆ์มีส่วนปรับเปลี่ยนกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาตามสถานการณ์ ($\bar{X}$ = ๔.๔๐, S.D. = ๑.๙๔๕)

๕. พระสงฆ์มีส่วนร่วมเสนอแนะปัญหาและอุปสรรค กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่อาจเกิดขึ้น ($\bar{X}$ = ๔.๓๙, S.D. = ๐.๖๓๙)

๖. พระสงฆ์มีส่วนร่วมจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่เป็นระบบ ($\bar{X}$ = ๔.๒๔, S.D. = ๐.๖๗๗) ตามลำดับ

๔.๒.๒ ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมใน ๓ ด้านได้แก่ ๑.กิจกรรมที่ส่งเสริมศีล(พฤติกรรม) ๒. กิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ(จิตใจ) และ ๓.กิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา(ความรู้) ดังรายละเอียดที่แสดงตัวอย่างค่าเฉลี่ย (Mean = $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D) ดังนี้

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม

(n = ๒๕๐)

การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา	ระดับความคิดเห็น		
	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
๑. กิจกรรมที่ส่งเสริมศีล(พฤติกรรม)	๔.๔๕	๐.๓๘๒	มาก
๒. กิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ(จิตใจ)	๔.๔๓	๐.๔๓๐	มาก
๓. กิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา(ความรู้)	๔.๔๘	๐.๓๔๙	มาก
รวมเฉลี่ย	๔.๔๕	๐.๓๒๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๕, S.D. = ๐.๓๒๓) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้

๑. ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา(ความรู้) ($\bar{X}$ = ๔.๔๘, S.D. = ๐.๓๔๙)
๒. ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมศีล(พฤติกรรม) ($\bar{X}$ = ๔.๔๕, S.D. = ๐.๓๘๒)
๓. ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ(จิตใจ) ($\bar{X}$ = ๔.๔๓, S.D. = ๐.๔๓๐) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมศีล (พฤติกรรม)

(n = ๒๕๐)

ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมศีล (พฤติกรรม)	ระดับความคิดเห็น		
	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
๑. พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการสวดมนต์	๔.๗๖	๐.๕๑๙	มาก
๒. พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการฟังพระธรรมเทศนา	๔.๔๒	๐.๕๙๘	มาก
๓. พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการนั่งสมาธิ	๔.๕๕	๐.๕๘๐	มาก
๔. พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการเดินจงกลม	๔.๒๗	๐.๖๕๑	มาก
๕. พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการสันทนาธรรม	๔.๓๘	๐.๖๘๕	มาก
๖. พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอบรมธรรมะ	๔.๓๔	๐.๖๖๖	มาก
รวมทั้งหมด	๔.๔๕	๐.๓๘๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมศีล (พฤติกรรม) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๕, S.D. = ๐.๓๘๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ดังนี้

๑. พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการสวดมนต์ ($\bar{X}$ = ๔.๗๖, S.D. = ๐.๕๑๙)
๒. พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการนั่งสมาธิ ($\bar{X}$ = ๔.๕๕, S.D. = ๐.๕๘๐)
๓. พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการฟังพระธรรมเทศนา ($\bar{X}$ = ๔.๔๒, S.D. = ๐.๕๙๘)
๔. พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการสันทนาธรรม ($\bar{X}$ = ๔.๓๘, S.D. = ๐.๖๘๕)
๕. พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอบรมธรรมะ ($\bar{X}$ = ๔.๓๔, S.D. = ๐.๖๖๖)
๖. พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการเดินจงกลม ($\bar{X}$ = ๔.๒๗, S.D. = ๐.๖๕๑)

ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาท
ของพระสงฆ์ ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ (จิตใจ)

(n = ๒๕๐)

ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ (จิตใจ)	ระดับความคิดเห็น		
	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
๑. พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการสวดมนต์	๔.๕๖	๐.๖๓๓	มาก
๒. พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการนั่งสมาธิ	๔.๓๒	๐.๖๖๑	มาก
๓. พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการเดินจงกลม	๔.๕๐	๐.๖๔๘	มาก
๔. พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการฟังพระธรรมเทศนา	๔.๔๒	๐.๖๓๐	มาก
๕. พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการสวดอารมณ์	๔.๔๒	๐.๗๑๙	มาก
๖. พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการพลัดเปลี่ยนอิริยาบถและ การกำหนดต้นจิต เพื่อให้เกิดสติสัมปชัญญะ	๔.๓๙	๐.๖๖๙	มาก
รวมทั้งหมด	๔.๔๓	๐.๕๓๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ ด้านกิจกรรม
ที่ส่งเสริมสมาธิ (จิตใจ) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๓, S.D. = ๐.๐๕๓) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
พบว่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

๑. พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการสวด
มนต์ ($\bar{X}$ = ๔.๕๖, S.D. = ๐.๖๓๓)

๒. พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการเดิน
จงกลม ($\bar{X}$ = ๔.๕๐, S.D. = ๐.๖๔๘)

๓. พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการสวด
อารมณ์ ($\bar{X}$ = ๔.๔๒, S.D. = ๐.๗๑๙)

๔. พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการฟัง
พระธรรมเทศนา ($\bar{X}$ = ๔.๔๒, S.D. = ๐.๖๓๐)

๕. พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการ
ผลัดเปลี่ยนอิริยาบถและการกำหนดต้นจิต เพื่อให้เกิดสติสัมปชัญญะ ($\bar{X} = ๔.๓๙$, S.D. = ๐.๖๖๙)

๖. พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการนั่ง
สมาธิ ($\bar{X} = ๔.๓๒$, S.D. = ๐.๖๖๑) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาท
ของพระสงฆ์ ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา (ความรู้)

(n = ๒๕๐)

ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา (ความรู้)	ระดับความคิดเห็น		
	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
๑. ท่านได้รับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม	๔.๕๗	๐.๕๖๔	มาก
๒. พระสงฆ์สอนให้ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกับ การอยู่ร่วมกันในสังคม	๔.๔๓	๐.๖๓๑	มาก
๓. การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนามีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ การพัฒนาตนเอง ครอบครัว และชุมชน	๔.๗๗	๐.๔๕๙	มาก
๔. สามารถประยุกต์หลักธรรมที่ได้รับจากการเข้าร่วม กิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	๔.๓๔	๐.๕๗๕	มาก
๕. สามารถแนะนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วม กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาไปถ่ายทอดให้กับบุคคล อื่นได้	๔.๕๐	๐.๗๐๗	มาก
๖. นำเอาหลักของการปฏิบัติวิปัสสนามาควบคุมจิตใจให้ สุขุมเยือกเย็นตัดสินใจโดยใช้สติ	๔.๓๒	๐.๖๙๐	มาก
รวมทั้งหมด	๔.๔๘	๐.๓๙๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ ด้านกิจกรรม
ที่ส่งเสริมปัญญา (ความรู้) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๘, S.D. = ๐.๓๙๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
พบว่าอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

๑. การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนามีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเอง ครอบครัว
และชุมชน ($\bar{X}$ = ๔.๗๗, S.D. = ๐.๔๕๙)

๒. ท่านได้รับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{X}$ = ๔.๕๗, S.D. = ๐.๕๖๔)

๓. สามารถแนะนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาไป
ถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่นได้ ($\bar{X}$ = ๔.๕๐, S.D. = ๐.๗๐๗)

๔. พระสงฆ์สอนให้ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกับการอยู่ร่วมกันในสังคม ($\bar{X}$ =
๔.๔๓, S.D. = ๐.๖๓๑)

๕. สามารถประยุกต์หลักธรรมที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{X}$ =
๔.๓๔, S.D. = ๐.๕๗๕)

๖. นำเอาหลักของการปฏิบัติวิปัสสนามาควบคุมจิตใจให้สุขุมเยือกเย็นตัดสินใจโดยใช้สติ ($\bar{X} = ๔.๓๒$, S.D. = ๐.๖๙๐) ตามลำดับ

๔.๓ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

บทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง
จังหวัดนครราชสีมา มีความสัมพันธ์กัน

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

บทบาทของพระสงฆ์	การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขต ตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา		
	Pearson correlation	Sig. (2-tailed)	ระดับ ความสัมพันธ์
บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	๐.๖๔๒	๐.๐๐๐**	ปานกลาง
บทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร	๐.๕๙๗	๐.๐๐๐**	ปานกลาง
บทบาทการตัดสินใจ	๐.๕๒๕	๐.๐๐๐**	ปานกลาง
ภาพรวม	๐.๗๐๕	๐.๐๐๐**	ปานกลาง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ภาพรวมความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับปานกลาง ($r = ๐.๗๐๕$) โดยด้านที่มีความสัมพันธ์ในลำดับแรกคือ บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($r = ๐.๖๔๒$) รองลงมาคือ บทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ($r = ๐.๕๙๗$) สุดท้ายคือ บทบาทการตัดสินใจ ($r = ๕๒๕$)

๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๑ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. เนื้อหาของข้อมูลที่พระสงฆ์ถ่ายทอดเข้าถึงยากกับความหลากหลายของประชาชนต่างวัยกัน	๑. ควรศึกษาถึงสภาพทั่วไปของประชาชน เพื่อปรับเนื้อหาหลักธรรมให้เข้ากับวัยของประชาชนแต่ละคน	๓
๒. การประชาสัมพันธ์เครื่องขยายเสียงที่มีความดังเบาในพื้นที่จัดกิจกรรม	๒. ควรติดต่อเจ้าหน้าที่ ในการติดตั้งอุปกรณ์เครื่องขยายเสียง เพื่อให้ได้ยินข่าวสารในการประชาสัมพันธ์ทั่วถึงบริเวณ	๓
๓. สถานที่ในการจัดกิจกรรมคับแคบ	๓. ควรจัดสรรสถานที่ในการจัดแต่ละกิจกรรมตามความเหมาะสม	๒

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ เนื้อหาของข้อมูลที่พระสงฆ์ถ่ายทอดเข้าถึงยากกับความหลากหลายของประชาชนต่างวัยกัน มีจำนวน ๓ คน การประชาสัมพันธ์เครื่องขยายเสียงที่มีความดังเบาในพื้นที่จัดกิจกรรม มีจำนวน ๓ คน และ สถานที่ในการจัดกิจกรรมคับแคบ มีจำนวน ๒ คน ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะพบว่า ควรศึกษาถึงสภาพทั่วไปของประชาชน เพื่อปรับเนื้อหาหลักธรรมให้เข้ากับวัยของประชาชนแต่ละคน มีจำนวน ๓ คน ควรติดต่อเจ้าหน้าที่ ในการติดตั้งอุปกรณ์เครื่องขยายเสียง เพื่อให้ได้ยินข่าวสารในการประชาสัมพันธ์ทั่วถึงบริเวณ มีจำนวน ๓ คน และ ควรจัดสรรสถานที่ในการจัดแต่ละกิจกรรมตามความเหมาะสม มีจำนวน ๒ คน ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๒ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านบทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. ต้องการเนื้อหาที่หลากหลาย เข้าใจง่าย และใกล้เคียงกับชีวิตประจำวัน เพื่อนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต	๑. พระสงฆ์ควรศึกษาหาข้อมูล ด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดทักษะพื้นฐานในการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง	๓
๒. การอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม	๒. ควรมีการเตรียมความพร้อมในการอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม	๔

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านบทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม มีจำนวน ๔ คน และ ต้องการเนื้อหาที่หลากหลาย เข้าใจง่าย และใกล้เคียงกับชีวิตประจำวัน เพื่อนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต มีจำนวน ๓ คน ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะพบว่า ควรมีการเตรียมความพร้อมในการอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม มีจำนวน ๔ คน และ พระสงฆ์ควรศึกษาหาข้อมูล ด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดทักษะพื้นฐานในการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง มีจำนวน ๓ คน ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการจัด กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านบทบาทการตัดสินใจ

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. อยากให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อรับฟังปัญหา	๑. พระสงฆ์ควรมีปฏิสัมพันธ์กับประชาชนมากขึ้น	๒
๒. งบประมาณในการสนับสนุนจัดกิจกรรม	๒. พระสงฆ์ควรขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๓
๓. บางวัดขาดบุคลากรในการทำงาน และทีมงานไม่เข้มแข็ง	๓. ควรมีการจัดหาบุคลากรหรือสร้างทีมงานในการทำงาน	๒

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านบทบาทการตัดสินใจ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ งบประมาณในการสนับสนุนจัดกิจกรรม มีจำนวน ๓ คน อยากให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อรับฟังปัญหา มีจำนวน ๒ คน และ บางวัดขาดบุคลากรในการทำงาน และทีมงานไม่เข้มแข็ง มีจำนวน ๒ คน ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะพบว่า พระสงฆ์ควรขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีจำนวน ๓ คน พระสงฆ์ควรมีปฏิสัมพันธ์กับประชาชนมากขึ้น มีจำนวน ๒ คน และ ควรมีการจัดหาบุคลากรหรือสร้างทีมงานในการทำงาน มีจำนวน ๒ คน ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมศีล (พฤติกรรม)

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม	๑. ควรควบคุมระยะเวลาในการจัดกิจกรรม	๔
๒. อยากให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอบรมธรรมะ	๒. ควรจัดกิจกรรมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอบรมเช่นการแลกเปลี่ยนข้อมูลธรรมะระหว่างประชาชนที่ร่วมกิจกรรม	๓
๓. ขาดแรงจูงใจในการชักจูงประชาชน ให้ปฏิบัติตามและนำไปปฏิบัติ	๓. ควรมีการจัดให้มีการอบรมพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ในหารประชาสัมพันธ์หรือสอนธรรมะ และ พัฒนาความสามารถของพระสงฆ์	๒

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมศีล (พฤติกรรม) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม มีจำนวน ๔ คน อยากให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอบรมธรรมะ มีจำนวน ๓ คน และ ขาดแรงจูงใจในการชักจูงประชาชน ให้ปฏิบัติตามและนำไปปฏิบัติ มีจำนวน ๒ คน ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะพบว่า ควรควบคุมระยะเวลาในการจัดกิจกรรม มีจำนวน ๔ คน ควรจัดกิจกรรมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอบรมเช่นการแลกเปลี่ยนข้อมูลธรรมะระหว่างประชาชนที่ร่วมกิจกรรม มีจำนวน ๓ คน และ ควรมีการจัดให้มีการอบรมพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ในหารประชาสัมพันธ์หรือสอนธรรมะ และ พัฒนาความสามารถของพระสงฆ์ มีจำนวน ๒ คน ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๕ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ (จิตใจ)

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. อยากให้มีภาพประกอบในการบรรยาย	๑. ควรหาอุปกรณ์ในการฉายภาพประกอบในการเทศน์บรรยายเพื่อให้เข้าใจในเนื้อหาที่พระสงฆ์ถ่ายทอด	๒
๒. พระสงฆ์มีความเข้มงวดในการสั่งสอนมากเกินไป	๒. ควรลดหย่อนความเข้มงวด เพื่อเพิ่มความผ่อนคลายในการปฏิบัติธรรม	๔
๓. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมนานจนเกินไป	๓. ควรกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจน	๔

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ (จิตใจ) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ พระสงฆ์มีความเข้มงวดในการสั่งสอนมากเกินไป มีจำนวน ๔ คน ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมนานจนเกินไปมีจำนวน ๔ คน และ อยากให้มีภาพประกอบในการบรรยาย มีจำนวน ๒ คน ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะพบว่า ควรลดหย่อนความเข้มงวด เพื่อเพิ่มความผ่อนคลายในการปฏิบัติธรรม มีจำนวน ๔ คน ควรกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจน มีจำนวน ๔ คน และ ควรหาอุปกรณ์ในการฉายภาพประกอบในการเทศน์บรรยายเพื่อให้เข้าใจในเนื้อหาที่พระสงฆ์ถ่ายทอด มีจำนวน ๒ คน ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๖ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา (ความรู้)

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. การใช้ภาษาของพระสงฆ์ที่เป็นทางการมากเกินไป	๑. ด้วยความหลากหลายของช่วงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมควรมีการใช้ภาษาท้องถิ่นในบางครั้ง	๔
๒. อยากให้พูดคุยแบบเป็นกันเอง	๒. ควรมีการพูดคุยแบบเป็นกันเอง เพื่อให้เกิดบรรยากาศในการร่วมกิจกรรม	๓
๓. อยากได้เนื้อหาข้อมูลที่ไม่ซับซ้อน	๓. พระสงฆ์ควรจัดหาข้อมูลในการสื่อสารและปรับปรุงในเนื้อหาที่ถ่ายทอด	๓

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา (ความรู้) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การใช้ภาษาของพระสงฆ์ที่เป็นทางการมากเกินไป มีจำนวน ๔ คน อยากให้พูดคุยแบบเป็นกันเอง มีจำนวน ๓ คน และ อยากได้เนื้อหาข้อมูลที่ไม่ซับซ้อน มีจำนวน ๓ คน ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะพบว่า ด้วยความหลากหลายของช่วงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมควรมีการใช้ภาษาท้องถิ่นในบางครั้ง มีจำนวน ๔ คน ควรมีการพูดคุยแบบเป็นกันเอง เพื่อให้เกิดบรรยากาศในการร่วมกิจกรรม มีจำนวน ๓ คน และ พระสงฆ์ควรจัดหาข้อมูลในการสื่อสาร และ ปรับปรุงในเนื้อหาที่ถ่ายทอด มีจำนวน ๓ คนตามลำดับ

๔.๕ ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) สามารถสรุปผลโดยจำแนกตามรายด้านของการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

๔.๕.๑ บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้านบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผู้ให้สัมภาษณ์ ๘ ท่าน ได้มีข้อคิดเห็น ตามกรอบแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดังต่อไปนี้

๑. การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชนในเขตตำบลในเมือง พระสงฆ์ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีความพร้อมทั้งวุฒิภาวะ มีความรู้ มีทักษะในด้านต่างๆ หลายด้านเพื่อนำมาประกอบในการเผยแผ่ธรรมะ ทั้งด้านวิชาชีพ การใช้ชีวิตประจำวันของประชาชน^๑

๒. การค้นคว้าความรู้ ความรู้พื้นฐาน ความเข้าใจ เกี่ยวกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในเมือง เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อดึงดูดให้ประชาชนทุกช่วงวัยให้ความสนใจ ใส่ใจในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา มากขึ้น ประชาชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนพระพุทธศาสนาในทุกด้าน^๒

๓. การให้หลักธรรมเกี่ยวกับการใช้ชีวิตประจำวัน ประสพการณ์ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้สึกร่วมในการรับข้อมูลข่าวสารที่พระสงฆ์ถ่ายทอด^๓

๔. พุทธศาสนามีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ในสังคมและอิทธิพลต่อสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้พระพุทธศาสนาดำรงต่อไปพระสงฆ์และประชาชน ต้องให้ความสำคัญ สนับสนุนกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา^๔

๕. เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา นำไปปรับปรุงในการดำเนินชีวิต^๕

๖. แนวทางการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนในเขตตำบลในเมือง ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้ประชาชน ส่วนราชการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับทราบด้วย เพื่อที่ส่วนงาน หน่วยงานต่างๆได้เข้าร่วมกิจกรรมกับประชาชน^๖

^๑ สัมภาษณ์ พระธรรมวรนายก, เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^๒ สัมภาษณ์ พระเทพสีมาภรณ์, เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา ,รองอธิการบดีวิทยาเขตนครราชสีมา, ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^๓ สัมภาษณ์ จำลิบตรี จรรย์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^๔ สัมภาษณ์ นางพรสวรรค์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^๕ สัมภาษณ์ นายณภดล หวังรวมกลาง,ประธานชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราช, ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^๖ สัมภาษณ์ นายณัฐวุฒิ นาคชลธิ์, อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา, ๑ กันยายน ๒๕๖๓.

๗. ส่วนใหญ่การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีการแสดงธรรมเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ เพราะฉะนั้นเพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้ประโยชน์จากสาระจากการมาร่วมงานควรมีการบรรยายในการปฏิบัติศาสนากิจในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาด้วย^๗

๘. ทุกวัดมีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา บางวัดซึ่งขาดบุคลากรในการเผยแผ่ หรือ บรรยาย ภาวะหน้าที่จึงตกเป็นของเจ้าอาวาสเพียงรูปเดียว การแก้ไขปัญหา ควรมีการฝึกฝนพระภิกษุสามเณร ในการเทศนา หรือ บรรยาย เพื่อให้เกิดศักยภาพของพระภิกษุ สามเณรให้มีความกล้า ความชำนาญในการเผยแผ่ การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้ดียิ่งขึ้น^๘

สรุปได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ด้านบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คือ พระสงฆ์ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีความพร้อมทั้งวุฒิภาวะ มีความรู้ มีทักษะในด้านต่างๆ หลายด้านเพื่อนำมาประกอบในการเผยแผ่ธรรมะ ทั้งด้านวิชาชีพ การค้นคว้าความรู้ ความรู้พื้นฐาน ความเข้าใจ เกี่ยวกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในเมือง เป็นสิ่งที่สำคัญ เพื่อดึงดูดให้ประชาชนทุกช่วงวัยให้ความสนใจ เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา นำไปปรับปรุงในการดำเนินชีวิต และติดต่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้ ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับทราบด้วย เพื่อที่ส่วนงาน หน่วยงานต่างๆได้เข้าร่วมกิจกรรมกับประชาชน

๔.๕.๒ บทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้านบทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ผู้ให้สัมภาษณ์ ๘ ท่าน ได้มีข้อคิดเห็น ตามกรอบแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดังต่อไปนี้

๑. ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของแต่ละวัด จำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมให้ประชาชน หน่วยงานราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อประโยชน์และประสิทธิผลในด้านการจัดงาน^๙

๒. ส่วนใหญ่ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์จะต้องมีการวางแผนในการจัดงานให้เป็นระบบ มีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง^{๑๐}

^๗ สัมภาษณ์ พระครูวิริยธรรมานุศาสน์ ดร., เจ้าคณะตำบลในเมือง เขต ๑, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^๘ สัมภาษณ์ พระมหาเอกรินทร์ ธมมรสี, เจ้าคณะ ๖ วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร, ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^๙ สัมภาษณ์ พระธรรมวรนายก, เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๐} สัมภาษณ์ พระเทพสิมาภรณ์, เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา ,รองอธิการบดีวิทยาเขตนครราชสีมา, ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

๓. การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมืองแต่ละวัดนั้น ส่วนมากจะใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมที่เหมือนกัน^{๑๑}

๔. การดำเนินการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในปัจจุบันต้องประยุกต์ให้เข้ากับสภาพความเป็นอยู่ขอประชาชนในเมือง ตามความเหมาะสมแต่แต่ละวัดแต่ละชุมชน^{๑๒}

๕. แต่ละครั้งจะมีการประชุม มอบหมายหน้าที่การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาให้กับพระสงฆ์และประชาชนจิตอาสาที่เข้าร่วม^{๑๓}

๖. พระสงฆ์มีหน้าที่ในการประสานงานระหว่างวัดกับชุมชน ประชาชน ^{๑๔}

๗. การจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต้องคำนึงถึงรูปแบบ คำสั่ง นโยบายแบบแผนของมหาเถรสมาคมและสำนักงานพระพุทธศาสนา^{๑๕}

๘. พระสงฆ์ต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนจัดกิจกรรมและหลังเสร็จกิจกรรมเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข ในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป^{๑๖}

สรุปได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ด้านบทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร คือ การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาต้องมีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมให้ประชาชน หน่วยงานราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อทำให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพ โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมที่เหมือนกัน โดยประยุกต์ให้เข้ากับ สภาพความเป็นอยู่ขอประชาชนในเมือง ตามความเหมาะสมของแต่ละวัดแต่ละชุมชน การจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต้องคำนึงถึงรูปแบบ คำสั่ง นโยบายแบบแผนของมหาเถรสมาคมและสำนักงานพระพุทธศาสนา

๔.๕.๓ บทบาทการตัดสินใจ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้านบทบาทการตัดสินใจ ผู้ให้สัมภาษณ์ ๘ ท่าน ได้มีข้อคิดเห็นตามกรอบแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดังต่อไปนี้

^{๑๑} สัมภาษณ์ จำสืบัติ จรรย์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นางพรสวรรค์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายณอดล หวังรวมกลาง, ประธานชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราช, ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นายณัฐวุฒิ นาคชลธิ์, อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา, ๑ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๕} สัมภาษณ์ พระครูวิริยธรรมานุสาสน์ ดร., เจ้าคณะตำบลในเมือง เขต ๑, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๖} สัมภาษณ์ พระมหาเอกรินทร์ ธมฺมรํสี, เจ้าคณะ ๖ วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร, ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๑. พระสงฆ์มีหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ความรู้ประชาชนตามหลักคำสอนตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา^{๑๗}

๒. พระสงฆ์เป็นผู้เผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนให้ถูกต้อง และตามนโยบายเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาเถรสมาคม^{๑๘}

๓. พระสงฆ์จะใช้วิธีการที่หลากหลายในการปรับเปลี่ยนกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน^{๑๙}

๔. เห็นด้วยการใช้เทคโนโลยีของพระสงฆ์ปัจจุบันในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้การเผยแผ่ศาสนา การเทศนา อบรมธรรมะของพระสงฆ์ สะดวกรวดเร็ว และเป็นที่น่าสนใจของประชาชนในเมือง^{๒๐}

๕. ในการจัดกิจกรรมพระสงฆ์จะประสานความร่วมมือในด้านงบประมาณจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานเอกชน และประชาชนผู้มีจิตศรัทธา ในการของบประมาณสนับสนุนในการจัดกิจกรรม^{๒๑}

๖. มีการนำข้อเสนอแนะของประชาชนมาปรับปรุงแก้ไขกับการบริหารจัดการในการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง^{๒๒}

๗. การบริหารจัดการเผยแผ่ ต้องกำหนดนโยบายแบบแผน การประสานงาน เพื่อนำมาแก้ไขปัญหา อุปสรรคของกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย^{๒๓}

๘. บุคคลกรที่ทำหน้าที่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการกำหนดนโยบายการบริหารการจัดกิจกรรม^{๒๔}

สรุปได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ด้านบทบาทการตัดสินใจ คือ พระสงฆ์มีหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ความรู้ประชาชนตามหลักคำสอนให้ถูกต้อง และตามนโยบายเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาเถร

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระธรรมวรนายก, เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระเทพสีมาภรณ์, เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา, รองอธิการบดีวิทยาเขตนครราชสีมา, ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๑๙} สัมภาษณ์ จำลิสตรี จรรย์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นางพรสวรรค์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายณกมล หวังรวมกลาง, ประธานชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราช, ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายณัฐวุฒิ นาคชลธิ์, อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา, ๑ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๓} สัมภาษณ์ พระครูวิริยธรรมานุศาสน์ ดร., เจ้าคณะตำบลในเมือง เขต ๑, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๔} สัมภาษณ์ พระมหาเอกรินทร์ ธมฺมรํสี, เจ้าคณะ ๖ วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร, ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

สมาคม การบริหารจัดการเผยแผ่ ต้องกำหนดนโยบายแบบแผน การประสานงาน เพื่อนำมาแก้ไข ปัญหา อุปสรรคของกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย การจัดกิจกรรมพระสงฆ์จะประสานของความร่วมมือ ในด้านงบประมาณจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานเอกชน และประชาชนผู้มีจิตศรัทธา ในการของงบประมาณสนับสนุนในการจัดกิจกรรม

๔.๕.๔ กิจกรรมที่ส่งเสริมศีล(พฤติกรรม)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก กิจกรรมที่ส่งเสริมศีล(พฤติกรรม) ผู้ให้สัมภาษณ์ ๘ ท่าน ได้มี ข้อคิดเห็น ตามกรอบแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาใน เขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดังต่อไปนี้

๑. มีการเทศนาทุกวันพระ ๘ ค่ำ, ๑๔ ค่ำ และ ๑๕ ค่ำทุกวัด ในเขตตำบลในเมือง และ ทุกวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงความสำคัญของวันนั้นๆ^{๒๕}

๒. ปัจจุบันระบบการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิตของทุกๆ คน ด้วยเหตุนี้ พระสงฆ์จึงต้องใช้สื่อเหล่านี้ในการเผยแผ่หลักธรรมในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อเข้าถึง ประชาชนได้อย่างสะดวก และต้องมีการเข้าถึงประชาชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้าง ความคุ้นเคยให้กับประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้น^{๒๖}

๓. พระสงฆ์ต้องมีองค์ความรู้ทางธรรมและทางโลกควบคู่กันไป และจะต้องไม่เกินคำสอน ทางพระพุทธศาสนาในการถ่ายทอดให้กับประชาชนในการดำเนินชีวิต^{๒๗}

๔. ควรมีการพัฒนาด้านความรู้แก่พระสงฆ์ในการเผยแผ่ในเชิงรุก คือ พยายามเข้าหา ประชาชนให้มากที่สุด เพื่อจะได้นำหลักธรรมไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข^{๒๘}

๕. บทบาทของพระสงฆ์ในการถ่ายทอดธรรมอันเป็นคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา ด้วยการชี้แจงให้ฟัง เป็นการเผยแผ่แบบหนึ่งที่ใช้กันมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล การเทศนานั้นอาจมีลักษณะที่ แตกต่างกันไปตามลักษณะของประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเมือง^{๒๙}

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระธรรมวรนายก, เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระเทพสิมาภรณ์, เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา ,รองอธิการบดีวิทยาเขตนครราชสีมา, ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๒๗} สัมภาษณ์ จำสืบทรี จรรย์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นางพรสวรรค์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายณภดล หวังรวมกลาง,ประธานชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราช, ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๖. เป็นโอกาสที่พระสงฆ์จะได้ประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิด ด้วยการพูดคุยโดยใช้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นหลักปฏิบัติ ยึดความถูกต้องเป็นหลัก^{๓๐}

๗. พระสงฆ์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยตรงอยู่แล้ว การเทศนา การสวดมนต์ในวันธรรมสวนะ หรือในโอกาสต่างๆ ซึ่งพระสงฆ์ได้ทำเป็นกิจของสงฆ์เป็นประจำทุกวัน ตลอดทั้งปี^{๓๑}

๘. การเผยแผ่ศาสนา โดยอาศัยความสามารถและวิธีการใช้หลักวาทีศิลป์ เพื่อดึงดูดความสนใจแก่ผู้รับฟัง เพื่อให้เข้าใจได้ง่าย^{๓๒}

สรุปได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมศีล(พฤติกรรม) คือ พระสงฆ์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยตรงอยู่แล้ว การเทศนา การสวดมนต์ในวันธรรมสวนะ หรือในโอกาสต่างๆ ซึ่งพระสงฆ์ได้ทำเป็นกิจของสงฆ์เป็นประจำทุกวัน ตลอดทั้งปี มีการเทศนาทุกวันพระ ๘ ค่ำ, ๑๔ ค่ำ และ ๑๕ ค่ำทุกวัด ในเขตตำบลในเมือง และทุกวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงความสำคัญของวันนั้นๆ การเผยแผ่ศาสนา โดยอาศัยความสามารถและวิธีการใช้หลักวาทีศิลป์ เพื่อดึงดูดความสนใจแก่ผู้รับฟัง เพื่อให้เข้าใจได้ง่าย ปัจจุบันระบบการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิตของทุกๆ คน ด้วยเหตุนี้พระสงฆ์จึงต้องใช้สื่อเหล่านี้ในการเผยแผ่หลักธรรมในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อเข้าถึงประชาชนได้อย่างสะดวก และต้องมีการเข้าถึงประชาชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างความคุ้นเคยให้กับประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

๔.๕.๕ กิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ(จิตใจ)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก กิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ(จิตใจ) ผู้ให้สัมภาษณ์ ๘ ท่าน ได้มีข้อคิดเห็น ตามกรอบแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดังต่อไปนี้

๑. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาถือเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์อยู่แล้ว พระสงฆ์ทุกวัดก็ปฏิบัติด้วยดี ตามหน้าที่ของแต่ละท่านและแต่ละวัดจะสามารถกระทำได้ เช่นการปฏิบัติธรรม การเทศน์ให้ประชาชนฟังในวันพระ^{๓๓}

^{๓๐} สัมภาษณ์ นายณัฐวุฒิ นาคชลธิ, อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา, ๑ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๓๑} สัมภาษณ์ พระครูวิริยธรรมานุศาสน์ ดร., เจ้าคณะตำบลในเมือง เขต ๑, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๓๒} สัมภาษณ์ พระมหาเอกรินทร์ ธมฺมรสี, เจ้าคณะ ๖ วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร, ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๓๓} สัมภาษณ์ พระธรรมวรนายก, เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๒. เนื้อหาหลักธรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ ส่วนใหญ่จะหาข้อมูลในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้ตรงกับวันสำคัญ หรือกิจกรรมนั้นๆ ได้อย่างเหมาะสมกับประชาชน^{๓๔}

๓. เพื่อให้ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำหลักธรรมเหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องตามครรลองคลองธรรม^{๓๕}

๔. พระสงฆ์ต้องคำนึงถึงพื้นฐานในการถ่ายทอดคำสอนทางพระพุทธศาสนา ตามจริตนิสัยของประชาชนในเมือง ซึ่งมีความแตกต่างกับประชาชนที่อาศัยอยู่นอกเมือง เช่น ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมต้องมีความกระชับไม่ยืดเยื้อ^{๓๖}

๕. การใช้ถ้อยคำ ภาษาที่ง่ายในการสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจง่ายและนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน^{๓๗}

๖. พระสงฆ์เป็นผู้นำทางศาสนาควรหาข้อมูลความรู้ในหลักธรรมทางศาสนาให้เข้าใจ และถ่ายทอดให้กับประชาชนได้อย่างถูกต้อง^{๓๘}

๗. การเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่พระสงฆ์ต้องรู้และเข้าใจในหน้าที่ที่ตนกระทำอยู่ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของคณะสงฆ์^{๓๙}

๘. ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนานั้นเป็นเรื่องที่ประชาชนทั่วไปจะเข้าใจในหน้าที่ของตน พระสงฆ์ควรประยุกต์หลักคำสอนให้เข้ากับกิจกรรมวันสำคัญนั้น และง่ายต่อการปฏิบัติของประชาชน^{๔๐}

สรุปได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ(จิตใจ) คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่พระสงฆ์ต้องรู้และเข้าใจ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของคณะสงฆ์ ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนานั้น เป็นเรื่องที่ประชาชนทั่วไปจะเข้าใจในหน้าที่ของตน การใช้ถ้อยคำ ภาษาที่ง่ายในการสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจง่ายและนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน พระสงฆ์

^{๓๔} สัมภาษณ์ พระเทพสีมาภรณ์, เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา, รองอธิการบดีวิทยาเขตนครราชสีมา, ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๓๕} สัมภาษณ์ จำลิสตรี จรรย์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๓๖} สัมภาษณ์ นางพรสวรรค์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๓๗} สัมภาษณ์ นายณกมล หวังรวมกลาง, ประธานชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราช, ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๓๘} สัมภาษณ์ นายณัฐวุฒิ นาคชลธิ์, อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา, ๑ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๓๙} สัมภาษณ์ พระครูวิริยธรรมานุศาสน์ ดร., เจ้าคณะตำบลในเมือง เขต ๑, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๐} สัมภาษณ์ พระมหาเอกรินทร์ ธมฺมรํสี, เจ้าคณะ ๖ วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร, ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

ต้องคำนึงถึงพื้นฐานในการถ่ายทอดคำสอนทางพระพุทธศาสนา ตามจริตนิสัยของประชาชนในเมือง ซึ่งมีความแตกต่างกับประชาชนที่อาศัยอยู่นอกเมือง เช่น ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมต้องมีความ กระชับไม่ยืดเยื้อ เพื่อให้ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำหลักธรรมเหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องตามครรลองคลองธรรม

๔.๕.๖ กิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา(ความรู้)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก กิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา(ความรู้)ผู้ให้สัมภาษณ์ ๘ ท่าน ได้มี ข้อคิดเห็น ตามกรอบแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาใน เขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดังต่อไปนี้

๑. การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนานั้นต้องเน้นประโยชน์ส่วนรวมในการอยู่ร่วมกันใน สังคมปัจจุบัน เช่น การมีจิตอาสา การให้ความเคารพให้เกียรติผู้อื่น การรักษาสัมบัติของส่วนรวม^{๔๑}

๒. พระสงฆ์มีส่วนสำคัญในการชี้แนะ ให้คำปรึกษา และอนุเคราะห์แก่ประชาชนทุกคน ในทุกด้านตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล^{๔๒}

๓. ประชาชนสามารถนำประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาไป ประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันของตนเองและครอบครัว^{๔๓}

๔. การที่พระสงฆ์จะหยิบยกคำสอนใดๆ ขึ้นมาเผยแผ่ ควรเรียนรู้และศึกษาธรรมะนั้นๆ ให้แตกฉาน เพื่อจะนำมาเทศน์อบรมสั่งสอนประชาชนให้ได้รับคติธรรม หลักการในการดำเนินชีวิต และนำไปถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่นเพื่อให้สนใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา^{๔๔}

๕. รูปแบบการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาต้องปรับตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ ตลอดเวลา^{๔๕}

๖. ควรมีการนำเสนอหลักธรรมที่เข้าใจง่าย ใช้ศัพท์และภาษาได้อย่างเหมาะสม ชัดเจน ตรงประเด็น มีเนื้อหาสาระที่ถูกต้อง^{๔๖}

^{๔๑} สัมภาษณ์ พระธรรมวรนายก, เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๒} สัมภาษณ์ พระเทพสีมาภรณ์, เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา, รองอธิการบดีวิทยาเขตนครราชสีมา, ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๔๓} สัมภาษณ์ จำลิสตรี จรรย์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๔} สัมภาษณ์ นางพรสวรรค์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๕} สัมภาษณ์ นายณกมล หวังรวมกลาง, ประธานชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราช, ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๖} สัมภาษณ์ นายณัฐวุฒิ นาคชลธิ, อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา, ๑ กันยายน ๒๕๖๓.

๗. เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชนยิ่งขึ้น^{๔๗}

๘. ควรมีการจัดกิจกรรมบ่อยๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงพระสงฆ์ได้อย่างเป็นกันเอง^{๔๘}

สรุปได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา(ความรู้) คือ รูปแบบการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาต้องปรับตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป มีการนำเสนอหลักธรรมที่เข้าใจง่าย ใช้ศัพท์และภาษาได้อย่างเหมาะสม ชัดเจน ตรงประเด็น มีเนื้อหาสาระที่ถูกต้อง การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนานั้นต้องเน้นประโยชน์ส่วนรวมในการอยู่ร่วมกันในสังคมปัจจุบัน เช่น การมีจิตอาสา การให้ความเคารพให้เกียรติผู้อื่น การรักษาสมบัติของส่วนรวม ประชาชนสามารถนำประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันของตนเองและครอบครัว

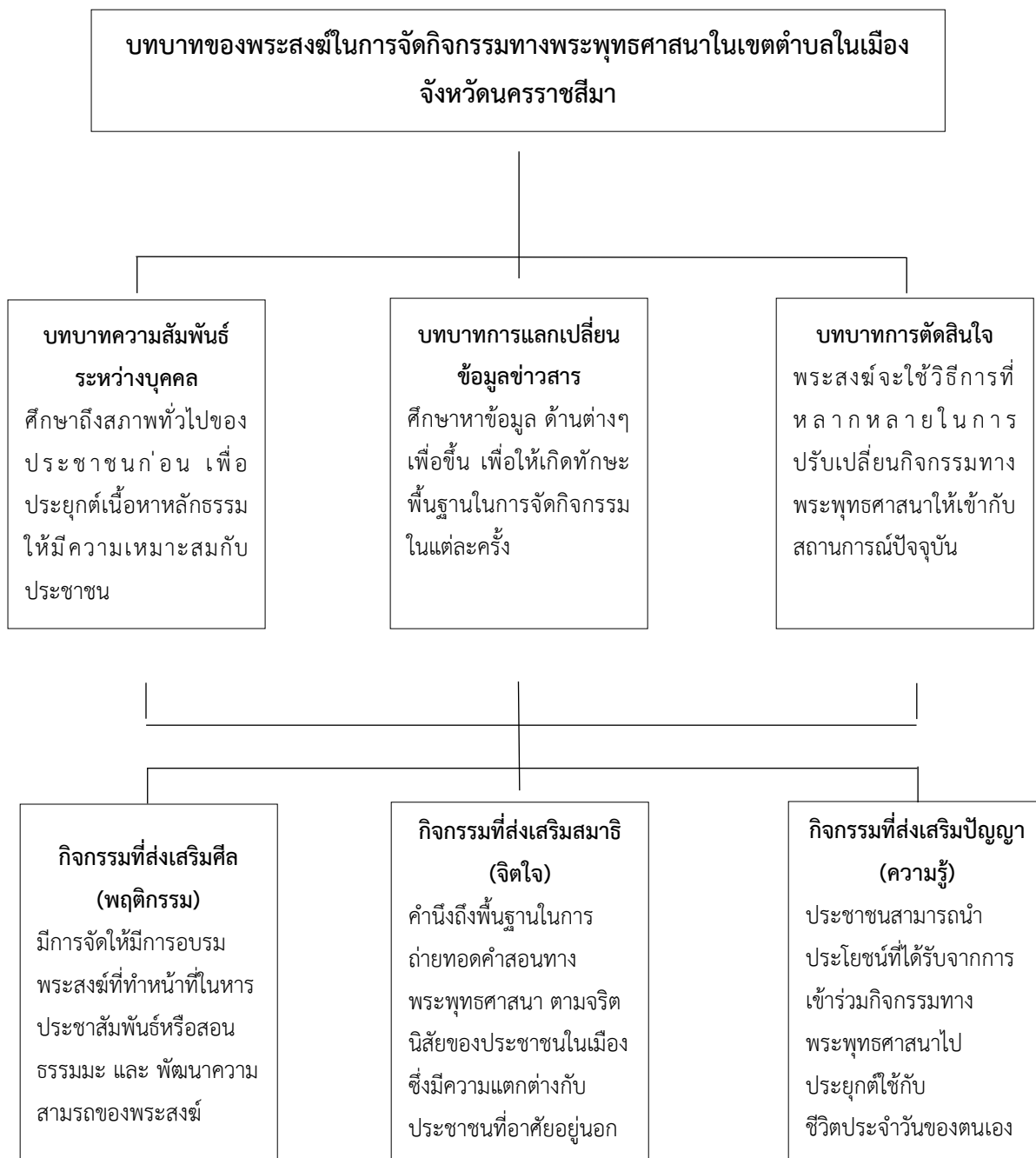
^{๔๗} สัมภาษณ์ พระครูวิริยธรรมานุศาสน์ ดร., เจ้าคณะตำบลในเมือง เขต ๑, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๘} สัมภาษณ์ พระมหาเอกรินทร์ ธมมรสี, เจ้าคณะ 6 วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร, ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๔.๖ องค์ความรู้

๔.๖.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา” ทำให้ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ใหม่ ที่สามารถนำไปประโยชน์ตามแผนภาพที่ ๔.๑ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา” ทั้ง ๖ ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

๑. ด้านบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พระสงฆ์ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีความพร้อมทั้งวุฒิภาวะ มีความรู้ มีทักษะในด้านต่างๆ หลายด้านเพื่อนำมาประกอบในการเผยแผ่ธรรมะ ทั้งด้านวิชาชีพ การค้นคว้าความรู้ ความรู้พื้นฐาน ความเข้าใจ เกี่ยวกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในเมือง เป็นสิ่งที่สำคัญ เพื่อดึงดูดให้ประชาชนทุกช่วงวัยให้ความสนใจ เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา นำไปปรับปรุงในการดำเนินชีวิต และติดต่อประสานสัมพันธ์กิจกรรมให้ ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับทราบด้วย เพื่อที่ส่วนงานหน่วยงานต่างๆได้เข้าร่วมกิจกรรมกับประชาชน

๒. ด้านบทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาต้องมีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมให้ประชาชน หน่วยงานราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อทำให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพ โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมที่เหมือนกัน และประยุกต์ให้เข้ากับสภาพความเป็นอยู่ขอประชาชนในเมือง ตามความเหมาะสมของแต่ละวัดแต่ละชุมชน การจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต้องคำนึงถึงรูปแบบ คำสั่งนโยบายแบบแผนของมหาเถรสมาคมและสำนักงานพระพุทธศาสนา

๓. ด้านบทบาทการตัดสินใจ พระสงฆ์มีหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ความรู้ประชาชนตามหลักคำสอนให้ถูกต้อง และตามนโยบายเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาเถรสมาคม การบริหารจัดการเผยแผ่ ต้องกำหนดนโยบายแบบแผน การประสานงาน เพื่อนำมาแก้ไขปัญหา อุปสรรคของกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย การจัดกิจกรรมพระสงฆ์จะประสานของความร่วมมือในด้านงบประมาณจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานเอกชน และประชาชนผู้มีจิตศรัทธา ในการของบประมาณสนับสนุนในการจัดกิจกรรม

๔. ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมศีล(พฤติกรรม) พระสงฆ์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพระพุทธศาสนาโดยตรงอยู่แล้ว การเทศนา การสวดมนต์ในวันธรรมสวนะ หรือในโอกาสต่างๆ ซึ่งพระสงฆ์ได้ทำเป็นกิจของสงฆ์เป็นประจำทุกวัน ตลอดทั้งปี มีการเทศนาทุกวันพระ ๘ คำ, ๑๔ คำ และ ๑๕ คำทุกวัด ในเขตตำบลในเมือง และทุกวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงความสำคัญของวันนั้นๆ การเผยแผ่ศาสนา โดยอาศัยความสามารถและวิธีการใช้หลักวาทศิลป์ เพื่อดึงดูดความสนใจแก่ผู้รับฟัง เพื่อให้เข้าใจได้ง่าย ปัจจุบันระบบการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิตของทุกๆ คน ด้วยเหตุนี้พระสงฆ์จึงต้องใช้สื่อเหล่านี้ในการเผยแผ่หลักธรรมในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อเข้าถึงประชาชนได้อย่างสะดวก และต้องมีการเข้าถึง

ประชาชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างความคุ้นเคยให้กับประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

๕. ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ(จิตใจ) การเผยแพร่พระพุทธศาสนานั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่พระสงฆ์ต้องรู้และเข้าใจในหน้าที่ที่ตนกระทำอยู่ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของคณะสงฆ์ ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนานั้นเป็นเรื่องที่ประชาชนทั่วไปจะเข้าใจในหน้าที่ของตน การใช้ถ้อยคำภาษาที่ง่ายในการสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจง่ายและนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน พระสงฆ์ต้องคำนึงถึงพื้นฐานในการถ่ายทอดคำสอนทางพระพุทธศาสนา ตามจิตนิสัยของประชาชนในเมือง ซึ่งมีความแตกต่างกับประชาชนที่อาศัยอยู่นอกเมือง เช่น ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมต้องมีความกระชับไม่ยืดเยื้อ เพื่อให้ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำหลักธรรมเหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องตามครรลองคลองธรรม

๖. ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา(ความรู้) รูปแบบการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาต้องปรับตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป มีการนำเสนอหลักธรรมที่เข้าใจง่าย ใช้ศัพท์และภาษาได้อย่างเหมาะสม ชัดเจน ตรงประเด็น มีเนื้อหาสาระที่ถูกต้อง การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนานั้นต้องเน้นประโยชน์ส่วนรวมในการอยู่ร่วมกันในสังคมปัจจุบัน เช่น การมีจิตอาสา การให้ความเคารพให้เกียรติผู้อื่น การรักษาสมบัติของส่วนรวม ประชาชนสามารถนำประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันของตนเองและครอบครัว

๔.๖.๒ องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา” ทำให้ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปประโยชน์ตาม แผนภาพที่ ๔.๖ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๖ องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๒ สรุปผลการสังเคราะห์งานวิจัย เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา” พิจารณาโดยรายด้านได้ดังนี้

๑. ด้านบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พระสงฆ์มีความรู้ ความสามารถ มีความพร้อมทั้งวุฒิภาวะ รู้เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของประชาชน เพื่อนำมาประกอบในการเผยแพร่ธรรมะ ให้สอดคล้องกับสังคมความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเมือง เป็นสิ่งที่สำคัญให้ประชาชนทุกช่วงวัยให้ความสนใจ และได้รับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา นำไปปรับปรุงในการดำเนินชีวิต

๒. ด้านบทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การดำเนินการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในปัจจุบันต้องประยุกต์ให้เข้ากับ สภาพความเป็นอยู่ขอประชาชนในเมือง ตามความเหมาะสมแต่ละวัดแต่ละชุมชน พระสงฆ์ต้องศึกษาหาข้อมูล ด้านต่างๆ เพื่อขึ้น เพื่อให้เกิดทักษะพื้นฐานในการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง โดยคำนึงถึงรูปแบบ คำสั่ง นโยบายแบบแผนของมหาเถรสมาคมและสำนักงานพระพุทธศาสนา

๓. ด้านบทบาทการตัดสินใจ การบริหารจัดการเผยแผ่ ต้องกำหนดนโยบายแบบแผนการประสานงาน เพื่อนำมาแก้ไขปัญหา อุปสรรคของกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย การจัดหาบุคลากรหรือสร้างทีมงานในการทำงาน นำข้อเสนอแนะของประชาชนมาปรับปรุงแก้ไขกับการบริหารจัดการในการจัดกิจกรรม พระสงฆ์มีหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ความรู้ประชาชนตามหลักคำสอนให้ถูกต้อง มีการประสานของความร่วมมือในด้านงบประมาณจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานเอกชน และประชาชนผู้มีจิตศรัทธา ในการสนับสนุนการจัดกิจกรรม

๔. ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมศีล(พฤติกรรม) การพัฒนาด้านความรู้แก่พระสงฆ์ในการเผยแผ่ในเชิงรุก คือ การเข้าถึงประชาชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการสร้างความคุ้นเคยให้กับประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้นำหลักธรรมไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

๕. ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ(จิตใจ) พระสงฆ์ต้องคำนึงถึงพื้นฐานในการถ่ายทอดคำสอนทางพระพุทธศาสนา ตามจริตนิสัยของประชาชน การใช้ถ้อยคำ ภาษาที่ง่ายในการสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจง่ายและนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

๖. ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา(ความรู้) รูปแบบการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาต้องปรับตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนานั้นต้องเน้นประโยชน์ส่วนรวมในการอยู่ร่วมกันในสังคมปัจจุบัน เช่น การมีจิตอาสา การให้ความเคารพให้เกียรติผู้อื่น การรักษาสมบัติ

ของสวนรวม ประชาชนสามารถนำประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาไป
ประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันของตนเองและครอบครัว

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา” มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- ๒) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินตามการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยเป็นวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และ เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ประชาชนในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง จากสูตรของ Taro Yamane ใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๕๐ คน จากประชากรทั้งหมด ๖๕๗ คน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๘ รูป/คน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกล่าวถึงประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

๕.๑.๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ พบว่าเป็นเพศหญิง มีจำนวน ๑๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๐ อายุ ๒๑-๖๐ ปี มีจำนวน ๑๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๐ อาชีพรับจ้าง มีจำนวน ๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๔ การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวน ๑๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๔ ตามลำดับ

๕.๑.๒ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง

ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ โดยภาพรวม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๘$, S.D. = ๐.๓๔๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ ดังนี้

๑. ด้านบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ ด้านบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๗$, S.D. = ๐.๓๕๖)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ พระสงฆ์ถ่ายทอดข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๗๙$, S.D. = ๐.๕๒๙) ได้รับการสนับสนุนการทำกิจกรรมทางพระพุทธ ศาสนาจากพระสงฆ์ในด้านต่างๆ ($\bar{X} = ๔.๕๐$, S.D. = ๐.๖๗๘) มีความยุติธรรมปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรงไม่มีความลำเอียง ($\bar{X} = ๔.๓๘$, S.D. = ๐.๗๕๓) พระสงฆ์เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการตัดสินใจในการทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = ๔.๑๙$, S.D. = ๐.๕๓๘) ได้รับคำแนะนำจากพระสงฆ์เมื่อได้รับมอบหมายงานด้านกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ไม่คุ้นเคย ($\bar{X} = ๔.๑๙$, S.D. = ๐.๖๒๑) รู้สึกอบอุ่นเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับพระสงฆ์ ($\bar{X} = ๔.๑๙$, S.D. = ๐.๖๘๓) ตามลำดับ

๒. ด้านบทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ ด้านบทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๙$, S.D. = ๐.๔๐๒)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ รับมอบหมายหน้าที่การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = ๔.๖๔$, S.D. = ๐.๖๐๖) ได้รับการสนับสนุนให้ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = ๔.๕๐$, S.D. = ๐.๖๔๘) เข้าร่วมประชุมการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = ๔.๔๔$, S.D. = ๐.๖๙๓) แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๒๘$, S.D. = ๐.๖๒๒) กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าถึงใน

ชุมชนท้องถิ่น ($\bar{X} = ๔.๒๘$, S.D. = ๐.๖๖๖) รับทราบข้อมูลการจัดทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = ๔.๒๒$, S.D. = ๐.๖๙๘) ตามลำดับ

๓.ด้านบทบาทการตัดสินใจ ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ ด้านบทบาทการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๐$, S.D. = ๐.๕๐๐)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ พระสงฆ์มีส่วนร่วมนำเสนอการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = ๔.๕๐$, S.D. = ๐.๖๕๔) พระสงฆ์มีส่วนร่วมจัดทำงบประมาณการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = ๔.๔๔$, S.D. = ๐.๗๐๕) พระสงฆ์มีส่วนร่วมปรับปรุงรูปแบบและวิธีการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = ๔.๔๓$, S.D. = ๐.๗๒๖) พระสงฆ์มีส่วนปรับเปลี่ยนกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาตามสถานการณ์ ($\bar{X} = ๔.๔๐$, S.D. = ๐.๙๔๕) พระสงฆ์มีส่วนร่วมเสนอแนะปัญหาและอุปสรรค กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่อาจเกิดขึ้น ($\bar{X} = ๔.๓๙$, S.D. = ๐.๖๓๙) พระสงฆ์มีส่วนร่วมจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่เป็นระบบ ($\bar{X} = ๔.๒๔$, S.D. = ๐.๖๗๗) ตามลำดับ

๔.ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมศีล(พฤติกรรม) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมศีล (พฤติกรรม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๕$, S.D. = ๐.๓๘๒)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ดังนี้ พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการสวดมนต์ ($\bar{X} = ๔.๗๖$, S.D. = ๐.๕๑๙) พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการนั่งสมาธิ ($\bar{X} = ๔.๕๕$, S.D. = ๐.๕๘๐) พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการฟังพระธรรมเทศนา ($\bar{X} = ๔.๔๒$, S.D. = ๐.๕๙๘) พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการสนทนาธรรม ($\bar{X} = ๔.๓๘$, S.D. = ๐.๖๘๕) พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอบรมธรรมะ ($\bar{X} = ๔.๓๔$, S.D. = ๐.๖๖๖) จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการเดินจงกรม ($\bar{X} = ๔.๒๗$, S.D. = ๐.๖๕๑) ตามลำดับ

๕.ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ(จิตใจ) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ (จิตใจ) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๓$, S.D. = ๐.๐๔๓)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการสวดมนต์ ($\bar{X} = ๔.๕๖$, S.D. = ๐.๖๓๓) พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการเดินจงกรม ($\bar{X} = ๔.๕๐$, S.D. = ๐.๖๔๘) พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการสวดอารมณ์ ($\bar{X} = ๔.๔๒$, S.D. = ๐.๗๑๙) จัดให้มีการปฏิบัติธรรม

วิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการฟังพระธรรมเทศนา ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.630) พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการผลัดเปลี่ยนอิริยาบถ และการกำหนดต้นจิต เพื่อให้เกิดสติสัมปชัญญะ ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.664) พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการนั่งสมาธิ ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.660) ตามลำดับ

๖.ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา(ความรู้) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา (ความรู้) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.344)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนามีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเอง ครอบครัว และชุมชน ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.454) ท่านได้รับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.564) สามารถแนะนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาไปถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่นได้ ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.707) พระสงฆ์สอนให้ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกับการอยู่ร่วมกันในสังคม ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.631) สามารถประยุกต์หลักธรรมที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.575) นำเอาหลักของการปฏิบัติวิปัสสนามาควบคุมจิตใจให้สุขุมเยือก

๕.๑.๓ ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ภาพรวมความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.705$) โดยด้านที่มีความสัมพันธ์ในลำดับแรกคือ บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($r = 0.642$) รองลงมาคือ บทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ($r = 0.547$) สุดท้ายคือ บทบาทการตัดสินใจ ($r = 0.525$)

๕.๑.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา” ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ดังนี้

ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

๑.ด้านบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

วัยกัน

- เนื้อหาของข้อมูลที่พระสงฆ์ถ่ายทอดเข้าถึงยากกับความหลากหลายของประชาชนต่าง
- การประชาสัมพันธ์เรื่องขยายเสียงที่มีความดังเบาในพื้นที่จัดกิจกรรม
- สถานที่ในการจัดกิจกรรมคับแคบ

๒.ด้านบทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

- ต้องการเนื้อหาที่หลากหลาย เข้าใจง่าย และใกล้เคียงกับชีวิตประจำวัน เพื่อนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต
- การอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม

๓.ด้านบทบาทการตัดสินใจ

- อยากให้มีการแลกเปลี่ยนเพื่อรับฟังปัญหา
- งบประมาณในการสนับสนุนจัดกิจกรรม
- บางวัดขาดบุคลากรในการทำงาน และทีมงานไม่เข้มแข็ง

๔.ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมศีล(พฤติกรรม)

- ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม
- อยากให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอบรมธรรมะ
- ขาดแรงจูงใจในการชักจูงประชาชน ให้ปฏิบัติตามและนำไปปฏิบัติ

๕.ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ(จิตใจ)

- อยากให้มีภาพประกอบในการบรรยาย
- พระสงฆ์มีความเข้มงวดในการสั่งสอนมากเกินไป
- ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมนานจนเกินไป

๖.ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา(ความรู้)

- การใช้ภาษาของพระสงฆ์ที่เป็นทางการมากเกินไป
- อยากให้พูดคุยแบบเป็นกันเอง
- อยากได้เนื้อหาข้อมูลที่ไม่ซับซ้อน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

๑.ด้านบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

- ควรศึกษาถึงสภาพทั่วไปของประชาชน เพื่อปรับเนื้อหาหลักธรรมให้เข้ากับวัยของประชาชนแต่ละคน
- ควรติดต่อเจ้าหน้าที่ ในการติดตั้งอุปกรณ์เครื่องขยายเสียง เพื่อให้ได้ยินข่าวสารในการประชาสัมพันธ์ทั่วถึงบริเวณ
- ควรจัดสรรสถานที่ในการจัดแต่ละกิจกรรมตามความเหมาะสม

๒.ด้านบทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

- พระสงฆ์ควรศึกษาหาข้อมูล ด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดทักษะพื้นฐานในการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง
- ควรมีการเตรียมความพร้อมในการอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม

๓.ด้านบทบาทการตัดสินใจ

- พระสงฆ์ควรมีปฏิสัมพันธ์กับประชาชนมากขึ้น
- พระสงฆ์ควรขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ควรมีการจัดหาบุคลากรหรือสร้างทีมงานในการทำงาน

๔.ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมศีล(พฤติกรรม)

- ควรควบคุมระยะเวลาในการจัดกิจกรรม
- ควรจัดกิจกรรมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอบรมเช่นการแลกเปลี่ยนข้อมูลธรรมะระหว่างประชาชนที่ร่วมกิจกรรม
- ควรมีการจัดให้มีการอบรมพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ในหารประชาสัมพันธ์หรือสอนธรรมะ และ พัฒนาความสามารถของพระสงฆ์

๕.ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ(จิตใจ)

- ควรหาอุปกรณ์ในการฉายภาพประกอบในการเทศน์บรรยายเพื่อให้เข้าใจในเนื้อหาที่พระสงฆ์ถ่ายทอด
- ควรลดหย่อนความเข้มงวด เพื่อเพิ่มความผ่อนคลายในการปฏิบัติธรรม
- ควรกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจน

๖. ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา(ความรู้)

- ด้วยความหลากหลายของช่วงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมควรมีการใช้ภาษาท้องถิ่นในบางครั้ง
- ควรมีการพูดคุยแบบเป็นกันเอง เพื่อให้เกิดบรรยากาศในการร่วมกิจกรรม
- พระสงฆ์ควรจัดหาข้อมูลในการสื่อสารและปรับปรุงในเนื้อหาที่ถ่ายทอด

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา” ทั้ง ๖ ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

๑. ด้านบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ ด้านบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๗$, S.D. = ๐.๓๕๖) แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ถ่ายทอดข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างเหมาะสม ได้รับการสนับสนุนการทำกิจกรรมทางพระพุทธ ศาสนาจากพระสงฆ์ในด้านต่างๆ มีความยุติธรรม ปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรงไม่มีความลำเอียง พระสงฆ์เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการตัดสินใจในการทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ได้รับคำแนะนำจากพระสงฆ์เมื่อได้รับมอบหมายงานด้านกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ไม่คุ้นเคย รู้สึกอบอุ่นเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา กับพระสงฆ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชนิษฐา วิเศษสาร และมุกดา ศรียงค์** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “จิตวิทยาสังคมและมนุษย์สัมพันธ์” ผลวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน อยู่ในระดับมาก^{๑๑๔}

๒. ด้านบทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ ด้านบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๙$, S.D. = ๐.๔๐๒) แสดงให้เห็นว่า รับมอบหมายหน้าที่การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ได้รับการสนับสนุนให้ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เข้าร่วมประชุมการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าถึงในชุมชนท้องถิ่น รับทราบข้อมูลการจัดทำกิจกรรมทางพระพุทธ ศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

^{๑๑๔} ชนิษฐา วิเศษสาร และมุกดา ศรียงค์, จิตวิทยาสังคมและมนุษย์สัมพันธ์, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, ๒๕๖๖), หน้า ๙.

ปราชญา กล้าผจญ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา” ผลวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน อยู่ในระดับมาก^{๑๑๕}

๓. **ด้านบทบาทการตัดสินใจ** ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ ด้านบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๐$, S.D. = ๐.๕๐๐) แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์มีส่วนร่วมนำเสนอการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์มีส่วนร่วมจัดหางบประมาณการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์มีส่วนร่วมปรับปรุงรูปแบบและวิธีการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์มีส่วนร่วมปรับเปลี่ยนกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาตามสถานการณ์ พระสงฆ์มีส่วนร่วมเสนอแนะปัญหาและอุปสรรค กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่อาจเกิดขึ้น พระสงฆ์มีส่วนร่วมจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่เป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตูลา มหาพสุธานนท์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “หลักการจัดการ หลักการ ทำเรือแหลมฉบัง” ผลวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน อยู่ในระดับมาก^{๑๑๖}

๔. **ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมศีล(พฤติกรรม)** ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ ด้านบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๕$, S.D. = ๐.๓๘๒) แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการสวดมนต์ พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการนั่ง พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการฟังพระธรรมเทศนา พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการสนทนาธรรม พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอบรมธรรมะ พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการเดินจงกลม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมณ อมรวิวัฒน์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “หลักการบริหารจัดการทางการศึกษาตามนัยแห่งพุทธธรรม” ผลวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน อยู่ในระดับมาก^{๑๑๗}

๕. **ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ(จิตใจ)** ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ ด้านบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๓$, S.D. = ๐.๐๔๓) แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการสวดมนต์ พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการเดินจงกลม พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการสวดอารมณ์ พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการฟังพระธรรมเทศนา พระสงฆ์จัดให้มี

^{๑๑๕} ปราชญา กล้าผจญ, พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐), หน้า ๓๔.

^{๑๑๖} ตูลา มหาพสุธานนท์, หลักการจัดการ หลักการ, ทำเรือแหลมฉบัง LAEM CHABANG PORT, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตำรวจ, ๒๕๔๖), หน้า ๔๖.

^{๑๑๗} สุมณ อมรวิวัฒน์, หลักการบริหารจัดการทางการศึกษาตามนัยแห่งพุทธธรรม. (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๔), หน้า ๓๕.

การปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการปลดปล่อยอริยาบถและการกำหนด
 ตันจิต เพื่อให้เกิดสติสัมปชัญญะ พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความ
 สงบด้วยการนั่งสมาธิ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง
 “วินัยเรื่องใหญ่กว่าที่คิด” ผลวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียด
 ในแต่ละด้าน อยู่ในระดับมาก^{๑๑๘}

๖. ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา(ความรู้) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของ
 พระสงฆ์ ด้านบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๘$, S.D. = ๐.๓๙๔)
 แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเอง ครอบครัว
 และชุมชน สามารถแนะนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาไปถ่ายทอด
 ให้กับบุคคลอื่นได้ พระสงฆ์สอนให้ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกับการอยู่ร่วมกันในสังคม สามารถ
 ประยุกต์หลักธรรมที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน นำเอาหลักของการปฏิบัติ
 วิปัสสนามาควบคุมจิตใจให้สุขุมเยือกเย็นตัดสินใจโดยใช้สติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธรรม
 ปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธธรรม” ผลวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ
 เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน อยู่ในระดับมาก^{๑๑๙}

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขต
 ตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยจึงสรุปข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขต
 ตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยจึงสรุปข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ดังนี้

๑. ควรมีการกำหนดนโยบายและแบบแผนการปฏิบัติงาน ในการจัดกิจกรรมทาง
 พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ให้มีความชัดเจน เช่น วางแผนการทำงานเป็นทีมตามนโยบายแบบแผน
 เชิงรุก รวมทั้งนำแผนปฏิบัติการไปวิเคราะห์หาจุดอ่อน จุดแข็ง และอุปสรรค เพื่อเป็นประโยชน์ต่อ
 การพัฒนาการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในอนาคต

๒. จัดการประชุมวางแผน อบรม เทคนิค และพัฒนาความรู้ความสามารถของพระสงฆ์ใน
 การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

^{๑๑๘} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), วินัยเรื่องใหญ่กว่าที่คิด, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๓๘),
 หน้า ๕๔

^{๑๑๙} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พุทธธรรม, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๔๐

๓. ควรมีการประชาสัมพันธ์ และประสานของความร่วมมือในด้านงบประมาณจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานเอกชน และประชาชนผู้มีจิตศรัทธา ในการของบประมาณสนับสนุนในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

๔. พระสงฆ์ควรกำหนดนโยบายแบบแผน การประสานงาน เพื่อนำมาแก้ไขปัญหาคอขวดของกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาเถรสมาคม

๕. คณะสงฆ์ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ควรมีการส่งเสริมพระสงฆ์การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในรูปแบบใหม่ๆ ให้ประชาชนมีความน่าสนใจเพิ่มขึ้น และให้การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นไปในรูปแบบเดียวกัน

๖. ด้านเนื้อหาหลักธรรม ควรมีการกำหนดให้ชัดเจนเหมาะสมกับสภาพทั่วไปของประชาชน เพื่อต่อการรับรู้และสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

๗. ด้านสถานที่ สื่อในการจัดกิจกรรม ควรมีการเตรียมความพร้อมให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมในแต่ละกิจกรรม และ อำนวยต่อประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยจึงสรุปข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ดังนี้

๑. จัดทำหลักสูตรอบรมส่งเสริมพระสงฆ์ ให้มีความรู้ ความสามารถ มีความพร้อมทั้งวุฒิภาวะ รู้เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของประชาชน เพื่อนำมาประกอบในการเผยแผ่ธรรมะ ให้สอดคล้องกับสังคมความเป็นอยู่ของประชาชน

๒. การสร้างระบบเครือข่ายพระสงฆ์การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง แต่ละวัดเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้แนวทางในการปฏิบัติและการพัฒนา

๓. ติดต่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้ ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับทราบด้วย เพื่อที่ส่วนงาน หน่วยงานต่างๆได้เข้าร่วมกิจกรรมกับประชาชน

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยจึงสรุปข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ดังนี้

๑. ควรศึกษางานวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อหาข้อมูลเปรียบเทียบนำไปพัฒนาต่อไป

๒. ควรศึกษางานวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

๓. ควรศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทาง
พระพุทธศาสนา เพื่อนำผลการศึกษาไปปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความ
เข้าใจในหลักธรรมต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาภิกัน ๒๕๐๐.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กรมการศาสนา, กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, พ.ศ. ๒๕๔๐.

ชนิษฐา วิเศษสาร และมุกดา ศรียงค์. จิตวิทยาสังคมและมนุษย์สัมพันธ์, กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, ๒๕๒๖ บุญศรี พานะจิตต์, ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด, กรุงเทพมหานคร : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๔๕.

จิตยา สุวรรณชนู. พัฒนาการ : ความคาดหวังบทบาทของพัฒนาการคณะกรรมการหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ระดับตำบล : ส่วนท้องถิ่น สังคมวิทยา, กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิชย์, ๒๕๒๗.

ตุลา มหาพสุธานนท์. หลักการจัดการ หลักการ, ท่าเรือแหลมฉบัง LAEM CHABANG PORT, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ตำรวจ, ๒๕๔๖.

ทิตนา แหมมณี และคนอื่นๆ, หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

บุญศรี พานะจิตต์, ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด, กรุงเทพมหานคร : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๔๕.

ประภาพิศ สัญชาติเจตน์. จิตวิทยาสังคม, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง, ๒๕๒๔,

ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง. **สถานภาพและบทบาท**, กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระครูพินิตปริยัติกิจ (สมบัติ วรรณโม), **รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดใน เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒**, วารสารสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ กรกฎาคม – กันยายน ๒๕๖๑.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), **พุทธบริษัทกับพระธรรมวินัย**, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญา ๒๕๓๒.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). **ศาสนาและเยาวชน**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๓๓.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), **การศึกษาที่สากลบนพื้นฐานแห่งภูมิปัญญาไทย**, กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป, ๒๕๓๔.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **วินัยเรื่องใหญ่กว่าที่คิด**, กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๓๘.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **พุทธธรรม**, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

พระเมธีธรรมมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต), **การปกครองคณะสงฆ์ไทย**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, กรุงเทพมหานคร : มุลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙.

พระมหาอุทัย ญาณวโร. **พุทธวิถีแห่งสังคม**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสาร, ๒๕๓๘.

พัฒน์ บุญยรัตพันธุ์. **การสร้างพลังชุมชนและการพัฒนาชนบท**, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์, ๒๕๒๗.

พัชนี วรกวิน. **จิตวิทยาสังคม**, กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิชย์, ๒๕๒๖.

พุทธทาสภิกขุ, **คู่มือมนุษย์**, กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๒.

พทยา สายหู. **กลไกของสังคม**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙.

ไพบูลย์ ช่างเรียน. **สารานุกรมศัพท์ทางสังคม**, กรุงเทพมหานคร : แพร่วิทยา, ๒๕๑๖ .

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์. **การมีส่วนร่วมของประชาชน**. การพัฒนาชุมชน ๒๗ (๒), ๒๕๓๑.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. **หลักการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๖.

วราคม ทีสุภะ. **สังคมวิทยาสำหรับผู้เริ่มเรียน**, กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิชย์, ๒๕๓๔.

สง่า หล่อสำราญ, **ตำนานพระพุทธสาวก**, กรุงเทพมหานคร : อักษรสยามการพิมพ์, ๒๕๔๑.

สงวนศรี สุทธิเลิศอรุณ. **จิตวิทยาสังคมเพื่อการศึกษา**, กรุงเทพมหานคร : เกรียงศักดิ์การพิมพ์, ๒๕๒๕
 สุชา จันทรเฒ. **จิตวิทยาสังคม**, กรุงเทพมหานคร : แพรววิทยา, ๒๕๒๐.

สุพาณี สฤษฏ์วานิช. **พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่ : แนวคิดและทฤษฎี**, กรุงเทพมหานคร :
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๙.

โสภา ชูพิกุลชัย. **จิตวิทยาสังคมประยุกต์**, กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิชย์, ๒๕๒๒.

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญฺโญ), **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่อง การคณะสงฆ์และ
 การพระศาสนาในทวี พลรัตน์ (บรรณาธิการ)**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช, **หลักการศึกษาศาสตร์ของพระพุทธเจ้า**, พิมพ์ครั้งที่ ๒
 กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

อคิน รพีพัฒน์.ม.ร.ว. **ชีวิตและจุดจบของสลัมกรุงเทพมหานคร แห่งหนึ่ง**. ครั้งที่๒ กรุงเทพมหานคร
 : มูลนิธิภูมิปัญญา, ๒๕๓๗.

(๒) ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์:

กรรณิกา ขวัญอารีย์. บทบาทผู้นำท้องถิ่นต่อการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กในชุมชนที่มีระดับการพัฒนา
 ต่างกัน : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสุรินทร์, **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหา
 บัณฑิต**, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕.

จักรพงษ์ ปรางค์วิเศษ. การศึกษาทัศนะของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการ
 พัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์, **ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
 การศึกษาผู้ใหญ่**, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๔๑.

งามตา สุขประเสริฐ. การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศึกษา
 เฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี, **รัฐศาสตรศาสตร
 มหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๒.

ฉลอง พันธุ์จันทร์ และคณะ. การศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในงานพัฒนาชุมชน, **วิทยานิพนธ์ศิลปศา
 สตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓.

พระสุชินนะ อนินฺทิต (พรหมนิล), บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนอำเภอแก่งกระจาน จังหวัด เพชรบุรี, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศาสดมหาบัณฑิต**, เพชรบุรี : การจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.

ชินรัตน์ สมสืบ. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๙.

ชัยพร พิบูลศิริ. พระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม, **รายงานการวิจัย**, สำนักวิจัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๐.

ณรงค์ คงนวล. บทบาทพระสงฆ์วัดชลประทานรังสฤษฎ์กับการพัฒนาสังคม, **วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ณัฐยา สัมเขียวหวาน. บทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในจังหวัดราชบุรี, **วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๑.

นุจรี เกตุปราญ์. บทบาทของประธานคณะกรรมการพัฒนาจังหวัดทั่วประเทศ ในการพัฒนาสตรี จังหวัด, **รัฐศาสนศาสดมหาบัณฑิต** บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

บุญตัง อุ่นแก้ว. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาออกโรงเรียนของคณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติ การพัฒนาชนบทระดับตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๗.

ปราชญา กล้าฉจญ **พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา** กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง , ๒๕๔๐.

นภพล เมธาวิทย์. บทบาทพระสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น, **วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏพระนคร, ๒๕๔๖.

พระครูโสภณกาญจนาภิวัฒน์ (สมาน อภิวิฑฺฒโน), บทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหาเสพติดใน อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศาสดมหาบัณฑิต**, กาญจนบุรี : การ จัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.

พรรณิกา วงษ์มิตร, บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนากับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษณีเวศน์, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

พระมหาถวิล พลเตมา, บทบาทพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษาพระครูสุธีปริยัตโยดม , **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา : สถาบันราชภัฏเลย, ๒๕๔๖.

พระมหาสุภา อุทโท. บทบาทพระสงฆ์ในทศวรรษหน้า (๒๕๔๑ – ๒๕๖๐), **วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนบัณฑิต**, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑.

พระมหาสมทรง สิริธโร, นายแพทย์ประเวส วะสี, นายสมบุรณ์ สุขสำราญ และส. ศิวรักษ์, **บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต, อ้างถึงใน พระปลัดเกียรติศักดิ์ สันทวีวรกุล, “บทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดกระบี่” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (การบริหารการศึกษา).**

วศิน อินทสระ, **พุทธวิธีในการสอน**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา, ๒๕๓๙.

สุจิน ดาววีระกุล. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน, **วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๗

สุภา อุทโท. บทบาทของพระสงฆ์ใน ๒ ทศวรรษหน้า (๒๕๔๑ – ๒๕๖๐), **วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑.

สุมน อมรวิวัฒน์, **หลักการบูรณาการทางการศึกษาตามนัยแห่งพุทธธรรม**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

เอกไชย นวลยัง. การศึกษาการมีส่วนร่วมของกลุ่มชุมชนในการบริหารการศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง, **สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต**. สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๔.

(๓) รายงานวิจัย:

ลักษณ์ นักร้อง. รายงานการวิจัยการศึกษาความเห็นด้านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม
การศึกษานอกโรงเรียนระหว่างผู้นำชุมชนและผู้จัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัด
นครปฐม, นครปฐม : ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครปฐม, ๒๕๓๘.

(๔) สัมภาษณ์

สัมภาษณ์ จำสืบทรี จรรย์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

_____ . นางพรสวรรค์ งามโคกสูง, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

_____ . นายณัฐวุฒิ นาคชลธิ, อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา, ๑ กันยายน ๒๕๖๓.

_____ . นายนภดล หวังรวมกลาง, ประธานชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราช, ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓.

_____ . พระครูวิริยธรรมานุศาสน์ ดร., เจ้าคณะตำบลในเมือง เขต ๑, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

_____ . พระเทพสีมาภรณ์, เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา ,รองอธิการบดีวิทยาเขตนครราชสีมา,
๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

_____ . พระธรรมวรนายก, เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

_____ . พระมหาเอกรินทร์ ธมมรสี, เจ้าคณะ ๖ วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร, ๓๑ สิงหาคม
๒๕๖๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

๒. ภาษาอังกฤษ

(I) Books:

Chon, J.M. and Upoff, N.T. “Participation’s Place in Rural Development : Seeking Clarity through Specifity,” Worle Development.๘(๓), (๑๙๘๐).

Bartz, A.E., Basic Statistical Concepts, ๔th ed, p. ๘๔.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง : บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขต

ตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา” ซึ่งท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม โปรดตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นของท่านอย่างแท้จริง ให้ครบถ้วนทุกข้อคำถาม คำตอบของท่านผู้วิจัยจะรักษาไว้เป็นความลับ และจะไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของท่าน หรือหน่วยงานที่ท่านรับผิดชอบ เนื่องจากผู้วิจัยจะนำคำตอบของท่านไปใช้วิเคราะห์ในภาพรวมเท่านั้น

แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น ๔ ส่วนคือ

ตอนที่ ๑ สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ตามแนวคิด ทฤษฎี การมีบทบาท ๓ ด้าน

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ตามแนวคิด ทฤษฎี ตามหลักไตรสิกขา ๓ ด้าน

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ การมีบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Question)

ผู้วิจัยหวังว่า จะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากท่าน ในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ เป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

.....

(พระมหาพงศ์ปณต ญาณเวที)

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๖๓

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง : บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขต
ตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง

ตอนที่ ๑ สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน [] หน้าข้อความตามความเป็นจริง

๑. เพศ

[] ชาย

[] หญิง

๒.อายุ

[] ต่ำกว่า ๒๐ ปี

[] ๒๐ – ๖๐ ปี

[] ๖๐ ปีขึ้นไป

๓.อาชีพ

[] นักเรียน

[] รับจ้าง

[] ค้าขาย

[] รับราชการ และ รัฐวิสาหกิจ

[] อื่นๆ.....

๔.ระดับการศึกษา

[] ต่ำกว่า ปริญญาตรี

[] ปริญญาตรี

[] สูงกว่า ปริญญาตรี

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับความคิดเห็นว่าท่านมีความคิดเห็นต่อเรื่องนี้ในระดับใด ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง โดยกำหนดระดับคะแนน ดังนี้

- ๕ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับระดับมากที่สุด
 ๔ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับระดับมาก
 ๓ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับระดับปานกลาง
 ๒ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับระดับน้อย
 ๑ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับระดับน้อยที่สุด

ข้อ	บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล						
๑.	พระสงฆ์ถ่ายทอดข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างเหมาะสม					
๒.	พระสงฆ์เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการตัดสินใจในการทำกิจกรรมทางพุทธศาสนา					
๓.	ได้รับการสนับสนุนการทำกิจกรรมทางพระพุทธ ศาสนาจากพระสงฆ์ในด้านต่างๆ					
๔.	ได้รับคำแนะนำจากพระสงฆ์เมื่อได้รับมอบหมายงานด้านกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ไม่คุ้นเคย					
๕.	เข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับพระสงฆ์ได้อย่างเหมาะสม					
๖.	รู้สึกอบอุ่นเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับพระสงฆ์					
บทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร						
๑.	เข้าร่วมประชุมการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา					

ข้อ	บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๒.	รับทราบข้อมูลการจัดทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา					
๓.	รับมอบหมายหน้าที่การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา					
๔.	แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม					
๕.	ได้รับการสนับสนุนให้ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา					
๖.	กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าถึงในชุมชนท้องถิ่น					
บทบาทการตัดสินใจ						
๑.	พระสงฆ์มีส่วนร่วมแนะนำเสนอการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา					
๒.	พระสงฆ์มีส่วนร่วมจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่เป็นระบบ					
๓.	พระสงฆ์มีส่วนร่วมจัดทำงบประมาณการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา					
๔.	พระสงฆ์มีส่วนปรับเปลี่ยนกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาตามสถานการณ์					
๕.	พระสงฆ์มีส่วนร่วมปรับปรุงรูปแบบและวิธีการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา					
๖.	พระสงฆ์มีส่วนร่วมเสนอแนะปัญหาและอุปสรรค กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่อาจเกิดขึ้น					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ตามแนวคิด ทฤษฎี ตามหลักไตรสิกขา ๓ ด้าน

ข้อ	บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
กิจกรรมที่ส่งเสริมศีล (พฤติกรรม)						
๑.	พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการสวดมนต์					
๒.	พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการฟังพระธรรมเทศนา					
๓.	พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการนั่งสมาธิ					
๔.	พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการเดินจงกลม					
๕.	พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการสนทนาธรรม					
๖.	พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอบรมธรรมะ					
กิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ (จิตใจ)						
๑.	พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการสวดมนต์					
๒.	พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการนั่งสมาธิ					
๓.	พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการเดินจงกลม					
๔.	พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการฟังพระธรรมเทศนา					
๕.	พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการสอบอารมณ์					
๖.	พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการผลัดเปลี่ยนอิริยาบถและการกำหนดต้นจิต เพื่อให้เกิดสติสัมปชัญญะ					
กิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา (ความรู้)						
๑.	ท่านได้รับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม					

ข้อ	บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๒.	พระสงฆ์สอนให้ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคม					
๓.	การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนามีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเอง ครอบครัว และชุมชน					
๔.	สามารถประยุกต์หลักธรรมที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน					
๕.	สามารถแนะนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาไปถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่นได้					
๖.	นำเอาหลักของการปฏิบัติวิปัสสนามาควบคุมจิตใจให้สุขุมเยือกเย็นตัดสินใจโดยใช้สติ					

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ การมีบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Question)

๑) ด้านบทบาทความสัมพันธ์

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

๒) ด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

๓) ด้านการตัดสินใจ

ปัญหาและอุปสรรค

ข้อเสนอแนะ

๔) ด้านกิจกรรมส่งเสริมศีล (พฤติกรรม)

ปัญหาและอุปสรรค

ข้อเสนอแนะ

๕) ด้านสมาธิ (จิตใจ)

ปัญหาและอุปสรรค

ข้อเสนอแนะ

๖) ด้านส่งเสริมปัญญา (ความรู้)

ปัญหาและอุปสรรค

ข้อเสนอแนะ

ขอขอบคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม
พระมหาพงศ์ปณต ญาณเวที (เชื้อเย็น)
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขต ตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา”

คำชี้แจง: แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ จะใช้สำหรับเก็บข้อมูลตามทัศนะของท่าน ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลสนทนาที่เป็นประโยชน์ต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

กรุณาตอบคำถามด้วยความเป็นจริง ผู้ศึกษาจะเก็บข้อมูลของท่านเป็นความลับและนำเสนอเป็นภาพรวมเท่านั้น ไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อสถานภาพของท่าน ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบพระคุณท่านอย่างสูงที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตอบคำถามในครั้งนี้

แบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด ๓ ตอน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ ข้อคำถามบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้บอกถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ

บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

- ๑.๑ ชื่อ.....ฉายา.....นามสกุล.....อายุ.....ปี.....
- ๑.๒ สถานภาพ.....
- ๑.๓ ตำแหน่ง.....
- ๑.๔ ระดับการศึกษา.....
- ๑.๕ อื่น (โปรดระบุ)
- ๑.๖ วัน/เวลาที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ ๒ ข้อคำถามบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง
จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง ๖ ด้าน ดังนี้

๒.๑ บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

.....

.....

๒.๒ บทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

.....

.....

๒.๓ บทบาทการตัดสินใจ

.....

.....

๒.๓ กิจกรรมที่ส่งเสริมศีล (พฤติกรรม)

.....

.....

๒.๔ กิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ (จิตใจ)

.....

.....

๒.๕ กิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา (ความรู้)

.....

.....

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง ๖ ด้าน ดังนี้

๓.๑ บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

.....

๓.๒ บทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

.....

๓.๓ บทบาทการตัดสินใจ

.....

๓.๔ กิจกรรมที่ส่งเสริมศีล (พฤติกรรม)

.....

๓.๕ กิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ (จิตใจ)

.....

๓.๖ กิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา (ความรู้)

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ตอบแบบสัมภาษณ์

พระมหาพงศ์ปณต ญาณเวที (เชื้อเย็น)

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

หนังสือขออนุญาตผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ທີ່ ໐໒ ໒໐໐໕.໒/໑ ໑໗/໒

วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน พระมหานิกัร จานตโตร, ดร.

ด้วย พระมหากษัตริย์ นายก ภาณุเวทย์ นามสกุล เชื้ออินทร์สประจัตวินิต ๒๒๐๒๐๑๔๒๐๖
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง
 จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสนคัมภีร์บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสนคัมภีร์บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออโนทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

Angela Brown

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

21/04/2021

2/15

(พระมหานิกัร ฐานุตโตโร,ดร.)

ผู้ประสานงาน : พระมหาพงศ์ปนต์ ญาณเวที

โทรติดต่อ : ๐๘๘-๕๘๒๐๔๓๗

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ก ๑๗/๕

วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เจริญพร ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต

ด้วย พระมหาพงศ์ปณต ฉายา ญาณเวที นามสกุล เชื้อเย็น รหัสประจำตัวนิสิต ๖๒๐๑๒๐๔๒๐๖ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ตรวจแล้ว

(ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต)

๓๐ มิ.ย. ๖๓

ผู้ประสานงาน : พระมหาพงศ์ปณต ญาณเวที

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๘-๔๘๒๐๔๓๗

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕/๒/๑ ๑๗๕

วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เจริญพร อาจารย์ ดร.กาญจนา คำจตุ

ด้วย พระมหากษัตริย์ บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๑๐ ทรงมีพระกรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าดำรงตำแหน่ง อาจารย์ ดร.กาญจนา คำจตุ ภาควิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาด้านหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

๒๕๖๓

ดร.กาญจนา คำจตุ

๑๗/๖/๖๓

ผู้ประสานงาน : พระมหาพงศ์ปณต ญาณเวที

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๘-๕๕๒๐๔๓๗

ที่ อว ๘๐๐๕๒/จ ๑๑๔

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุญาตตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เจริญพร รศ.เนตรชนก บัวนาค มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาพงศ์ปณต ฉายา ญาณเวที นามสกุล เชื้อเย็น รหัสประจำตัวนิสิต ๒๒๐๑๒๐๕๒๐๖
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง
จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณา
แล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณา
ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เจริญพร

ได้ตรวจแล้วเรียบร้อย

 (รศ. เนตรชนก บัวนาค)

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระมหาพงศ์ปณต ญาณเวที

โทรศัพท์ : ๐๘๘-๕๘๒๐๔๓๗

ภาคผนวก ค

ภาคผนวก ค ผลการหาค่าความสอดคล้อง IOC และค่า CVI

ผลการหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

(Index of item objective congruence = IOC)

สารนิพนธ์เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง
จังหวัดนครราชสีมา”

ผู้วิจัย : พระมหาพงศ์ปณต ญาณเวที (เชื้อเย็น)

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัด
นครราชสีมา ทั้ง ๓ ด้าน

๑. ด้านบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและประมวลผล		
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า ioc	แปลผล
๑ พระสงฆ์ถ่ายทอดข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างเหมาะสม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒ พระสงฆ์เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการตัดสินใจในการทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓ ได้รับการสนับสนุนการทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาจากพระสงฆ์ในด้านต่างๆ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔ ได้รับคำแนะนำจากพระสงฆ์เมื่อได้รับมอบหมายงานด้านกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ไม่คุ้นเคย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕ เข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับพระสงฆ์ได้อย่างเหมาะสม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๖ รู้สึกอบอุ่นเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับพระสงฆ์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒. ด้านบทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร								
๑ เข้าร่วมประชุมการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

๒	รับทราบข้อมูลการจัดทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓	รับมอบหมายหน้าที่การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔	แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕	ได้รับการสนับสนุนให้ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๖	กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าถึงในชุมชนท้องถิ่น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔. ด้านบทบาทการตัดสินใจ									
๑	พระสงฆ์มีส่วนร่วมนำเสนอการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒	พระสงฆ์มีส่วนร่วมจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่เป็นระบบ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓	พระสงฆ์มีส่วนร่วมจัดทำงบประมาณการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔	พระสงฆ์มีส่วนปรับเปลี่ยนกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาตามสถานการณ์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕	พระสงฆ์มีส่วนร่วมปรับปรุงรูปแบบและวิธีการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๖	พระสงฆ์มีส่วนร่วมเสนอแนะปัญหาและอุปสรรค กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่อาจเกิดขึ้น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

การจัดกิจกรรมตามแนวพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักของไตรสิกขา

๑. กิจกรรมที่ส่งเสริมศีล (พฤติกรรม)	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและประมวลผล		
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า ioc	แปลผล
๑ พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการสวดมนต์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒ พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการฟังพระธรรมเทศนา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓ พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการนั่งสมาธิ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔ พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการเดินจงกรม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕ พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการสนทนาธรรม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๖ พระสงฆ์จัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอบรมธรรมะ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒. กิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ (จิตใจ)								
๑ พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการสวดมนต์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒ พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการนั่งสมาธิ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓ พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการเดินจงกรม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔ พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการฟังพระธรรมเทศนา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕ พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการสวดอารมณ์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๖ พระสงฆ์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยการ-	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

	ผลัดเปลี่ยนอิริยาบถและการกำหนดต้นจิต เพื่อให้เกิดสติสัมปชัญญะ								
๓. กิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา (ความรู้)									
๑	ท่านได้รับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒	พระสงฆ์สอนให้ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การอยู่ร่วมกันในสังคม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓	การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ การพัฒนาตนเอง ครอบครัวยุ และชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔	สามารถประยุกต์หลักธรรมที่ได้รับจากการเข้าร่วม กิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕	สามารถแนะนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วม กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาไปถ่ายทอดให้กับบุคคล อื่นได้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๖	นำเอาหลักของการปฏิบัติวิปัสสนามาควบคุมจิตใจให้ สุขุมเยือกเย็นตัดสินใจโดยใช้สติ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

รับรองตามนี้

พระปลัดระพีณ พุทธิสารโ
พระปลัดระพีณ พุทธิสารโ, ผศ. ดร.
ประธานที่ปรึกษา

ผลการหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา

(Content Validity Index = CVI)

สารนิพนธ์เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง
จังหวัดนครราชสีมา”

ผู้วิจัย : พระมหาพงศ์ปณต ญาณเวที (เชื้อเย็น)

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. สภาพทั่วไป ปัญหา อุปสรรค บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาใน
เขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ข้อคำถาม	ความคิดเห็น					จำนวนผู้เชี่ยวชาญ ที่เห็นสอดคล้อง	CVI รายข้อ
๑. ท่านคิดว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ด้านบทบาทความสัมพันธ์ เป็นอย่างไร?	✓	✓	✓	✓	✓	๕	๑.๐๐
๒. ท่านคิดว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เป็นอย่างไร?	✓	✓	✓	✓	✓	๕	๑.๐๐
๓. ท่านคิดว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ด้านบทบาทการตัดสินใจเป็นอย่างไร?	✓	✓	✓	✓	✓	๕	๑.๐๐

๒. การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ข้อคำถาม	ความคิดเห็น					จำนวนผู้เชี่ยวชาญ ที่เห็นสอดคล้อง	CVI รายชื่อ
๑. ท่านคิดว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ส่งเสริมศีล (พฤติกรรม) หรือไม่ อย่างไร?	✓	✓	✓	✓	✓	๕	๑.๐๐
๒. ท่านคิดว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ส่งเสริมสมาธิ (จิตใจ) หรือไม่ อย่างไร?	✓	✓	✓	✓	✓	๕	๑.๐๐
๓. ท่านคิดว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา ส่งเสริมปัญญา (ความรู้) หรือไม่ อย่างไร?	✓	✓	✓	✓	✓	๕	๑.๐๐

หมายเหตุ : ✓ แทนค่าความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญให้คะแนน ๓ หรือ ๔

รับรองตามนี้

พระปลัดระพีณ พุทธิศักดิ์
พระปลัดระพีณ พุทธิสารโร, ผศ. ดร.
ประธานที่ปรึกษา

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบค่า
ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Try out)

ที่ อว ๘๐๐๕๒/

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

เรียน พระครูอุดมวรโณภาส เจ้าคณะตำบลในเมืองเขต ๓

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาพงศ์ปณต ฉายา ฉานเวที นามสกุล เชื้อเย็น รหัสประจำตัวนิสิต ๒๒๐๑๒๐๔๒๐๖
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง
จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระภิกษุในเขตปกครองของท่าน
จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบความ
เที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัยซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระมหาพงศ์ปณต ฉานเวที

โทรศัพท์ต่อ : ๐๘๘-๕๘๒๐๔๓๗

ภาคผนวก จ

ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha coefficient)

ผลการหาค่า Reliability (Alpha)

เรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา
ของ พระมหาพงศ์ปณต ญาณเวที (เชื้อเย็น)

Case Processing Summary

	N	%
Valid	30	100.0
Cases Excluded ^a	0	.0
Total	30	100.0

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.735	36

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	146.20	167.614	.309	.729
a2	146.43	161.978	.529	.720
a3	146.40	170.248	.063	.735
a4	146.83	162.695	.447	.722
a5	146.57	158.530	.641	.714
a6	146.53	164.120	.371	.725
b1	146.70	161.597	.471	.721
b2	146.63	165.757	.371	.727
b3	146.43	166.944	.271	.729
b4	146.70	162.493	.487	.721
b5	146.57	165.151	.324	.727
b6	146.83	168.282	.134	.733
c1	146.80	158.717	.637	.715
c2	146.83	167.868	.193	.731
c3	146.67	159.264	.543	.717

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
c4	145.67	162.299	-.139	.899
c5	146.73	163.789	.350	.725
c6	146.57	163.978	.417	.724
d1	146.37	162.999	.358	.724
d2	146.47	161.775	.425	.722
d3	146.50	163.431	.506	.722
d4	146.67	166.437	.259	.729
d5	146.70	166.079	.249	.729
d6	146.37	165.137	.295	.727
e1	146.40	163.559	.432	.723
e2	146.70	158.700	.656	.714
e3	146.53	161.706	.418	.722
e4	146.40	166.317	.278	.728
e5	146.73	161.030	.436	.721
e6	146.67	160.161	.645	.717
f1	146.53	166.533	.265	.729
f2	146.50	160.328	.500	.719
f3	146.17	170.144	.098	.734
f4	146.40	163.766	.457	.723
f5	146.83	163.937	.318	.726
f6	146.63	161.275	.399	.722

ภาคผนวก ฉ

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๑ ๑๖๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
กราบเรียน พระธรรมวรนายก เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาพงศ์ปณต ฉายา ญาณเวที นามสกุล เชื้อเย็น รหัสประจำตัวนิสิต ๖๒๐๑๒๐๔๒๐๖
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง
จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์พระเดชพระคุณได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวม
ข้อมูลในการวิจัยซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
เชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดช
พระคุณด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความเคารพอย่างสูง
(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระมหาพงศ์ปณต ญาณเวที
โทรศัพท์ : ๐๘๘-๕๘๒๐๔๓๗

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๑๑๖๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
กราบเรียน พระเทพสิมามรณ เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาพงศ์ปณต ฉายา ญาณเวที นามสกุล เชื้อเย็น รหัสประจำตัวนิสิต ๖๒๐๑๒๐๔๒๐๖
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง
จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์พระเดชพระคุณได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวม
ข้อมูลในการวิจัยซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
เชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดช
พระคุณด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความเคารพอย่างสูง
พระอัครมุนี
(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระมหาพงศ์ปณต ญาณเวที
โทรศัพท์ : ๐๘๘-๕๘๒๐๔๓๗

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๓๓๓๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุญาตให้บันทึกข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน พระครูวิริยธรรมานุสาถก์ ดร. เจ้าคณะตำบลในเมือง เขต ๑ จังหวัดนครราชสีมา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาพงศ์ปณต ฉายา ญาณเวที นามสกุล เชื้อเย็น รหัสประจำตัวนิสิต ๖๒๐๑๒๐๔๒๐๖ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระภิกษุในเขตปกครองของท่าน จึงขออนุญาตจากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

๑๓.๑๖.๖๓
๒๓.๘.๖๓

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระมหาพงศ์ปณต ญาณเวที

โทรศัพท์ : ๐๘๘-๕๘๒๐๔๓๗

ที่ อา ๘๐๐๕.๒/๑ ๑๖๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน พระมหาเอกรินทร์ ธมฺมรสี เจ้าคณะ ๖ วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาพงศ์ปณต ฉายา ฉานเวที นามสกุล เชื้อเย็น รหัสประจำตัวนิสิต ๖๒๐๑๒๐๔๒๐๖
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง
จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ลายเซ็นพระอัครมุนี)
๓๑ กันยายน ๒๕๖๓
(ลายเซ็นพระอัครมุนี)
๓๑ กันยายน ๒๕๖๓
(ลายเซ็นพระอัครมุนี)
๓๑ กันยายน ๒๕๖๓

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระมหาพงศ์ปณต ฉานเวที

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๘-๕๕๒๐๔๓๗

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๑๑๖๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร จำสัตรีจริญ งามโคสูง นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาพงศ์ปณต ฉายา ญาณเวที นามสกุล เชื้อเย็น รหัสประจำตัวนิสิต ๖๒๐๑๒๐๔๒๐๖
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง
จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

มีควมยินดีอนุเคราะห์

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

๑๙๓ ๑๗

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

(๑๙๓ ๑๗๓๗)

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ

๒๕๖๓ ๒๓

ผู้ประสานงาน : พระมหาพงศ์ปณต ฉายา ญาณเวที

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๘-๕๘๒๐๔๓๗

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ ๑๖๖๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุญาตให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นางพรสวรรค์ งามโคกสูง นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาพงศ์ปณต ฉายา ญาณเวที นามสกุล เชื้อเย็น รหัสประจำตัวนิสิต ๖๒๐๑๒๐๔๒๐๖
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง
จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

มีความยินยอมให้บันทึก

๒๕

(นางพรสวรรค์ งามโคกสูง)

นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ

๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

ผู้ประสานงาน : พระมหาพงศ์ปณต ญาณเวที

โทรศัพท์ : ๐๘๘-๕๘๒๐๔๓๗

พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ที่ อว ๘๐๐๕๒/๒๑๖๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอง่วงน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายพดล หวังรวมกลาง ประธานชุมชนวัดพระนารายณ์ฯ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาพงศ์ปณต ฉายา ญาณเวที นามสกุล เชื้อเย็น รหัสประจำตัวนิสิต ๒๒๐๑๒๐๕๒๐๖
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตตำบลในเมือง
จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บัณฑิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

วินิตฉัตร
26 สิงหาคม 2563

ขอแสดงความนับถือ

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระมหาพงศ์ปณต ญาณเวที
โทรศัพท์ต่อ : ๐๘๘-๕๘๒๐๔๓๗

ภาคผนวก ซ
ภาพการเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์

สัมภาษณ์ พระธรรมวรนายก, เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

สัมภาษณ์ พระเทพสีมาภรณ์, เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา รองอธิการบดีวิทยาเขตนครราชสีมา,
๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๓

สัมภาษณ์ พระครูวิริยธรรมานุศาสน์ ดร. เจ้าคณะตำบลในเมือง เขต ๑ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓

สัมภาษณ์ พระมหาเอกรินทร์ ธมฺมรํสี เจ้าคณะ 6 วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๓

สัมภาษณ์ จำสืบัติรี จรรย์ งามโคกสูง นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

สัมภาษณ์ นางพรสวรรค์ งามโคกสูง นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

สัมภาษณ์ นายนภดล หวังรวมกลาง ประธานชุมชนวัดพระนารายณ์มหาราช ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓

สัมภาษณ์ นายณัฐวุฒิ นาคชลธี อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา ๑ กันยายน ๒๕๖๓

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ ฉายา/นามสกุล	: พระมหาพงศ์ปณต ญาณเวที (เชื้อเย็น)
วัน เดือน ปีเกิด	: วันอังคาร ที่ ๑๔ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๓๘
ภูมิลำเนาที่เกิด	: ๑๑๙/๒ หมู่ ๒ ตำบลเหมองจี่ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน
การศึกษา	: ๑.ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต (สาขาการสอนภาษาไทย) ๒.นักธรรมเอก ๓.เปรียญธรรม ๓ ประโยค
อุปสมบท	: วันพฤหัสบดี ที่ ๒๔ เดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๘ โดยมี พระเทพสิมาภรณ์ เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา เป็นพระอุปัชฌาย์
สังกัด	: วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร ตำบลในเมือง อำเภอมือง จังหวัด นครราชสีมา ๓๐๐๐๐
ตำแหน่ง	: ครูสอนพระปริยัติธรรม สำนักเรียนวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร
ปีที่เข้าศึกษา	: ปีการศึกษา ๒๕๖๒
ปีที่สำเร็จการศึกษา	: ปีการศึกษา ๒๕๖๓
ที่อยู่ปัจจุบัน	: วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร ตำบลในเมือง อำเภอมือง จังหวัด นครราชสีมา ๓๐๐๐๐